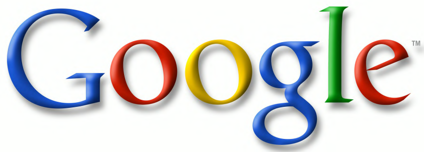
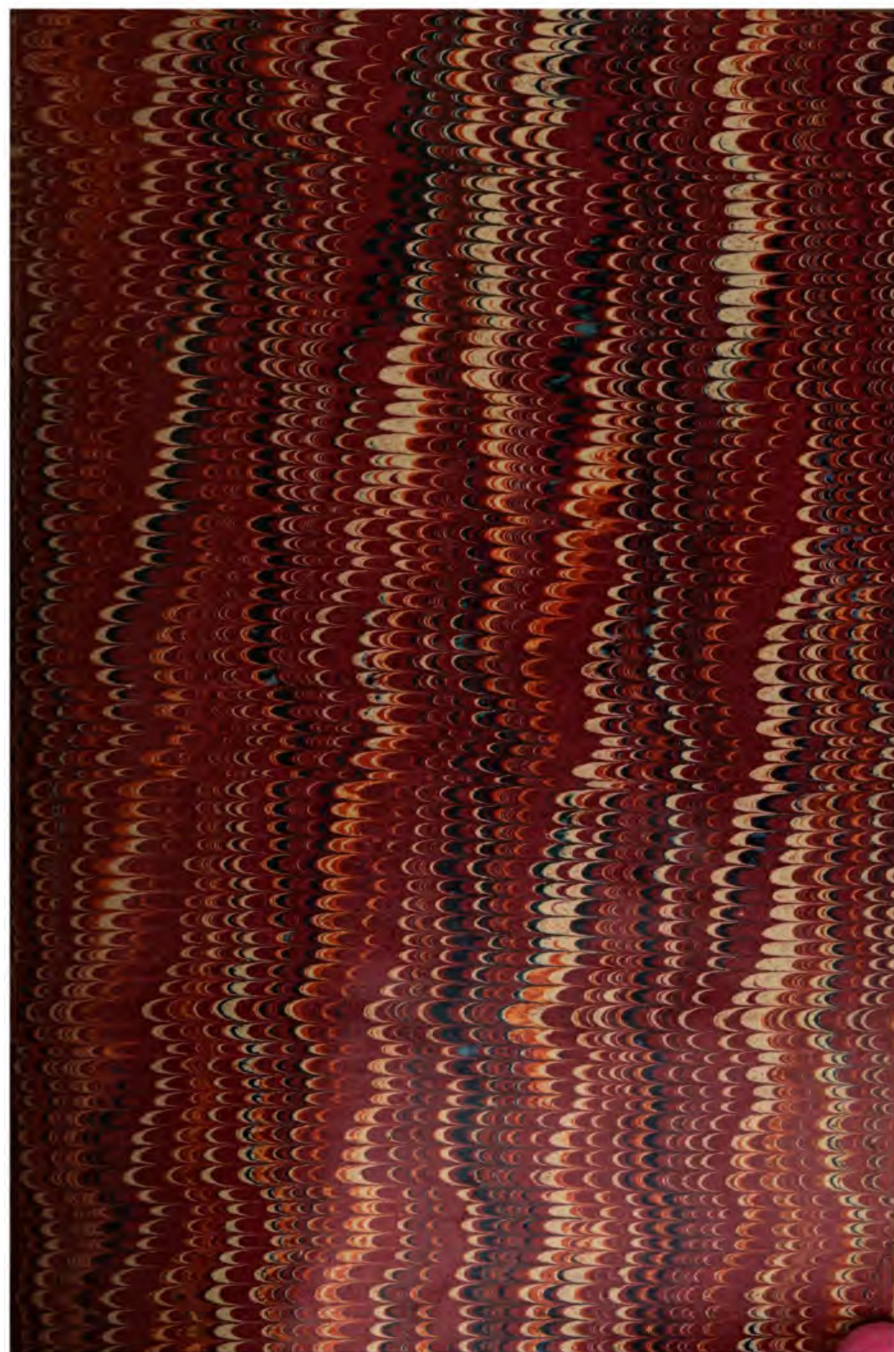

Google




DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.



CANSONS DE LA TERRA.

III.

ALTRAS OBRAS DEL MATEIX AUTOR.

La Masia dels amors, poema en XII cants 2.ª edició.
Lo llibre dels angels, en vers 2.ª »
Lo llibre dels poetas, cansoner.
Lo llibre dels noys, en vers.
Las set baladas.
Cansons de la terra, (cants populars catalans). I y II.
Calendari catalá, (del any 1865 al 1871.)
Ausías March, reimpresió de las obras d' est poeta. (S' es acabada la edició.)
Lo llibre de les dones de Jaume Roig (poeta del sigle XV).
Jardinet d' orat, fragment d' un manuscrit (segle XV).
Lo brot d' achs, aplech de poesías.
Flors y violas, » » » premiadas.
Mireya, traducció del poema de Mistral (acabantse la edició).
Gay saber, periódich literari (anys 1867 y 68).
Bach de Roda, drama en tres actes.
La creu de plata, » » » »
Miquel Rius, » » » »
Las malas llengas, comedia en tres actes.
Qui s' espera 's desespera, monólech.

EN PREPARACIÓ.

Cansons de la terra, volum quart.

CANSONS DE LA TERRA

CANTS POPULARS CATALANS

COL-LECCIONATS

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

VOLUM TERS.



BARCELONA.

LLIBRETERÍA D' ALVAR VERDAGUER,

RAMBLA, DAVANT DEL LICEO, N.º 5.

1871.



Barcelona: Estampa de C. Verdaguer, carrer de Cortinas, 15.—1871.

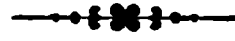
Des de que havem publicat lo volum segon de las *Cansons de la terra*, molts han estat los periódichs y revistas tant del pais com estrangeras que n' han tractat. Entre las firmas conegudas que ab mes ó menys deteniment n' han dit quelcom, hi ha las de Mrs. Puymaigre, Paul Meyer y Gaston Paris. (*Revue d' Histoire et de Literature* n.º 12 y n.º 24 —*Bulletin bibliográphique*), y si tenim de ser franchs direm que molt nos ha plagut veure rebudas tan de bon grat nostras pobres cansons, per homes de tanta coneixensa en literatura popular. En mostra de agrahiment als autors dels articles y en honra de nostra Musa de la terra, es per lo que 'n reproduhim al cap d' avall del llibre, traduhit al catalá, un d' aquells, lo de Mr. G. Paris. A la fi d' aquest se 'ns prega que tirem avant nostra publicació; aquest es nostre propósit y si fins avuy no ho hem fet, de segur que no s' ha perdut per nosaltres. Ara per ara publiquem aquest ters volum, si Deu nos ajuda, mes endavant farém lo quart, seguint lo mateix ordre ab que comensarem:

1

moltas ne tenim d' arreplegadas per poderho fer. Si poch á poch ho anem publicant, (á mes d' altras rahons) es per donar las versions mes complertas, los variants ab mes abundó, y poderlas acompanyar de major nombre de cansons escritas en altras llengas que tingan alguna relació ab las que anem donant á la estampa. Entre las del present volum devem cridar la atenció envers las que 's titolan *La bona viuda*, *La ploma de perdiu* y *La filla perduda*, molt semblanta á una de provensala. *Lo compte Florís*, *La filla del mallorquí*, *L' hereu de la forca*, *Las joyas de boda*, *La promesa duptosa*, *Los tres tambors* y algunas altras fan digna parella ab las que hem inclos en los dos primers volums.

Una modificació ha sofert nostre plan de publicació en las tonadas y ha sigut lo deixar corre lo acompanyament en las que publiquem avuy y publicarém d' huy en avant. Las rahons que 'ns mogueren á ferho en los dos primers volums, no tenen forsa per obligarnos á fer lo mateix en los demes. Voliam popularisar nostras tonadas ; ab las 64 que hi ha armonisadas ja n' hi ha prou perque 's logri nostre obgecte. Los volums que venen darrera del segon, son mes per completar un travall literari, que per popularisar la música de la terra ; son mes d' estudi (musicalment parlant) que de senzill divertiment.

LOS DOTZE NOMBRES.



Una n' es una
una sols una
la que va parí á Batlem
la Verge pura.
   Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Duas son duas
las taulas de Moisés.
Una n' es una
una sols una
la que va parí 'á Batlem , etc.
   Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Tres ne son tres
la Santíssima Trinitat es.
Duas son duas
las taulas de Moisés.
Una n' es una , etc.
   Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Quatre son quatre
los quatre Evangelistas.
Tres ne son tres , etc.
Duas son duas , etc.
Una n' es una , etc.
   Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Cinch ne son cinch
las cinch llagas de Cristo.
Quatre son quatre, etc.
Tres ne son tres, etc.
Duas son duas, etc.
Una n' es una, etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Sis ne son sis
las horas de la creu.
Cinch ne son cinch, etc.
Quatre son quatre, etc.
Tres ne son tres, etc.
Duas son duas, etc.
Una n' es una, etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Set ne son set
los goigs de San Joseph.
Sis ne son sis, etc.
Cinch ne son cinch, etc.
Quatre son quatre, etc.
Tres ne son tres, etc.
Duas son duas, etc.
Una n' es una, etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Vuit ne son vuit
las vuit ánimas justas.
Set ne son set, etc.
Sis ne son sis, etc.
Cinch ne son cinch, etc.
Quatre son quatre, etc.
Tres ne son tres, etc.
Duas son duas, etc.
Una n' es una, etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Nou ne son nou
los nou Chors d' ángels.
Vuit ne son vuit, etc.
Set ne son set, etc.
Sis ne son sis, etc.
Cinch ne son cinch, etc.
Quatre son quatre, etc.
Tres ne son tres, etc.
Duas son duas, etc.
Una n' es una, etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Deu ne son deu
los manaments de Dèu.
Nou ne son nou, etc.
Vuit ne son vuit, etc.
Set ne son set, etc.
Sis ne son sis, etc.
Cinch ne son cinch, etc.
Quatre son quatre, etc.
Tres ne son tres, etc.
Duas son duas, etc.
Una n' es una, etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Onze son onze
las onze mil verges.
Deu ne son deu, etc.
Nou ne son nou, etc.
Vuit ne son vuit, etc.
Set ne son set, etc.
Sis ne son sis, etc.
Cinch ne son cinch, etc.
Quatre son quatre, etc.
Tres ne son tres, etc.
Duas son duas, etc.
Una n' es una, etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

Dotze son dotze
los dotze apostols.
Onze son onze , etc.
Deu ne son deu , etc.
Nou ne son nou , etc.
Vuit ne son vuit , etc.
Set ne son set , etc.
Sis ne son sis , etc.
Cinch ne son cinch , etc.
Quatre son quatre , etc.
Tres ne son tres , etc.
Duas son duas , etc.
Una n' es una , etc.
Jo vos las diré
las dotze paraulas que Cristo digué.

NOTAS.

Aquesta cansó sol cantarse també quan s' arriba á la fi dihentla al inrevés ; com per exemple :

Dotze son dotze , etc.
Una n' es una , etc.

. . . .

Onze son onze , etc.
Dotze son dotze , etc.
Una n' es una , etc.

. . . .

Deu ne son deu , etc.
Onze son onze , etc.
Dotze son dotze , etc.
Una n' es una , etc.

. . . .

Nou ne son nou , etc.
Deu ne son deu , etc.
Onze son onze , etc.
Dotze son dotze , etc.
Una n' es una , etc.

. . . .

Aixís va seguint fins que torna á quedar tota la cansó en ordre directe.

Vertaderament aquesta cansó mes aviat se diu que no 's canta; per ço no hi posem tonada.

Es de esmentar l' orígen d' aquesta cansó que 'l te (segons creu Villamarqué y á ell li deixem la responsabilitat de tan aventurada opinió) en un cant druídich.

En eix cant, (diu l' autor citat) baix una forma consemblant, si be dialogada, s' hi veu lo mateix joch dels dotze nombres del cant druídich. En ell, cada hu dels nombres correspon á un punt notable ja historich, ja religiós de las creencias antigas entre 'ls bretons. Aixís

Lo hu: es la *Unitat necessaria*, la mort, *lo fat*, sòn Deu, qu' ells nomenavan *lo Pare.*

Lo dos: son los *dos bous*, probablement los de Hu-Gardan divinitat dels antichs bretons.

Lo tres: *las tres vidas* y *las tres morts*. Açó correspont á tres *sorts de vida* qne accepta la mitología bárdica.

Lo quatre: *las quatre pedras esmoladoras;* ab las que esmolavan los valents sas armas de tall, essent de reparar que pels cobarts y malfactors no tenian eixa propietat.

Lo cinch: *las cinch zonas de la terra.* « La terra », diu un poéma que's te per fet de Taliésin, « *te cinch zonas.* »

Lo sis : *los noys de cera*, que tan gran paper jugan en l'art de bruixeria en l' etat mitjana.

Lo set : *los set elements* ; terra , aigua , foch , ayre , átomos , boyras y vents. (Segons la divisió que 'ls antichs Bretons ne feyan d' aquells.)

Lo vuit. *Los vuit fochs* que 's cremavan en certs temples de l' illa de Bretanya , sens que may s' apaguessin.

Lo nou : *Las nou mans blancas y las mares que gemegan* , recort de cert sacrifici de criaturas que 's feya en honra d' un Dèu fals , en las costas de Abervrac'h , en Armórica ; y los *gemechs* son los de las pobres mares que veyan degollar sos fills.

Lo deu : *los deu vaixells enemichs* , en que arribaren los onze *bélek*, sacerdots tornats de Vannes hont foren vençuts. Aquí , diu Villamarqué , es de esmentar que termena la tradició per comensar la historia.

Lo onze : *los onze sacerdots* de que 's tracta en lo nombre Dèu.

Lo dotze : *los dotze mesos.*

De tot això los missionistas , aprofitantne ayre , ritme y forma, ne compongueren lo seguent cant llatí del cual es fill directe lo cant provençal que , ab lo títol *Les nombres* ha publicat Mr. D'Arbaud en sas *Chansons populaires de la Provence :* Veuse aquí lo cant llatí.

—Dic mihi quid unus ?
—Unus est Deus
qui regnat in cœlis.

— Dic mihi quid duo ?
— Duo sunt testamenta ;
Unus est Deus
qui regnat in cœlis.

— Dic mihi quid sunt tres ?
— Tres sunt patriarchæ ;
Duo sunt testamenta ,
Unus est Deus
qui regnat in cœlis.

— Dic mihi quid quator ?
— Quator evangelistæ ;
Tres sunt patriarchæ , etc.
Unus est Deus , etc.

— Dic mihi quid quinque ?
— Quinque libri Moysis ;
Quator evangelistæ ;
Tres sunt patriarchæ , etc.
Unus est Deus , etc.

— Dic mihi quid sunt sex ?
— Sex sunt hydriæ
Positæ
In Cana Galileæ ;
Quinque libri Moysis , etc.
Unus est Deus , etc.

— Dic mihi quid septem ?
— Septem sacramenta ;
Sex sunt hydriæ , etc.
Unus est Deus , etc.

— Dic mihi quid octo ?
— Octo beatitudines ;
Septem sacramenta , etc.
Unus est Deus , etc.

— Dic mihi quid novem ?
— Novem angelorum chori ;

Octo beatitudines, etc.
Unus est Deus, etc.

— Dic mihi quid decem?
— Decem mandata Dei;
Novem angelorum chori, etc.
Unus est Deus, etc.

— Dic mihi quid undecim?
— Undecim stellæ
à Josepho viræ
Decem mandata Dei, etc.
Unus est Deus, etc.

— Dic mihi quid duodecim?
— Duodecim apostoli;
Undecim stellæ
à Josepho viræ,
Decem mandata Dei,
Novem angelorum chori,
etc., etc., etc.
Unus est Deus
qui regnat in cœlis.

LA PASSIÓ.



Cris – ti — ans lo que'us di —

ré cre — guéu de la pas – si – ó

dels á — pos-tols y dei — xe — bles

de Je – su — Christ —— —— nos – tre Se —

nyor, y de to — ta

la con —— —— ver —— sa

que en — tre ells va pas-

sar lo man – co que feu Sant

Pe —— —— re quan sen — ti lo

gall can —— —— —— —— tar.

Christians lo que 'us diré: — creureu de la Pasió
dels Apostols y deixebles, — de Jesu-Christ Nostre Senyor:
y de tota la conversa — que entre ells va passar;
al manco la de Sant Pere — quan sentí lo Gall cantar.
Un Dijous Sant de capvespre — com estava ordenat,
digué Jesus als Deixebles — que vajan á la Ciutat:
«allí trobaréu un home — ab un canti d' ayga en má,
seguíulo fins á la porta — de ahont veuréu que entrará.»
Los Deixebles humilment — fan lo que 'l Mestre 'ls ha dit,
vanse á Jerusalem — perque Dèu n' era servit.
Allí entrant á la Vila, — davant d' ells se demostrá
un home ab gran alegria, — ab un canter d' ayga en má.
Diréu al amo de casa, — que jo vos hi he enviat,
que vull celebrar la Pasqua, — puig lo temps es arribat.
Demanaréu una Taula, — comensáula de parar,
esta nit los meus Deixebles — ab vosaltres vull sopar.
Quan Jesus fou en la taula — en casa Simeòn Leprós,
humilment li presentaren — aquell menjar tant preciós.
Dix Jesus estas paraulas, — comensantse á contristar:
« ab gran desitg esperava — de menjar aqueix sopar.»
Quan Jesus fou en la Taula, — segons escriu Sant Matheu:
« esta nit los meus Deixebles — hu de valtres me trahiréu.
Ja fujirán las Ovellas — quan lo Pastor pres será,
los Soldats tots á la una — deixerán llur Capitá.
Lo qui á mí me trahirá — posará la má al meu plat,
y ell se'n portará 'l bocí — que per mí está reservat.
Y vindrá lo Fill del home, — puix així promés está,
crucificat será lo Home, — Dèu glorificat está. »
Miráu quanta amistat porta — Jesu-Christ á n' al traydor,
que posan junts la má al plat, — qu'es voluntat del Senyor.
Per veure si 's penediria — no 'l volgué escandalisar,
perque portava la bossa — de lo vendre y del comprar.

Diu Sant Pere gloriós: — « Senyor, may vos deixaré,
avans moriré per Vos, — Senyor, que no fugiré.
Y si algú se escandalisa — escandalisat será,
que jo 'l ne perseguiré — ab lo coltell en la má.»
« Mira lo que jo 't dich, Pere, — mira en esta santa nit,
antes que lo Gall no cante — jurarás que no m' has vist:
y totas las teuas obras — ab mí vindrás á ignorar,
fins dir no coneixes l' Home — que es lligat en lo Pilar.
Encara dich mes avant, — mira, Pere, que farás,
antes que lo Gall ne cante — tres voltas me negarás.»
Llavors lo beneyt Sant Pere — comensá de contristar,
volgué entendre lo misteri — que en la Taula se va obrar.
Finidas estas paraulas — acabaren de sopar;
Jesus pren la tovallola, — la bacina en l' altre má.
Per mostrarnos la Doctrina — los peus los volgué rentar,
á fins en los peus de Judas — Jesu-Christ se va inclinar.
Diu Sant Pere gloriós: — «Senyor, vos no'm rentaréu;»
« Tú no rebrás lo meu Cos — si jo no 't rento los peus.»
«Rentéume donchs las mans solas-que los peus no'm vull rentar.»
« Lo que ja está net, Pere, — no fretura de rentar.
Deixebles, tots sou mol nets — de culpas y de pecats,
si no es aquell mal enterch — Deixeble tan desditxat.
Mira lo que jo 't dich, Pere, — tot ne passa en veritat,
valdria mes que en la terra — un home tal no fos nat.»
Jesus may fa ninguna obra — sino ab gran cumpliment,
va posar la tovallola, — y ordená 'l Sant SAGRAMENT:
« Qui menjará la Carn mia, — y de la mia sanch beurá,
si n' es mort cobrará vida, — si es viu bé morirá.»
Judas també combregá — possehit ja del Dimoni,
Jesu-Christ li va parlar: — « vesten acabar ta obra.»
Ningú d' ells may entengueren — lo que Jesus va parlar,
pensant potser li dolia — quan Judas se va penjar.
Quan Judas se 'n fou anat — Jesu-Christ feu un Sermó.
« haja pau entre vosaltres — y no hi haje mes rencor:
lo que lo mes petit vulla — lo mes gran també ho voldrá,
que jo pregaré al meu Pare — vos tinga tots de sa má.
Un poch estaré ab vosaltres, — mes tantost me 'n aniré,
teniu ferma l' esperansa — que al ters dia tornaré:
de Adam la gran cayguda — Jo la tinch de reparar,
y las Ovellas cautivas — aniré Jo á rescatar.
Allí ahon Jo aniré — valtres no podéu venir,

que per conservar la Fé— havéu de restar assí.
Qnan se vindrá la jornada—Jo vos vindré á cercar,
y vos donaré una vida,—la qual sempre durará.
Quan aniréu per lo Mon—predicant la Santa Fé,
Deixebles, ab lo meu nom—destruiréu á Llucifè':
y en mostrarli la Creu mia—ahon me posarán demá,
ahont se vulla que sia,—ab lo meu nom fugirá.»
Contempláulo dins del hort—com estava agenollat,
aguardant la trista mort—ab tanta humilitat.
Los Sants Pares y Profetas—may cessavan de clamar:
«Jesus, puig lo temps se acosta,—veníunos á llibertar.»
La segona oració—ne va fer lo Fill de Dèu,
quan lo Calzer de passió—li aportá Sant Miquel.
«Acceptáulo, Jesus Dèu,—que aquesta n' ha de passar
la vostra Santa Persona,—si lo mòn voléu salvar.»
Quan Jesus hagué aceptat—lo Calzer de passió,
se girá á sos Deixebles,—que dormian de tristor:
«Esta nit los meus Deixebles,—tots me voliau aydar,
ara solament una hora—ab mí no podeu vetllar.
Despertáu los meus Deixebles—y direm Oracions,
que Déu nos do paciencia—en nostras tribulacions.
Lo enemich del Fill del Home—esta nit no dormirá,
per guiar que 'l Fill del Home—lo pugan crucificar.
Lo enemicho may ha sabut,—ni entés perfectament,
que Jo sia la virtut—del Pare Omnipotent;
ni entendre lo Misteri—de la Santa Trinitat
á fins que lo meu Deixeble—falsament me haurá besat.
Ja se acostan las tenebras,—pero anemsen aviat,
que ja sento las cadenas—ab que tinch de ser lligat:
qui tindrá coltell ó gladi—bé lo podrá guardar,
perque tots son gent de armas—los que'm venen á cercar.»
Llavors Judas arribá—ab los Jueus ab grans crits,
Jesu-Christ lo va parlar:-«¿qué cercáu los meus amichs?»
Ells llavors cauhen en terra—en sentir Jesus parlar,
fins que plagué á Jesus—ningú d' ells se va aixecar.
«Diumenge era ab vosaltres-que'm feyau mòlt gran honor,
ara veniu tots ab armas,—com si fos un malfactor.»
Ell los diu: «veniume á pendre—que'us ne dono llibertat,
cumplit se han las Profecías—del que está profetisat.»
Llavor Judas lo besá—á la galta preciosa;
prestament se va acostar—aquella gent rabiosa:

Llavors lo beneyt Sant Pere — volguèls fer tornar atrás,
y va tallar la orella — á Málcos, criat de Caifás.
«Torna lo teu coltell, Pere, — á son lloch acostumat;
qui de coltell feriria, — de coltell será nafrat.»
En tocant Jesus la orella — prestament la va curar,
quan veren semblant Misteri — mes se varen indignar.
En casa de Anás portaren — á Jesus pres y lligat,
perque la anyada passada — tenia 'l Pontificat.
Dintre de una gran sala — aquella nit va passar
Christo ab lás mans lligadas — arrimat en un Pilar.
Diu Sant Pere á Sant Joan — seguim tots á Jesu-Christ:
ara no 'ns coneixerán, — perque es obscura la nit.
A dins de aquella sala — los dos se varen entrar,
perque Sant Joan de casa — era mòlt familiar.
Quan Sant Pere va sentir — maltractavan al Senyor,
la sirventa li va dir: — «¿Tú ets de aquell Malfactor?»
«No'l conech, digué Sant Pere.» — «Ignocent me fas tornar?»
«Dicte que n' ets Galileo, — jo 't conech ab lo parlar.»
La sirventa may callava — perque n' es cap de pecat:
«Dicte que tú ets Deixeble — de aquell endemoniat!»
«No'l conech, digué Sant Pere. — Ignocent me fas tornar;»
«Dicte que n' ets Galileo; — se 't coneix ab lo parlar.»
Respon un criat de casa — servidor del Sacerdot:
«Aquest perseguia á Malcos — quant eram dintre del Hort.»
«No'l conech,» digué Sant Pere, - ab jurament ho afirmá;
tant prest com la Fe li falta — lo Gall se posa á cantar.
Jesus ne mira á Sant Pere — quan lo Gall hagué cantat:
prestament isqué dé casa — á plorar lo seu pecat.
Diu la Santa Escriptura, — que es cosa de contemplar,
que 'ls ulls de la sua cara — pareixian una mar.
Humilment ne respongué — Jesu-Christ al Pontifice:
«Digas, ¿per qué me interrogas - de mos costums y Doctrina?»
A los de la Sinagoga — davant tots he predicat,
interroga tot lo Poble — que dirá la veritat.»
Llavors Malcos lo ingrat, — oblidat del benefici,
un bofet li va pegar: — «¿Axí parlas al Pontífice?»
Portantne la ma armada — fortament li va pegar
en aquella fas sagrada, — quels ángels miran de grat.
Respongué mòlt humilment — Jesu-Christ á ne 'l criat:
«Si mal parlo al Pontifice, — digas ¿ab qué he errat?
Y si bè, ¿per qué me pegas — sense trobar en mi error?»

Contemplém com maltractavan — á Jesus nostre Senyor.
Lo divendres quant fou dia — portárenlo á Pons Pilat,
perque n' era President — del Emperador enviat.
Llavors en aquella hora — que 'l hagué interrogat,
lo enviá al Rey Herodes — que 's trobava en la Ciutat.
Quan Herodes lo vegé — digué als cavallers seus:
«Per cert ne trobo gran pler — de veure al Rey de Juéus.
Miréu que bé me ha servit — lo senyor en Pons Pilat;
eram mòlt grans enemichs, — y ara cobram amistat.»
Herodes lo interrogá, — mes Jesus no respongué,
y veyent no li parlava — mòlt admirat ne estigué.
Diém que potser la causa — que Jesus no li ha parlat
era perque el Rey Herodes — estava excomunicat.
Herodes per menysprearlo — ja de blanch lo feu vestir.
«A casa Pilat tornáulo, — puig á mí res no 'm vol dir.
Jo no sé la causa sua, — ell ab mí no ha parlat,
digáuli las mans li beso — per la nova amistat.»
Los Jueus altre vegada — prengueren al Fill de Dèu,
davant Pilat tots cridavan:-«Muyra, muyra, vaje en Creu.»
«Crucificáulo vosaltres, — los respongué Pons Pilat,
perque may entre Escripturas — jo tal Lley no he trobat.»
Pons Pilat li preguntava: — «Digas ¿ets rey del Jueus?»
Jesu-Christ li va parlar: -«Puig que'u dius, ¿perque no'u creus?»
«Assó no es lo meu regne,-ni may lo he atministrat:
dicte «¿que ets Rey de Judea?» — «Diu Pilat la veritat.»
Diu Pilat: «no trobo causa, — que sia causa de mort,
si ell vos ha fet agravi, — jo 'l faré assotar mòlt fort.»
Pensant que així estaría — tot le Poble acontentat;
pero ab grans crits cridavan: — «que sia crucificat.»
Ab gran furia assotaren — los Jueus al Fill de Dèu,
cinch mil assots li donaren — ab diferents instruments.
Tot lo cos li maltractaren — per pagar nostre pecat,
plorem com plorá Sant Pere-quant veu que'l Gall ha cantat.
«Puig que Rey es aquest Home-així ho diuhen los Rabins,
fassámli una Corona — de puntas de jonchs marins.»
Y dos de la Sinagoga — se 'n anaren al mercat
á comprar una Corona — pera posarli en son cap.
Quan tingueren la Corona — al sant cap li han ficada,
per afligir sa Persona — ab bastons li han apretada.
La cara li han tapada, — saludantlo ab deshonor,
de setanta y dos espinas — coronaren al Senyor.

Mòlt volia Pons Pilat — que Jesus no prengués mort;
axí 'l trau á la finestra — pera rebre algun conort.
Dient: « veus aquí lo Home — que m' haveu encomanat,
y miráu entre vosaltres — si será prou castigat.»
Quan Pilat sentí la gent—que cridavan: «*tol-le, tol-le*»
«per cert que sou mòlt dolents—de fer morir aquest Home.
Puig que vostra lley ordena — que un home se llibertás,
llibertém pues á Jesús, — y sentenciám á Barrabás.»
« Deixa estár á Barrabás, — tot lo poble respongué,
crucificáu á Jesus, — que aixís al poble convé.
Y muyra donchs aquest Home—per guardar algun excés.»
Diu Pilat, « no li veig causa,— ni abasta tot son procés.»
Dos testimonis cercaren — falsos per testificar,
perque Pilat á las horas — lo hagués de condemnar.
Pero entengué la mentida, — aygua vol pera las mans,
dient: «jo no tinch la culpa,—cayga sobre vostres sanchs.»
Ab gran furia cridaren — tots los Jueus ab un crit:
« vinga ja sobre nosaltres — la sanch de aquest inich.
Y no sols sobre nosaltres, — nostres fills volém posar,
condempna prest aquest Home,—que 'l volém crucificar.»
Lo endemá era festa; — mòlt ne tardava als Jueus
que la sentencia fos dada — per carregarli la Creu.
Essent ella tant pesada, — temeren no 'ls desfallís,
que no li caygúés en terra, — per lo camí no morís.
Quan los Jueus varen veure— que rossegava la Creu,
férenli posar darrera — á ne 'l Simon Cirineu:
y no per pietat alguna, — que bé 'l ne varen pagar;
sino perque temian — que no hi pogués arribar.
En lo carrer de Amargura — vostre mare os encontrá,
plena de mòlt gran tristura — prestament vos abrassá.
Ningú d' ells la va tocar — que 's voluntat del Senyor;
caminant al mont Calvari — sentireu mòlt grant dolor.
Quan allí fou arribat, — aquella gent inhumana,
mòlt prest vos han despullat — de vostra roba sagrada.
La sanch de nou vos brollava, — que eixia per tot lo Cos,
y los sayons prest jugaren — sobre del vestit la sort.
Després de haverhos clavat — en la preciosa Creu,
los Jueus tots á la una — vos feyan burla y menyspreu.
Pero Vos al vostre Pare — los havéu encomanat,
que 'ls tinga misericordia — y 'ls perdone llur pecat.
Sobre la Creu vos posaren, — així hu digué Pons Pilat,

la causa de vostre agravi, — ab aquell Títol honrat.
En tres llenguas ho ha dictat-perque així tots ho entendrém,
dient lo Títol: « Jesus — Nazareth, Rey de Jueus.»
No pogué estar amagat — en vos lo diví amor,
perdonant en aquell lladre — que 'us confessá per Senyor.
Perdonant lo que devia — y tot altre pecat:
perque en vostra má dreta, — en Creu estava posat.
A vostre mare diguereu: — «Dona, aquí está vostre fill.»
A sant Joant la donareu — com á clar y net Espill.
Sant Joant la prent per Mare,—puig que Jesus ho ha manat,
que may tals cambis se veren — ab temps tan abreviat.
Quan Jesús se véu clavat — y obert tot lo sèu cos,
cridant está á son Pare — li done algun socós.
Ja que ell mort per amor — de beure ha demanat,
portárenli fel y vinagre; — no 'l vol quant lo ha gustat.
«*Consumatum est*» exclama — Jesu-Christ nostre Senyor,
quan la mort se acosta — tractanlo ab gran rigor.
Cumplit ha las Profecías — que de ell estava parlat,
sens faltar una paraula — del que Dèu ha ordenat.
Bé savem perfectament, — que als inferns devallá,
y deslliurá al Sants Pares, — y de allí se 'ls ne portá
donantlos la sua vista — de gloria ab cumpliment,
aná á veurer á sa mare — ab tant rich companyament.
Perdona nostre pecat, — Jesu-Christ nostre Senyor,
si en res havem errat — en la mort y Passió.
Y la humil Verge María — que nos vulla ajudar
y Sant Jaume de Galicia — per tots ne vulla pregar.

TORNADA.

Jesu-Christ la Passió vostra — tots la devém contemplar,
al manco la de Sant Pere — quant sentí lo Gall cantar.

NOTA.

Tot quant posem per nota á la Passió publicada en lo segon volum (pág. 21) podria servir per nota á la present. Una sola diferencia hi ha que fer entre las dos, y es, que l' autor de la primera es desgonegut, essent axís que la d' aquesta ja se sab que fou escri-

ta per Francisco Balart, de *Reus,* poeta del segle XVIII, com axís ho diguerem en la nota abans nomenada.

Allí deyam tambè : « Entre las *passions* , la mes popular (encara que la lletra no 'u sia , pus se coneix lo nom del autor) es la coneguda ab lo nom de *Passió de Sant Pere.* Per Quaresma y setmana santa no se sent altra cosa en las botigas de las ciutats hont hi ha fadrinas que hi travallan y en los portals de las masías ahont van á cantarla los pobres al mateix temps que captan. »

Pocas versions verament populars coneixem sobre lo mateix assumpto. Potser una rahó qu' espliqui en certa part sa poca abundó, es la popularitat que ha guanyat la que avuy nos ocupa.

Una de las vellas que encara sura es la que aném á posar á ratlla seguida , si bè sols ne donám un tros.

Bon Jesus vuy cantar
bon Jesus y María
y la mort y passió
que al divendres patía.

Salvéume lo bon Jesus
salvéume l' ánima mia.

Vos estavau díntre l' hort
ab lo cor plé d' augunía ,
sanch y aiga vau suar
fins que per terra 'n corria.

Salvéume lo bon Jesus , etc.

Devalla un ángel del cel ,
al davant vostre venia.
Ja 'us diu qu' havéu de morir
si salvar lo mon voliau.

Salvéume lo bon Jesus , etc.

Jesus s' abrassa ab la creu
tot dihent : « la mort que vinga.»
Ja arriban allí 'ls Jueus
tots plens de rábia y malicia.

Salvéume lo bon Jesus , etc.

Ja 'l presentan á Pilat
que Caifás li remetia ;
Pilat la fet coronar
ab setanta y dos espinas.

Salvéume lo bon Jesus , etc.

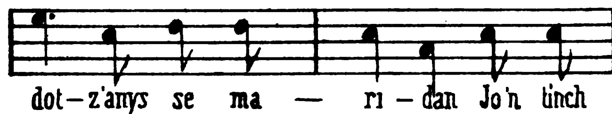


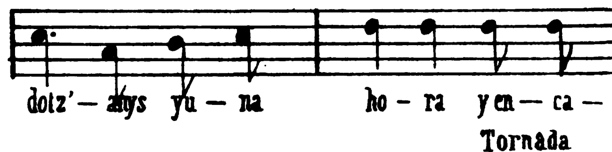
LO COPMTE FLORIS.




3
4
Ja sa —


beu, vos lo meu pa — re qu'á ne'ls


dot — z'anys se ma — ri — dan Jo'n tinch


dotz' — anys yu — na ho — ra yen — ca —
Tornada


ra ne só fa — dri — na. ¡Ay a —


mor qu'es lo qui ho fa, ay! a —


mor qui go — sa — ri — a

-Ja sabeu vos lo meu pare-que á ne'ls dotze anys se maridan
Jo 'n tinch dotze anys y un hora—y encare ne só fadrina,

Ay amor, qui es lo que ho fa!
Ay amor, qui gosaria!

—Tots mos regnes he trascat—y marit no 't trobaria
si no fos lo compte Florís—y encara te muller viva.
—Lo compte Florís vull jo,—compte de Florís voldria.
Fassáume fer un dinar—fassáulo fer desseguida
y mentres seréu á taula—li parlaréu de part mia.»
Lo rey molt prompte obehí—la paraula que sentia.
Lo rey ha fet fé un convit,—tots los comptes hi havia,
y també lo compte Florís—que molt estimat tenia.
Mentres estava dinant—estas paraulas diria:
-Compte Florís, compte Florís-tu t'has de casá'ab ma filla.
-¿Com pot sé aixó Senyor Rey-si ne tinch la muller viva?
—Compte mata á ta muller—que 't daré la meva filla.
—¿Com pot esse' aixó Senyor—matá á qui no'u mereixia?
—Mata compte á ta muller—si no tots dos moriríau.»
Lo compte se 'n torna á casa—ab cara molt entristida.
Sa muller lo va esperar—en un passeig que hi havia.
—De qu'estéu trist lo meu compte—de qu'estéu trist, amor mia?
—Comptesa ja 'us ho diré—aixís que n' arribi 'l dia?
Quan ne foren al sopar—no pot sopar d' agonía.
La cadira allí hont ell sèu—á los seus sospirs cruixia
y lo plat que te al davant—tot de llágrimas s' omplia.
—Que teniu lo meu amor—que no sopéu d' agonía?
—Comptesa ja 'us ho diré—aixís que n' arribi 'l dia.
Anémnosen á dormir—que allí al menos dormiria.»
De sa cambra treu als fills—cosa que fer no solia,
sols hi deixa 'l mes petit—per si mamar gens volia.
—Bon compte perque allunyéu—als fills que Dèu nos envia?
—Comptesa ja 'us ho diré—aixís que n' arribi 'l dia.»

Al punt de la mitja nit — ni l' un ni l' altre dormian.
— Que teniu lo meu espós — que no dormiu d' agonía?
— Ara si que 'us ho diré — que mes callar no podria.
Comptesa, lo rey m' ha dit — que jo li portés sanch viva.
— Matéu á baix del estable — lo cavall que jo hi tenia.
— Muller això no pot ser — que 'l rey ho coneixeria.
Lo rey avuy m' ha manat — que despartirnos haviam;
també'l rey me te manat—que'm tinch de casá'ab sa filla.
— Com pot ser bon comte, això—tenir duas mullers vivas?
—Es que també m'ha manat—que'us haig de llevar la vida.
— Pórtem á casa mos pares — novas de mí no sabrian,
jo criaria 'ls infants — millor que la que vindria.
—Com pot esser, ma muller,—tenir duas mullers vivas?
— Compte per tú moriré — compte per tú moriria.
Baixeten baix de la escala — porta aquellas telas finas
que jo n' havia brodat — al temps que n' era fadrina,
ab ellas me cobrirás, — de mortalla 'm servirian;
també deixam genollar — y dir quatre Ave-Marias
una per l' ánima vostra, — una per l' ánima mia,
una per qui 'm fa matar — no tinga punt d' alegria,
una per la qui vindrá — que no hi veja nit y dia.
Mentres que l' está matant — un patge del rey arriba. »
— Compte mata á ta muller — si no també moririas. »

VARIANTS.

Vers 3.

— Tot Mallorca n' he trascat — y marit no 't trobaria
á no se 'l comte de l' Arca — que tè infans y muller viva.

Vers 18.

Troba la seua comptesa — que á son camí li sortia.

Vers 20.

— Aném á sopar comptesa — que sopant us ho diria.

Vers 25.

Comptesa anémsen al llit — qu' en lo llit jo 'us ho diria.

Vers 31.

¿Qué teniu lo meu marit? — ¿De qué estéu trist, amor
(mia?

Vers 44.

Báixaten baix la escala — porta aquellas telas finas.

Vers 46.

y en lo mitj d' aquellas telas — n' hi ha un brot de medi-
(cina.

Vers 21.

No 'm treguis moltas viandas — que 'ns basta un platet
(d' olivas.

Vers 36.

Que un ó altre ha de morir, — que departirnos haviam.

NOTAS.

Esta cansó es una traducció mes ó menys catalanisada de la castellana que du per titol *Conde Alarcos,* y que mes avall publiquem. Aquests apariaments del castellá eran mòlt en us en los romansos dels ultims segles, en los quins la musa catalana, que comensá abeurantse en la provençal, finia imitant á la castellana. En una versió mòlt vulgar y de gens de valor literari, que podriam y podem nomenar moderna, se hi ha afegit una fi diferent á la de la versió castellana. Diu aixís en ella la mare despedintse de sos fills:

Mamáu mon fill preciós
que no 'us ne tornaré á dar,
ton pare m' ha de matar,
altra mare tindrèu vos. —

Com va ser punta de dia
que la volia matar
un ángel li revelá:
«ja es mort lo rey ab sa filla
son pare está dins l' infern
sa filla per companyía.»
Se donaren un abrás
que desferrás no podian;
aquí quedaren los dos
ab gran perfeta alegría.

En algunas versions, principalment mallorquinas, se nomena la cansó del *Compte de l' Arca*, vera imitació ó plají del nom de la castellana *Álarcos* de Pere de Riaño, que per las moltas bellesas que conté y perqué pot servir de complement á la nostra versió catalana la publiquem encara que sia molta sa llargaria.

VERSIÓ CASTELLANA.

Retraida está la Infanta — bien así como solia,
viviendo muy descontenta — de la vida que tenia,
viendo que ya se pasaba — toda la flor de su vida,
y que el Rey no la casaba, — ni tal cuidado tenia.
Entre sí estaba pensando — á quién se descubriria,
y acordó llamar al Rey — como otras veces solia,
por decirle su secreto — y la intencion que tenia.
Vino el Rey siendo llamado, — que no tardó su venida:
vídola estar apartada, — sola está sin compañía;
Conociera luego el Rey — el enojo que tenia.
—¿Qué es aquesto, la Infanta?—¿Qué es aquesto, hija mia?
Contadme vuestros enojos, — no tomeis melanconía,
que sabiendo la verdad — todo se remediaria.
— Menester será, buen Rey, — remediar la vida mia,
que á vos quedé encomendada — de la madre que tenia.
Dédesme, buen Rey, marido — que mi edad ya lo pedia:
con vergüenza os lo demando — no con gana que tenia,

que aquestos cuidados tales—á vos , Rey , pertenecian.—
Escuchada su demanda — el buen Rey la respondia :
— Esa culpa , la Infanta , — vuestra era , que no mia ,
que ya fuérades casada — con el príncipe de Hungría.
No quisistes escuchar — la embajada que venia,
pues acá en las nuestras cortes,—hija, mal recaudo habia,
porque en todos los mis reinos—vuestro por igual no habia,
si no era el conde Alarcos , — que hijos y muger tenia.
— Convidadlo vos , el Rey , — al conde Alarcos un dia ,
y despues que hayais comido — decidle de parte mia ,
decidle que se acuerde — de la fé que dél tenia ,
la cual el me prometiera — que yo no se la pedia ,
de ser siempre mi marido — y yo que su muger seria.
Yo fuí dello muy contenta — y que no me arrepentia.
Si la Condesa es burlada , — que mirara lo que hacia ,
que por él no me casé — con el príncipe de Hungría :
si casó con la condesa — dél es culpa que no mia. —
Perdiera el Rey en la oir — el sentido que tenia ,
mas despues en sí tornado — con enojo respondia.
—No son estos los consejos—que vuestra madre os decia!
¡ Muy mal mirastes , Infanta , — do estaba la honra mia !
Si verdad es todo eso — vuestra honra ya es perdida :
no podeis vos ser casada — mientras la Condesa viva.
Si se hace el casamiento — por razon ó por justicia ,
en el decir de las gentes — por mala sereis tenida.
Dadme vos , hija , consejo , — que el mio no bastaria ,
que ya es muerta vuestra madre — á quien consejo pedia.
— Yo vos lo daré , buen Rey , — d' este poco que tenia :
mate el Conde á la Condesa — que nadie no lo sabria ,
y eche fama qu' ella es muerta—de un cierto mal que tenia ,
y tratarse ha el casamiento — como cosa no sabida.
D' esta manera , buen Rey , — mi honra se guardaria. —
D' allí se salia el Rey , — no con placer que tenia ;
lleno va de pensamientos — con la nueva que sabia ;
vido estar al conde Alarcos , — entre muchos , que decia :
— ¿ Qué aprovecha , caballeros , — amar y servir amiga ,
que son servicios perdidos — donde firmeza no habia?
No puede por mi decir — aquesto que yo decia ,
que en el tiempo que serví — una que tanto queria ,
si muy bien la quise entonces — agora mas la queria ;
mas por mi pueden decir,—quien bien ama tarde olvida.—

Estas palabras diciendo — vido al buen Rey que venia,
y hablando con el Rey — de entre todos se salia.
Díjole el buen Rey al Conde — hablando con cortesia:
—Convidaros quiero, conde, —por mañana en aquel dia,
que querais comer conmigo — por tenerme compañía.
— Que se haga de buen grado — lo que Su Alteza decia:
beso sus manos reales — por la buena cortesía;
detenerme he aquí mañana — aunque estaba de partida,
que la Condesa me espera — segun carta que me envia.—
Otro dia de mañana — el Rey de misa salia;
luego se asentó á comer, — no por gana que tenia,
sino por hablar al Conde — lo que hablarle queria.
Allí fueron bien servidos — como á Rey pertenecia.
Despues que hubieron comido, — toda la gente salida,
quedóse el Rey con el Conde — en la tabla do comia.
Empezó el Rey de hablar — la embajada que traia.
—Unas nuevas traigo, Conde,—que d' ellas no me placia,
por las cuales yo me quejo — de vuestra descortesia.
Prometistes á la Infanta — lo que ella no os pedia,
de siempre ser su marido — y á ella que le placia.
Si á otras cosas pasaste — no entro en esa porfía.
Otra cosa os digo, Conde,—de que mas os pesaria:
que mateis á la Condesa—que así cumple á la honra mia:
echeis fama de que es muerta — de cierto mal que tenia,
y tratarse ha el casamiento — como cosa no sabida,
porque no sea deshonrada — hija que tanto queria. —
Oidas estas razones — el buen Conde respondia:
— No puedo negar, el Rey, — lo que la Infanta decia,
sino que otorgo, es verdad, — todo cuanto me pedia.
Por miedo de vos, el Rey, — no casé con quien debia,
ni pensé que Vuestra Alteza — en ello consentiria.
De casar con la Infanta — yo, señor, bien casaria;
mas matar á la Condesa — señor Rey, no lo haria,
porque no debe morir — la que mal no merecia.
— De morir tiene, buen Conde—por salvar la honra mia,
pues no mirastes primero — lo que mirar se debia.
Si no muere la Condesa — á vos costará la vida,
que por la honra de los reyes—muchos sin culpa morian,
que muera pues la Condesa — no es mucha maravilla.
— Yo la mataré, buen Rey, — mas no sea la culpa mia:
vos os avendreis con Dios — en el fin de vuestra vida,

y prometo á Vuestra Alteza, — á fé de caballería.
que me escriba por traidor — si lo dicho no cumplia
de matar á la Condesa, — aunque mal no merecia.
Buen Rey, si me dais licencia — luego yo me partiria.
-Vades con Dios, el buen Conde, - ordenat vuestra partida.-
Llorando se parte el Conde—llorando sin alegría;
llorando por la Condesa — que mas que á sí la queria.
Lloraba tambien el Conde — por tres hijos que tenia,
el uno era de teta, — que la Condesa lo cria,
que no queria mamar — de tres amas que tenia
si no era de su madre — porque bien la conocia;
los otros eran pequeños, — poco sentido tenian.
Antes que el Conde llegase — estas razones decia:
—¿Quién podrá mirar, Condesa,—vuestra cara de alegría,
que saldréis á recibirme — á la fin de vuestra vida?
Yo soy el triste culpado, — esta culpa toda es mia. —
En diciendo estas palabras — ya la Condesa salia,
que un page la habia dicho — como el Conde ya venia.
Vido la Condesa al Conde — la tristeza que tenia,
vióle los ojos llorosos — que hinchados los tenia
de llorar por el camino — mirando el bien que perdia.
Dijo la Condesa al Conde:—«Bien vengais, bien de mi vida!
¿Qué habeis, el conde Alarcos?—¿Porqué llorais, vida mia,
que venís tan demudado — que, cierto, no os conocia?
No parece vuestra cara — ni el gesto que ser solia;
dadme parte del enojo — como dais de l' alegría.
¡Decídmelo luego, Conde, — no mateis la vida mia!
— Yo vos lo diré, Condesa, — cuando la hora seria.
— Si no me lo decís, Conde, — cierto yo reventaria.
— No me fatigueis, señora, — que no es la hora venida,
cenemos luego, Condesa, — d' aqueso qu' en casa habia.
— Aparejado está, Conde, — como otras veces solia. —
Sentóse el Conde á la mesa, — no cenaba ni podia,
con sus hijos al costado, — que muy mucho los queria.
Echóse sobre los hombros; — hizo como que dormia;
de lágrimas de sus ojos — toda la mesa corria.
Mirábalo la Condesa — que la causa no sabia;
no le preguntaba nada — que no osaba ni podia.
Levantóse luego el Conde, — dijo que dormir queria;
dijo tambien la Condesa — que ella tambien dormiria;
mas entre ellos no habia sueño — si la verdad se decia.

Vanse el Conde y la Condesa — á dormir donde solian :
dejan los niños de fuera — que el Conde no los queria :
lleváronse el mas chiquito — el que la Condesa cria.
El Conde cierra la puerta — lo que hacer no solia.
Empezó de hablar el Conde — con dolor y con mancilla.
— Oh desditxada Condesa , — grande fué la tu desditxa !
— No soy desditxada , Conde , — por ditxosa me tenia
solo en ser vuestra muger , — esta fué gran ditxa mia.
— Si bien lo mirais , Condesa,— esa fué vuestra desditxa!
Sabed que en tiempo pasado—yo amé á quien bien servia,
la cual era la Infanta. — Por desditxa vuestra y mia
prometí casar con ella ; — y á ella que le placia ,
demándame por marido — por la fé que me tenia.
Puédelo muy bien hacer — por razon y por justicia :
dijómelo el Rey su padre — porque d' ella lo sabia.
Otra cosa manda el Rey — que toca en el alma mia :
manda que murais , Condesa , — á la fin de vuestra vida ,
que no puede tener honra — siendo vos, Condesa, viva.—
De qu' esto oyó la Condesa — cayó en tierra mortecida :
mas despues en sí tornada — estas palabras decia :
—Pagos son de mis servicios,-Conde, con que yo os servia !
Si no me matais , el Conde , — yo bien os consejaria :
enviédesme á mis tierras — que mi padre me ternia ,
yo criaré vuestros hijos — mejor que la que vernia
y os mantendré castidad — como siempre os mantenia.
—De morir habeis, Condesa,—en antes que venga el dia.
—Bien parece , Conde Alarcos,—yo ser sola en esta vida;
porque tengo el padre viejò — mi madre ya es fallecida ,
y mataron á mi hermano — el buen Conde Don García ,
que el Rey lo mandó matar — por miedo que dél tenia !
No me pesa de mi muerte — que yo de morir tenia ,
mas pésame de mis hijos , — que pierden mi compañía ;
hacémelos venir , Conde , — y verán mi despedida.
—No los vereis mas , Condesa ,—en dias de vuestra vida :
abrazad ese chiquillo — que aqueste es el que os perdia.
Pésame de vos , Condesa , — cuanto pesar me podia ;
No os puedo valer , señora ,—que mas me va que la vida;
encomendáos á Dios , — qu' esto de hacerse tenia.
— Dejeisme decir , buen Conde,—una oracion que sabia.
—Decíla presto, Condesa,—antes que amanezca el dia.
—Presto l' habré dicho, Conde,- no estaré un Ave María.—

Hincó rodillas en la tierra — y esta oracion decia:
« En las tus manos, Señor, — encomiendo el alma mia:
« no me juzgues mis pecados — segun que yo merecia,
« mas segun tu gran piedad — y la tu gracia infinita.»
Acábada es ya, buen Conde, — la oracion que yo sabia.
Encomiéndoos esos hijos — que entre vos y mí habia,
y rogad á Dios por mí — mientras tuviérades vida,
que á ello sois obligado — pues que sin culpa moria.
Dédesme acá ese chiquito — mamará por despedida.
— No le despertais, Condesa, — dejadlo estar que dormia,
sino que os pido perdon — porque ya se viene el dia.
— A vos yo perdono, Conde, — por amor que vos tenia;
mas yo no perdono al Rey, — ni á la Infanta su hija,
sino que queden citados — delante l' alta justicia,
que allá vayan á juicio — dentro de los treinta dias.—
Estas palabras diciendo — el Conde se apercibia;
echóle por la garganta — una toca que tenia,
apretó con las dos manos — con la fuerza que podia:
no le afloja la garganta — mientras que vida tenia.
Cuando ya la vido el Conde — traspasada y fallecida,
desnudóla los vestidos — y la roba que tenia:
echóla encima la cama — cubrióla como solia;
desnudóse á su costado — obra de un Ave María;
levantóse dando voces — á la gente que tenia.
— Socorred, mis Caballeros, — que la Condesa se fina! —
Hallan la Condesa muerta — los que á socorrer venian.
Así murió la Condesa — sin razon y sin justicia;
mas tambien todos murieron — dentro de los treinta dias.
Los doce dias pasados — la Infanta ya se moria;
el rey á los veinte y cinco — el Conde al treinteno dia.
Allá fueron á dar cuenta — á la justicia divina
acá nos dé Dios su gracia, — y allá la gloria cumplida.

En Agustí Duran acompanya aquest romans ab la següent nota: — « Este romance, mas bien de amor que caballeresco, se coloca como tal entre los del Ciclo Carlovingio, por ser una historia hecha á semejanza de la del Conde Claros, y por contener vestigios de las costumbres feudales, y del poder que á

veces el Señor ejercia sobre sus feudatarios beneficiados. Aquí el Conde Alarcos es un ejemplo de ello, y de que tal vez en algunos próceres, especialmente en España, se sacrificaba mucho á la fidelidad de los monarcas. La supersticion de los emplazamientos ante el juicio de Dios, que era comun en los siglos medios, y en particular en la época de nuestro Fernando IV, dicho el emplazado, ó su recuerdo debió influir mucho en el poeta para la catástrofe de su romance; el cual es uno de los que ofrecen situaciones mas tiernas y patéticas, por mas que inverosímiles parezcan los medios de alcanzarlas. La misma ruda é inartificiosa sencillez con que están espresadas, contribuye á que resuenen mas y mas en lo íntimo del corazon. LOPE DE VEGA formó con esta fábula su interesante comedia de *La fuerza lastimosa;* y *Guillen de Castro* y *Mirademescua*, cada uno por su parte escribieron un drama intitulado *El Conde Alarcos.*

LAS JOYAS DE BODA.



Si n'e — ran tres don — ze —

lle — tas as — sen — ta — das en un banch. L' u

na ne diu al' al — tra ¿Quan vin — dra lo nos-tre ga-

lant? L'u — — na ne diu al' al — tra ¿Quan vin-

drà lo nos-tre ga — lant?

Tornada

Com rum—

be — ja rum — be — ja rum — be — ja com — rum-

be — ja lo ram à la fu — lla com rum-

be — ja rum — be — ja rum — be — ja com rum-

be — ja ala fu — lla lo ram!

Si n' eran tres donzelletas — assentadas en un banch.
La una ne diu á l'altra — «Quan vindrá 'l nostre galant. »

¡ Com rumbeja lo ram á la fulla
com rumbeja la fulla á lo ram !

Li respon la mes grandeta—« Lo meu ne tardará un any. »
Ja respon la mitjaneta : — « Lo meu no trigará tant. »
Ja respon la mes xiqueta: — « Lo meu ja n' está arribant.»
La mes gran ix en finestra—te me'l veu vení' pèl camp
ab las mulas ensilladas — y los patges al davant.
La xica baixa la escala — ix á rébrel al portal.
Las primeras parauletas: — « ¡ Ay, perque trigavau tant! »
Las segonas parauletas: — « ¿ Quinas joyas me portáu ?...
— Las joyas que jo te n' porto — no se si t' agradarán,
no son sabatas ni mitjas, — ni satins valencians,
no son fetas d' argenters — ni tampoch de cristians ;
no son d'or, ni son de perlas—ni tampoch son de brillants
n' es una cinteta verda — qu' ha brodat lo rey d' Oran,
set anys ha estat á brodarla — sense reposá' un instant,
sols ho va deixar tres festas—que son las millors del any ;
l' una n' es per Santa Qugesma—l' altre n'es per Sant Joan
l' altra per Pasqua florida, — que son las millors del any.
M' han dit que sols la portessis—eixas tres festas del any.

¡ Com rumbeja lo ram á la fulla
com rumbeja á la fulla lo ram !

VARIANTS.

Vers 5.

—La mes gran se'n va á finestra—ja'l veu vení per un camp
ab las mulas ensilladas — y los patjes al davant.
«¿ Que'n duhéu de llunyas terras—vos que n'haveu trigat tant?»

—La petita un pom de seda,—la mitjana un pom d'arjant,
la mes gran un garlanda — que no l' han feta cristians;
l'han fet un rey y una mora—qu'hi han estat vint y dos anys
sense descansar un dia — sino tres festas del any:
l' una per Santa Qugesma — y l' altra per Sant Joan
l' altra per Pásqua florida — quan los rosers florirán.

(*Romancerillo catalan.* — Manel Milá.)

Vers 15.

— Sino una cinteta verda — que no es feta de cristians
sino d'un mor'y una mora—que hi han estat catorze anys.
Y 'm van dír no la portessis — sino tres vegadas l' any,
la una per Santa Qugesma — y l' altra per San Joan,
l' altra per Pasqua florida, — las millors festas del any.

Vers 15.

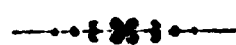
Si no un gorro d' or y plata—qu' hi som travallat set anys
hi he travallat nit y dia — fora tres festas del any
la una per Cinquagesma, — y l' altra per Sant Joan etc.

NOTA.

La música de la tornada d' eixa cansó es la mateixa de la *barcarola* de tenor del ters acte del *Marino faliero* de Donizetti. ¿ Será que aquest l'hagués presa d' un cant popular italiá ó francés , ab música igual á la nostra ?

Mr. Eugene Baret en sa obra titolada ESPAGNE ET PROVENCE (PARIS, A. Duran, *1857*) hi va reproduhir aquesta cansó acompanyantla de una traducció francesa molt ben feta ; igual distinció van mereixe *lo mariner* y *la comptesa*.

MARIA AGNA.



Un di – a de

pri – ma – ve – ra, ma – ti – net me'n

vaig lle – var ne vaig pen – dre

l'es – co – pe – – ta y me'n y

me'n vaig a – ná 'á cas – – sar A –

deu a – dios Ma – ri – ag – na ton

a – – mor m'ha de ma – tar

Un dia de Primavera — matinet me'n vaig llevar,
ne vaig pendre l' escopeta — y me 'n vaig aná á cassar.
Adeu , adios Mariagna
ton amor m' ha de matar.
Vaig trobar la Mariagna —que tot me 'n vaig alegrar.
—¿Hont anéu gentil donzella?—¿ Sola 'us ne deixan anar ?
— Encara que vagi sola — á mi ningú 'm robará.
— Si voléu ma companyia—jo 'us aniré á acompanyar.—
S' aturém al peu d' un marge — y 'ns posém á enrahonar :
parlant de las nostras cosas — lo sol nos hi va atrapar ;
quan veig que'l sol la tocava—jo tot me'n vaig trastornar,
dich si vol lo meu sombrero — que 'l sol no la tocará.
— Encara que 'l sol me toqui, — en mí no 's coneixerá.
— Si vos volguesseu ser meva — jo 'us iria á demanar.
—Pera vos so massa pobre,- d'altras mes ricas n'hi ha.—
La mare se 'ls escoltava — per un finestral que hi ha.
— Calla , calla Mariagna — que 'l teu pare 't matará.

NOTA.

Tè aquesta cansó altra tornada y es la següent :

Qui vol lograr bona vista
matinet s' ha de llevar !

D' aqueixa cansó ne coneixem moltas versions ; las mes bonicas son las dos que publiquem en esta nota , si bè es de notar que en una de ellas se li cambia á la donzella 'l nom de Mariagna per lo de Margarida.

ALTRA VERSIÓ.

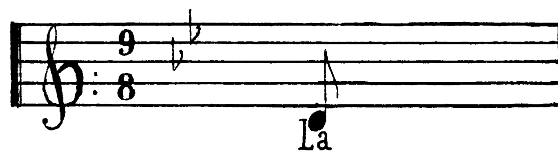
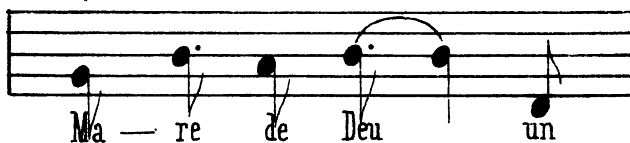
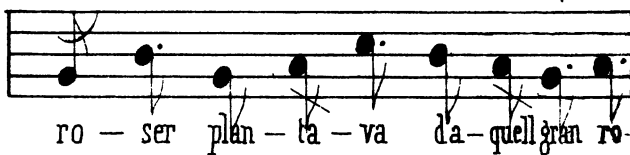
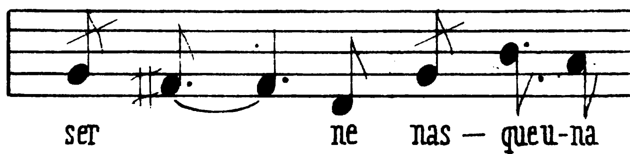
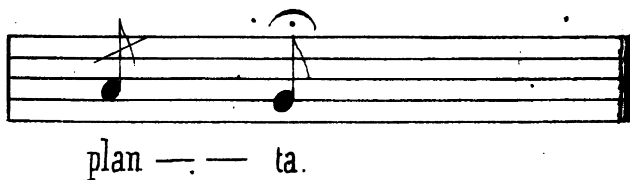
Com es la filla d' un batlle — tota presumida va,
n' hi ha tres que la festejan, — tots tres si volen casar ;
lo un d' ells es un sargento — y l'altre es un capitá ,
l' altre cabo de la ronda — y aquest se l' emportará.
Un dia venint de ronda — soleta la vaig trobar.
—Hont vas per aquí Mariagna ?»—«Soleta deixáume anar,
vaig á l' horta del meu pare —á regá' un jardí que hi ha.
S' agafan *mano* per *mano* — y á l' horta varen anar.
Sota una pomera verda — se posan á enrahonar.
las paraulas qu' ells se 'n deyan — eran per enamorar.
Sa mare se 'ls escoltava — dessota d' un aranyar.
— Mariagna passa á casa —que es hora de retirar.
Si lo teu pare ho savia— luego 't vindria á matar. —
Com vos erau petiteta — be 'us ne devia agradar.

Adeu , adios Mariagna
ton amor m' ha de matar.

ALTRA VERSIÓ.

Sola la Margarida — sola la deixan anar.
— Encara que vaja sola — soleta puch ben anar.
— Si ho volias, Margarida, — jo 't vindria á acompanyar.
— La ditxa fora la meva.» — «Per mi ditxa no hi será.
Se 'n donan las duas mans — y al horta se 'n van anar.
Ja'n donan un tom pèl horta.-«Válgam Dèu quin sol que fa!-
Dessota d' una pomera — se posan á enrahonar.
Las parauletas que 's deyan — n' eran per enamorar.
— Tú bonich y jo bonica — tots dos nos podrém casar.
Son pare se 'ls escoltava — dalt d' un terradet que hi ha.
— Vaja, vaja Margarida — qu' es hora de retirar,
que las paraulas dels homes — no son gayre d' escoltar,
las primeras son dolsetas, — despres venen á amargar.

SANT RAMON DE PENYAFORT.


La

Ma — re de Deu un

ro — ser plan — ta — va d'a— quell gran ro-

ser ne nas — queu-na

plan — — ta.

La Mare de Dèu — un roser plantava
y d' aquell roser — va naixe una planta,
San Ramon Nonat — fill de Vilafranca,
confessor de reys — de reys y de papas.
Confessava un rey — que 'n pecat estava
lo pecat es gran, — Ramon se n' esglaya.
— No ploréu, Ramon, — que 'l pecat s' acaba
sino 'm perdonéu — ne perdréu la Espanya.—
Ramon se 'n va al port — á llogá una barca
ne troba un barquer. — ¿Voléu embarcarme?—
Lo barquer li diu — que 'l rey li 'n privaba
de podé' embarcar — capellans ni frares,
ni 'ls escolanets — de la cota llarga.
Sant Ramon beneyt — ja 'n va fè un miracle.
tira capa á mar — per servir de barca,
y lo gayatet — per arbre posava,
y ab l' escapulari — gran vela n' alsava,
y ab lo sant cordó — bandera molt santa.
Montjuich lo veu — baixell assenyala,
tots los mariners — surten á muralla;
— Jesús! ¿qu' es alló? — ¿Es galera ó barca?—
No n' es baixell, no, — ni galera armada,
que n' es Sant Ramon — qu' ha fet un miracle.
Santa Catarina — tocan las campanas.

VARIANTS.

Vers 3.

Nasqué Sant Ramon — fill de Vilafranca.

Vers 13.

Ni 'ls escolanets — que portan sotana.

NOTA.

San Ramon fou confessor del Rey Jaume 'l conqueridor, per lo tant se pot soposar que 'ls versos 4, 5, y següents se refereixen al monarca nomenat. Tan mes quan alguns historiayres donan per cert que aquest sant sorprengué y reptá mes d' una volta al Rey Jaume per los amors ilegítims que sostenia ab una bella dama, qual dama per nom havia 'l de Teresa Vidaura.

Lo miracle del manto y gayató se veya de relléu en un capitell d' una columna del claustre del convent de Santa Catarina, convent aixecat en lo segle XIII. També, en una de las poesías que pèl certámen que en 1601 tingué lloch, se fa cita d' aquest miracle. Diu un dels poetas premiats (Ausias March *de Cervera*):

Lo gran Neptú ne sou á qui obeheixen
lo mar, los vents, los peixos y las onas.

La cansó sembla feta en lo segle XVII y per los noms de alguns llochs que de la vila de Barcelona se fa en ella, pren un color local marcat que mou á creure que va esser escrita en las festas que per la beatificació del Sant se celebraren en la dita vila en lo any ja citat. Entre las festas hi tingué lloch un certámen poétich, qual certámen col-leccioná y dongué á llum Rebullosa. La festa literaria erudita se pot soposar ab fonament que fos causa de la naixensa d' aquesta *cansó popular*.

Diu En Manel Milá en son *Romancerillo*: «era de la familia de los Penyaforts que dió nombre á una calle de Villafranca y cuyo castillo estaba situado en la próxima parroquial de Santa Margarita, junto á la antigua ciudad de Olérdola, en el punto donde se edificó el Convento de PP. Predicadores.»

Feliu de la Penya, en lo llib. XI cap. XII conta lo miracle del pas del mar, aixis: — «Reymundo de Peñafort, que fue á Mallorca como confesor de D. Jaime le instó y amonestó hallándose allí para que dejase el trato de su dama D.ª Berenguela Alfonso, á la que se trajera de Castilla, como sabemos; pero como el rey desoyese sus consejos, aquel santo varon le amenazó con marcharse y abandonarle. Temiendo D. Jaime que cumpliese su amenaza dió órden para que ningun buque fuese osado á transportar á su confesor; pero Reymundo sin arredrarse se llegó á la playa, echó su capa al mar, embarcóse en ella y haciendo servir el escapulario de vela, á su báculo de árbol y á su crucifijo de timon, emprendió tranquila y sosegadamente su viaje, llegando sano y salvo y en seis horas á Barcelona.

Pel vers 3 de la versio d' aqueix cant se veu que lo poble confon lo S. Ramon Nonat ab lo de Penyafort: no es d' estranyar, propi es de la escassa erudició del poble, lo fer consemblantas confusions. Nos hauria estat fácil corretjir lo vers; empero nos havem estimat mes deixarho ab la errada, á fi de no perjudicar la veritat que deu tindre la reproducció de las cosas de aquesta lley.

L' ESCRIVANA.

Pe — — ti — — te

ta l'han ça – sa – da la fi – lla

del ma — — · llor – quí, de tan pe–

ti – ta que n'e — — — ra no se'n

Tornada

sab cal — sà y ves – tir qui 'l ne

te l'a – mor lo dei–xa qui no l'

té lo vol te — — — — nir.

Petiteta l' han casada — la filla del mallorquí,
de tan petita que n' era — no se 'n sab calsá y vestir.
Qui la 'n tè l' amor la 'n deixa:
qui no la 'n tè 'l vol tenir!
Lo seu marit l' ha deixada—perque se 'n puga engrandir.
Se n' es anat á la guerra — set anys trigará á venir.
Al cap dels set anys aquestos—son marit torna á se' aquí.
Ja pega un truch á la porta:—«Escrivana baixa á obrir,»
Contesta la seua mare — que lo truch ne va sentir:
— Com baixará la Escrivana — si no es en tot per açí:
lo rey moro se la 'n duta — disset lleguas lluny d' aquí.
— Mare, baixéume la capa — la capa de bombosí,
que trobaré la Escrivana — mes que sápiga morir.
Aniré de porta en porta — com un pobre pelegrí;
aniré de porta en porta— tot captant del pa y del vi.
Mare baixéume la capa — la capa de bombosí;
no 'm duhéu la mes bonica — ni tampoch la de satí,
sino aquella mes pobreta — la que solia vestir.—
Ja se 'n va de porta en porta— tot captant del pa y del vi.
A la segona porteta — la Escrivana ja trobí:
la veu á la finestreta — que s' afanyava á cusir.
L' agulla n' era de plata — lo didal n' era d' or fi.
— Feu caritat, Escrivana, — á un pobre pelegrí.
— Tornéu demá á las nou horas, — á las nou del dematí,
que yo seré la mestressa —de tot lo que hi haurá aquí.—
Lo rey moro s' ho escolta — passejantse pèl jardí.
— Caritat fesli, Escrivana, — á ne 'l pobre pelegrí:
párali la taula blanca — del bon pa y del bon vi.—
Mentres parava la taula — l' Escrivana 'n fa un sospir.
—De que sospira, senyora,—perque llansa aquest sospir?
— Prou ne tinch que sospirar, —he perdut á mon marit.
— No sospireu, Escrivana, — no sospiréu mes per mí,

que 'l qu' ara 'us parla, Escrivana,—es vostre estimat marit.
¿Voléu venir, Escrivana, — voléuse 'n venir ab mí?
—Si per cert, lo senyor compte,-que ja fossem pèl camí.—
Ell se 'n va dins del estable — á cercá 'l millor roçí;
ella se 'n puja á la cambra — á buscá 'l millor vestit.
Lo rey moro es en finestra — y al pelegrí veu fugir;
quan lo moro se 'n adona — l' Escrivana es pèl camí.
— Si jo t' hagués conegut — no haurias entrat aquí. —
Prompte mana al seu servey — qu' enselli 'l millor roçí
y ab pressa 'ls dona al darrera — per podels' aconseguir.
Quan son l' altra part de l' ayga—lo pont se va mitj partir.
— Poncelleta te la 'n portas — ¡ ay traydor de pelegrí!
Cent escuts costa sa roba — y altres cent costa 'l roçí,
y altres cent jo te 'n daria — si la 'n deixesis venir.

VARIANTS.

Vers 1.

Tan petita l' han casada — la filla del rey Alí.

Altra.

Tan petita l' han casada — la filla del carmesí.

Vers 8.

Ja trucan á la porteta — « Arciseta baixa á obrir.»
La mare tota plorosa — á la finestra va eixir.
— ¿Com baixará l' Arciseta — si no es en tot per açí?
Lo rey moro se l' enduta — al castell de Morerí.
— Mare, tiréume la capa — la capa d' aná' á servir,
que me n' aniré pèl mon — á captar del pa y del vi.—

Vers 23.

— ¿Vol fer caritat, Arcisa, — á aquest pobre pelegrí?
—No per cert, vos lo bon pobre,—jo 'n voldria pera mí;
ara las criadas pastan — per lo rey moro y per mí,
que demá serán las bodas — del rey moro que hi ha aquí,
del rey moro que 'm te presa—y que 's vol casar ab mí.—
Lo rey moro es en finestra — en la finestra d' or fí.

—Caritat féulhi, Escrivana,—del meu pa y del meu vi.—
Quan la caritat li 'n feya, — ella romp en gran sospir.
— ¿Qué sospiréu, Escrivana, — si no sospiréu per mí?
—Est bastó que portéu ara,—també 'l duya 'l meu marit.

Vers 36.

— Se n' aniréu al estable — á triá' 'l millor roçí,
jo me n' aniré á la cambra — á triá' 'ls millors vestits.

Vers 45.

Ara si que veig bè, prou, —qu'es per tu y no pas per mí.

Altra tornada.

¡ Ay blanca flor de morera,
valenciana engendrí!

NOTAS.

Com s' ha pogut reparar en algunas versions, á la dama se la nomena Arcisa; ab tot, en la major part de las versions, se li dona lo nom d' *Escrivana* y algunas *Escriveta.* Aixís esdevé en las versions que hem pogut arreplegar en la Garriga y 'ls seus voltants. Mr. Arbaud acompanya son cant popular *Flurançо*, (que mes avall reproduhim per esser una versió provençal de la nostra *Escrivana*), de la següent nota de Mr. Germain :

« Lo nom *Escribeta* es históricb, y una mestre de pensionistas de Montpeller, m' ha assegurat que fa alguns anys ella va tenir per deixeble una pubilla que duya aquest nom : era aquesta, filla del marqués Escrivá de Monistrol, qual familia viu á Barcelona; ma muller, que es estada deixeble del mateix col-legi, m' assegura haverla coneguda. En aquella época lo marqués Escrivá de Monistrol, vivia á Montpeller,

perque havent pres part en la guerra dels set anys á favor d' En Carles, y haventse tingut d' expatriar, deya que li agradava mes Montpeller que cap altra vila en rahó á tenirhi en ella algun recort de sa antiga casa payral. Deya ell, que venia del castell de l' Escriveta, que en altre temps s' aixecava prop de Montpeller y en lo vehinatge de Mireval, y que ell assegurava esser una torra antiga que encara avuy en un lloch enlayrat y en los encontorns del poble nomenat se véu. Ab tot no cal fiarse, parlant en general, de aquestas noblesas que volen tenir l' arrel tan fonda. Fou tanta la popularitat que l' historia y la balada de l' *Escriveta* tingué en los voltants de Montpeller, que encara avuy dia se 'n parla, y del costat de Ganges, lo nom citat serveix com á sinónim de dona petita y rohina. »

Veuse aquí la versió provenzal, que en la col-lecció de Arbaud se titola FLURANÇO :

N' en maridon Fluranço — la flour d' aquest pays,
la maridoun tant jouino — se saup pa 'nca vestir,
soun marit vai en guerro — per la laisar grandir;
lou diluns l' a 'spousado, — lou dimars es partit.
Au bout de sept anneios — lou galant touern' aquit,
doou ped piqu' à la pourto :— « Fluranço vene durbir. »
Sa mero souert' à l' estro : — « Fluranço es pas eicit,
l' aviam mandad' à l' aigo — a plus sauput venir,
les mourous l' ant raubeio, — les mourous sarrasins.
—¿Mai ounte l'ant meneio?»—«Cent legos luench d'eicit.
— Farai fair' uno barco — tout d' or et d' argent fin;
n' ai de souliers de ferre — quan les deurio gausir,
fou que la vague querre — quand sauriou de morir.
Sept jours, sept nuechs camino — sens degun ague vist,
hormis les lavandieros — que lavoun des draps fins.
— Diguetz, les lavandieros, — que lavetz de draps fins,
de qu' es aquelo tourre — et lou casteou d' eicit?
— Es lou casteon doou mourou — doou mourou sarrasin.

— Coumo iou pourriou faire — per l' y intrar dedins?
— Habilletz vous en modo — d' un pauvre pelegrin,
demandetzli l' oumoino — au nom de Jesus-Crist.
— Flurançо, fai l' oumoino — a gens de toun pays.
— Coumo fariou l' oumoino — á gens de moun pays,
que les ouceous que voloun — n' en saurien pas venir.
L' y a que la dindouleto — que fai soun nis eicit.
Mete tauro, servanto, — lo paure din' eicit;
fai lou lavar, servanto, — dedins lou plat bassin.—
Doou temps que sount à tauro — Flurançо se s' en ris.
— De que risetzs, madame, — que vous troufetz de mi?
— Iou pas de vous me troufe, — que siatz lou miou marit.
Aném leou à la chambro — se cargarem d' or fin,
anem leou à l' estable — ounte sount les roussins,
mountaras sur lou rouge — et iou dessus lou gris.—
Quand sount sur lou pouent d'armo-lou mour'ant vist venir.
— Sept ans te l' ai vestido — doou damas lou plus fin,
sept ans te l' ai caussado — de peou de marrouquin,
se sept ans l' ai gordado — es per un de mes fils! —

(*Chants populaires de la Provence*, vol. II, pla. 73.)

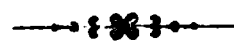
VERSIÓ ITALIANA.

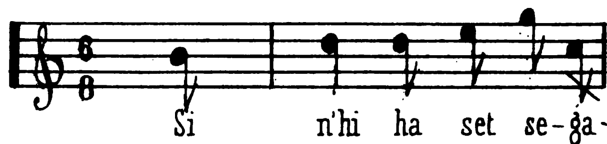
Bel galant si marida
  Poc luntan dai soi pais:
  Ir pija ina zuvinotta
  Ch'an seiva manc vistis.
A ra seira u r'ha spusaja,
  U lunisdì u ra pianta lì,
  U pianta lì Fiurensa
  Bela senza marì.
E l'è stà ben sett'agn,
  Sett'agn a riturnèe:

E ra bela Fiurensa
A s'è lassaja rubè.
An cò di lì sett'agn,
Galant l'è rivà lì.
Tun tun, picca a ra porta,
Fiurensa avnì a drubì. —
Ra mama a i fa risposta:
— Fiurensa qui an j'è pì,
Fiurensa r'è stèe rubaja
Dai gran Mori Sarazin.
I r'han minaja via,
Minàja ant ïn castè:
Sett'agn l'è che Fiurensa
Chirra ra stà csì ben. —
— Dème le mie camise,
Cun la lansa e ra spà:
Avôi andèe truèe Fiurensa
Si duveiss murì pir strà. —
Quandi l'è stà pir meza strà
Ant ina lavandera s'è riscuntrà.
— O, ra bela lavandera,
Cme si dmanda quel castè?
— Quel castè si dumanda
Dî gran Mori Sarazin:
Drenta u j'è Fiurensa,
Ma chirra ra sta csì ben! —
— Sa vi dig, bela lavandera,
Cma faròne andrèe drent? —
— Trhevi li vost visti,
Vistiv da piligrin. —
— Vi dig, bela Fiurensa,
M'aureisse fèe an pò d'ben?
O fèe dir ben Fiurensa
A ïn dî vost pais. —
— Ma se i ausilin di l'aria
Fin-nha qui i'n poru vurèe,
Cme mai ïn d'ir me pais
Fin-nha qui u pô rivèe?

(*Canti Monferrini.* — Ferraro.)

LA FILLA DEL REY.




Si n'hi ha set se-ga-


dors que bai-xan de la Se--


ga-rra ne por-tan los di-dals


d'or las fal-sons so--bre-bre dau-


ra-das se-- guéu-la ar-ran se-


guéu-la ar-ran que la pa--


lla va ca-ra se-guéu-la ar-ran

Si n' hi ha set segadors
que baixan de la Segarra,
ne portan los didals d' or,
las falsons sobredauradas.

Seguéula arran,
seguéula arran
que la palla va cara,
seguéula arran.

Y la filla del bon Rey
de un d' aquells s' enamorava;
ja l' ha enviat á buscar
per un criat del seu pare.—
—Diguéuli que hi aniré
al vespre ó la matinada.
—Segador, bon segador,
vols segá' un camp de cibada?
—Si per cert, linda senyora,
segons hont la té sembrada.
A sota de un taronjer,
un poch mes avall de casa.
. . . .
—Segador, bon segador,
vols segarla un altra anyada?
—Si per cert, linda senyora,
si aquest any es ben pagada.—
S' en fica la ma á la bossa
cent unsas li ha donadas,
li 'n dona un pom de clavells
per memoria y recordansa.
Tot lo camí 'ls ha olorat,
los doblas se li doblavan.

NOTA.

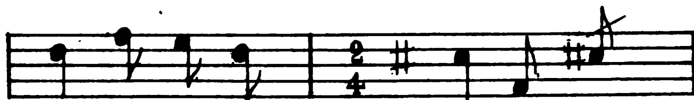
Per desgracia eixa versió no es sancera, gracias á haverhi de la mateixa una inmoral y repugnanta parodia que n' es la que se 's feta mes popular y ha més casi en oblit aquella.

LA ADÚLTERA.





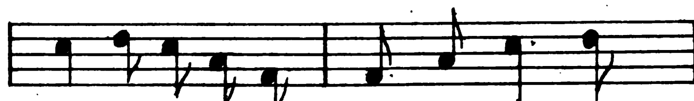
Mon ma——



rit se n'es a———— nat n'es ta——



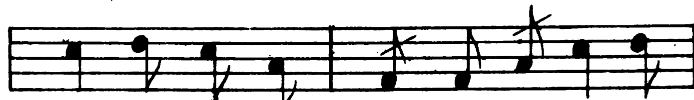
———ra deu di–as fo——ra m'ha de——



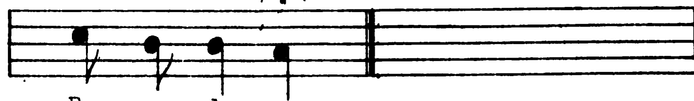
xat en co–ma-nat que no con–ver——



ses ab ho——mes A——deu



xi ca del ven——tall ca–sa–da dins



Bar–ce–lo–na.

—Mon marit se n' es anat — n' estará deu dias fora ,
m' ha deixat encomenat — que no conversés ab homes :

Adeu xica del ventall
casada dins Barcelona !

miréu quin gelós es ell — que 's fica en aquestas cosas,
que si jo no'm se guardar-no crech pas que ningú'm gordi.-
Envia á cercá' un hereu — per una gentil minyona.
L' hereu era de molt lluny — pero fou arribat prompte.
Ab lo sombrero á la ma — ja demana mi senyora.
—Si volia dormí' ab mi — que 'm canso de dormir sola ,
que si tenim mala nit — tindrém matinada bona. —
A las deu del demati — ells del llit no n' eran fora.
—Amor nos hem de llevar—que m'apar que ja n'es hora.
Nos ne anirém al Born — á comprá' un parell de pollas,
un parell de colomins — y un altre parell de tortras ,
y anirém á fe un dinar — al hostal de la Madrona. —
No falta qui tot ho sent — y al marit ne du la nova.
—Un fadrí de la ciutat — vos ne festeja la dona.—
Lo marit axís qu' ho sab — se 'n ve dret á Barcelona.
De Sant Pere al carrer alt — á tots dos plegats los troba.
Al entrant del portal nou — li pega cop de pistola.
Ella ne llensa un gran crit:—«Válgam Dèu! que'm quedo sola!—
—No't quedas soleta, no,—que't quedas ab lo teu home.—

VARIANTS.

Vers 1.

Mon marit se n' es anat — prego á Dèu qu' estiga fora.

Vers 5.

Ja n' ha enviat á cercar — un hereu de casa bona.

Vers 10.

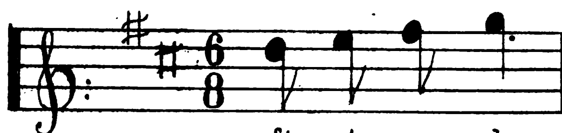
A las nou del demati —los dos encara reposan.

Vers 15.

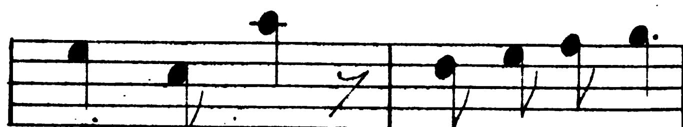
No ha faltat qui ho ha vist, — porta la nova al seu home.

SERRALLER.

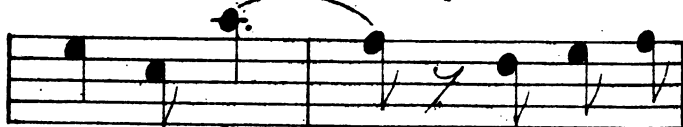




Si n'e — ran dot —



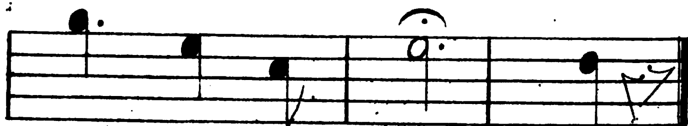
ze fa — drins que tots dot — ze



n'e — ran lla — — dres l'un e — ra



de Ba — la — guer Ser — ra — ller



s'a no — me — — na — — va.

Si n' eran dotze fadrins — que tots dotze n' eran lladres;
l' un es fill de Balaguer, — Serraller s' anomenava.
— Si voléu venir, minyons, — farem vida regalada,
no matarém á ningú, — no mes buydarém butxacas.
A ne 'l hostal del Bulló — un dia van fer posada:
s' hi posaren á jugar — unas sivellas de plata.
Lo traydor del hostaler — mala pasada 'ls jugava,
enviava un mosso á Vich—dihent: «A casa hi ha lladres.—
A casa 'l gobernador — també n' hi duya una carta:
«Feu que vingan cent soldats-tots armats ab bonas armas.»
A nou horas de la nit — la casa ne fou rotllada.
Nou horas tingueren foch — mentres varen tenir balas.
—Minyons, minyons som perduts-havem estat de desgracia.
A ne mí cobriume ab fems — y vosaltres presentáuvos,
que si fujo jo 'us trauré — fins de las presons mes altas.»
Ja 'l deixan tapat de fems — y 's presentan tots los altres.
—Ells tots plegats onze son—y aquí n' hi ha dotze capas,
aquí falta un de la colla —y en Serrallé' es lo qui falta.—
Ja 's fa enrera 'l comandant — y s' arrenca de la espasa
y per tres cops dins dels fems—fins al pom la hi ha clavada.
Se n' aixeca 'n Serraller — que la sanch li regalava
y ab un crit que esfaraeix — lo seu trabuch me li encara.
Lo trabuch pel fogó treu — y aixó al comandant lo salva.
—Perqué'l trabuch ha fallat—per aixó es perque m'agafan;
si no hagués estat aixi — fins á mos companys salvava,
que jo'ls ho havia promés—y á mas promesas no hi manco.-

ALTRA VERSIÓ.

Joan Serrallé — capitá de lladres
ton pare n' es bo — ja te 'n avisava
que 't deixis d' aixó — te 'n tornis á casa.
Tots los teus germans — tots estudiavan,

las tevas germanas — ja 'n foren casadas
si no fos per tu — tenirne la fama
de matá' y robá' — y entrá' per las casas,
dúrten los diners, — també las alhajas.
Las alhajas d' or — ell las passa á França
y allí diu que hi té — botiga parada.
Lo qui se n' hi cuida — es la seva aymada,
y 'l que roba á dos — á quatre li pagan, etc.

ALTRA VERSIÓ.

A l' hostal del Bulló — gran fortuna n' es estada,
lo traidor del hostalé — gran cassa n' ha donada.
N' ha enviat un home á Vich — dihent que á casa te lladres.
Ne vingueren cent soldats, —vint y cinch homes ab armas.
Nou horas ne durá 'l foch — mentres varen tenir balas.
—Ay, minyons que tots som morts,-nostra vida es acabada.
—No'us espantéu, no, diu ell,— que si jo puch escaparme,
no'us espantéu no, minyons, - de per tot us vindré á traure.-
Ja 'l traidor del Serrallé — á ne 'ls fems se 'n amagava...
Del Carme fins al Remey — la tropa 'n va afilarada, etc.

NOTA.

Eixa cansó de *lladres* es de cap á las rederias del segle passat. Aquest Serraller, (que aixís se 'l nomenava de motiu, y se li deya aquest nom perqué havia estat manyá ó serraller) era contemporá de Pau Gibert; fou pres en lo hostal del Bulló en la carretera de Vich.

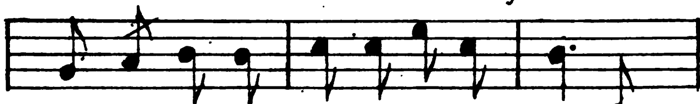
Per agafarlo, á mes á mes de la tropa, se alsá un gros somatent. Dut á Barcelona fou penjat en lo *Carner* (terras que avuy encara conservan aquest nom en lo vehí poblet d' Hostafranchs, y que servian per lloch d' execució) envers l 'any 80 del segle passat.

La tonada d' aqueixa cansó sobre esser molt original y tenir un carácter que la diferencia de totas las altras, es molt bonica y melancónica, ab tot y que 'l seu temps es bastant animat.

LAS NOYAS DE CERDANYA.



Las no-yas de Cer-



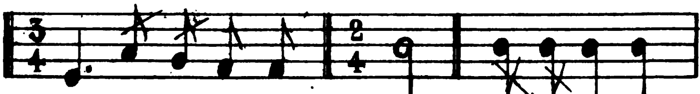
dan- -ya fan de bon fes-te- -jar son



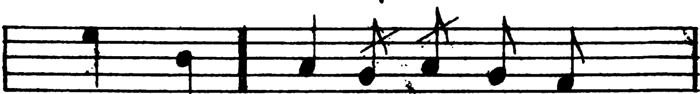
fres-cas y xa-ma-das no'u fa lo tra-va-



llar Se-ri-ne-ta ¡sus! Se- -ri-ne- - -



ta Se-ri-ne-ta ¡Sus! Se-ri-ne-ta



¡Sus! Se- -ri-ne- - - - - - -



ta Se-ri-ne-ta ¡Sus!

Las noyas de Cerdanya —fan de bon festejar,
son frescas y xamadas — no 'u fa lo travallar.

Serineta ¡ sus ! serineta
serineta ¡ sus !

N' hi festejada una — cosa d' un any hi ha ;
sa mare l' ha perduda — no la saben trobar,
ara l' han trobadeta ,— vora 'l galant s' está.
— Filla, la meva filla, — n' hi fa de bon estar !
— Mare la meva mare, — vos ho podéu pensar !
Quan erau joveneta — vos devia agradar.
— Filla la meva filla — bè t' ho pots ben pensar,
tres galants tens á casa —que 's cansan d' esperar ;
l' un es de Barcelona,— l' altre del Ampurdá,
l' altre de Vilafranca — aquest se té 'n durá. —
A la nit de las bodas — al llit se 'n van anar.
Ell li dá colsadeta : — « Feste mes per enllá ! —
Ja me n'hi dona un'altre—que del llit la fá saltar.
Agafa la cotilla — y 'l jipó á l' altra ma.
Se'n va á casa'ls seus pares—tot los ho va contar.
— Pare , lo meu bon pare — si 'm pogués descasar.
— Filla , la meva filla — aquest l' haurás d' aymar.
— Jo ne voldria un jove—que'm fes saltar y ballar
y que quan fos malalta — me fes un bro-de-pa.

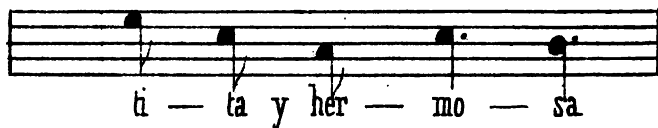
LOS DALLAYRES.




3
8
Sí n'e ran dos Da - llay - res


que'n da — lla — van un prat


u — na po — lle — ta ros — sa, pe —


ti — ta y her — mo — sa


los por — ta l'es — mor sar. ¡Pe — ti-


ta com va!

Si n' eran dos dallayres —que 'n dallavan un prat,
una polleta rossa
petita y bonica
los porta l' esmorsar.
Petita ¿com va?

Lo un dallayre dalla,— l' altre no pot dallar.
— ¿Qué teniu lo dallayre — que nó podéu dallar?
— Mon mal es d' amoretas ,— es mal de festejar.
Una polleta rossa — que 'm fa morí' y penar.
Jo vull dirho á son pare — si me la vol donar,
y si no me la dona — jo la 'n faré robar
pèls Miquelets d'Olesa—qu' altras n' han robat ja.—
Ja trucan á la porta — « Ola , ola , ¿qué hi ha?
— Los Miquelets d' Olesa — que 't venen á buscar.
Arregla la robeta — y afanyat á baixar.
— Ja baixo desseguida — que ho tinch tot arreglat,
quatre vestits de seda ,— quatre de tafetá ,
y vintinou camisas — de lo millor que hi ha. —
Al baixant de la escala — encontra son germá.
— ¿Hont vas falsa traydora—que me l'has de pagar?
—Calla, germá meu, calla,-que prou tens que callar.—
Obran tantost la porta — y pres ja l' han posat.
A vintinou d' Octubre — varen penjá 'l germá.

NOTA.

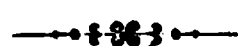
Aqueixa cansó , que no deixa de tenir alguna semblansa ab la de *Pau Gibert* que posém mes avall, es moderna y de las derrerías del segle passat. Las paraulas que la noya robada diu á son germá dònan á entendre qu' ell ha sigut la causa de tot lo qu' está

passant á la donzella, y encara que no mes son dos versos los que 'l poeta destina al citat objecte, ab ells dos n' hi ha prou per endevinar, que probada sa culpa y prés, fou penjat pèl aymador en venjansa dels estorbs que á son casament havia posat. Es tot un drama contat ab pocas paraulas. Per la vaguetat y rapidesa en la forma, te mòlts punts de semblansa ab *La Venjansa* que publicárem en lo volum primer plana 223. D'aquest mateix cant n'hem rebuda un'altre versió, recullida pèl senyor Sitjar de *La Bisbal* y es la següent:

En lo plá de Girona — una minyona hi ha
jo vull dirne al séu pare — si me la 'n vol doná';
y si no me la dòna — jo l' han faré robá':
pèls miquelets d' Aytona — la 'n faré aná' á cercá'.
— Rosa, plegáu la roba, — qu' es hora de marxá'.
— La roba n' es plegada — plegada n' es temps ha.
Los guants y las manillas — tot amanit está.
Donchs, apressem, Roseta, — que 'ns deuhen esperá'.—
Al replá de l' escala — n' encontra 'l sèu germá.
— Ahónt t' en vas, Roseta! —Rosa! hónt t' en vols aná'?
— Calla, mon jermá, calla! — Bè t' en valdrá 'l callá';
N' han fetas forcas novas — no 'u hajas d' estrená!... —
Fora 'l plá de Girona — ja se 'n posa á plorá'.
-Per Dèu!.. per Déu, Roseta!..-¿qué'us n'acaba'l plorá'?..-
— ¿Ploréu al vostre pare, — O bè al vostre germá?
— ¡ Ay! jo no ploro al pare,—tampoch al mèu germá:
ploro la trista mare, — ¡ quin desconsol tindrá!
Sols tenia una filla — y aqueixa la 'n deixá!

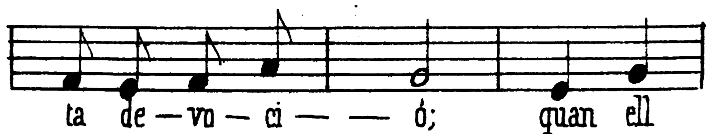
L' hora n' es arribada,
¿qui t' en consolará!..

SANT ISIDRO.




Sant I —


si — dro se'n va á mis — sa ab mol-


ta de — vo — ci — — ó; quan ell


ne tor — na de mis — sa tro — ba


Tornada
l'a — mo molt — fa — — lló Sant I —


si — dro I - si — dro I — si — dro sant I-


si — dro llau — ra — — — dó.

Sant Isidro se 'n va á missa — ab molta devoció.
Sant Isidro, Isidro, Isidro,
sant Isidro llaurador.
Quan ell ne torna de missa — troba l' amo mòlt felló.
—De qu' estéu felló, nostramo,—de qué n'estéu tan felló?
Encara que vaji á missa — lo parell no vaga, no,
que baixa un ángel del cel — á llaurar quan jo no hi sò,
que cada dia me sembran — deu quarteras de llavor.
L' amo diu á la mestressa :—« ¿Que'l despatxarem ó no?»
—Si vos lo teniu per mosso—per un sant home 'l tinch jo:
apújali la soldada — per cada mes un dobló.—
L' endemá de matinada — esmorsar li porto jo.
—Estéu cansada, mestressa — estéu cansadeta ó nó?
—Jo no estich cansada, Isidro,—mes aiga beuria jo.—
Ne pega un gros cop d' aixada—y 'n fa sortí' un regueró.
—Bebéu, bebéu d'aquesta aiga—qu'es aiga de mòlt valor,
ne cura de mal de pedra — y tambè de tot dolor.

VARIANT.

Vers 4:

Si es perque hi anat á missa — per cert no teniu rahó,
los ángels del cel davallan — y llauran quan jo no hi sò.

NOTA.

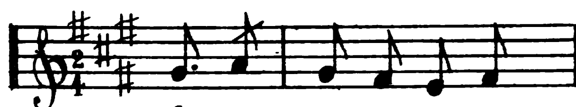
Esta versió es de creure que sia dels últims del segle XVII. Coneixem á mes altras versions; mes totas ellas sens cap classe de valor literari.

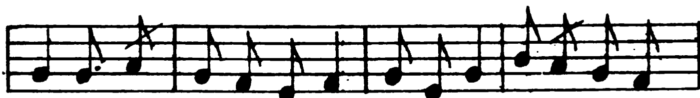
Entre las menys dòlentas n' hi ha una, escrita en un metro que vol venir á esser una especie de *cinquenas*, que comensa aixís :

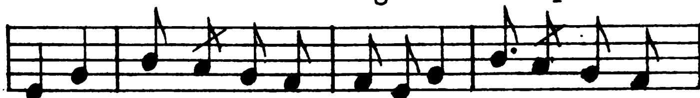
Sant Isidro n' es criat
á la vila de Madrit , etc.

LOS TRES TAMBORS.

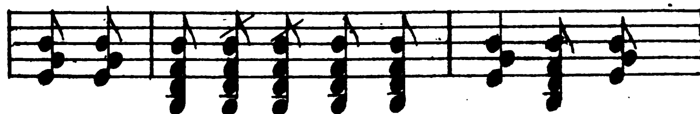



Si— — — n'e–ran tres tam—

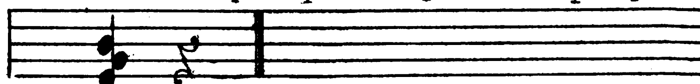

bors ve— — ni–an de la guer-ra lo mes pe-tit de


tots por– ta unram de ro— se-tas lo mes pe–tit de


tots por– ta unram de ro– se tas ram ra-ta-pam pam


pam pam pam ram ram ram ram pam pam pam


ram ra – ta – pam pam pam ram pam pam


pam

Si n' eran tres tambors — venian de la guerra,
lo mes petit de tots — porta un ram de rosetas;
Ram, rataplam,
plam, plam.
la filla del rey n' es — al balcó que 's passeja.
— Vina, vina tambor — porta aquestas rosetas.
— No 'us donaré jo 'l ram — si no 'm deu l' amoreta.
— L' havéu de demanar — al peyra y á la meyra,
si vos la volen dar — per mi res no 's pot perdre. —
Tambor se 'n va á trobar — al rey y á ne la reyna.
— Dèu lo guart, rey francés, — si 'm donéu la filleta?
— Ixme d' aquí, tambor, — avans no 't fassi perdre.
— No 'm fareu perdre vos — ni cap d' aquesta terra,
qu' allí en lo meu pais — ne tinch gent que 'm defensa.
— Digas, digas tambor, — digas ¿qui es lo tèu peyra?
— Lo meu peyra be n' es — la rey de l' Anglaterra.
— Vina, vina 'l tambor — que 't daré ma filleta.
— Ni 'n sento grat de vos, — tampoch ne sento d' ella,
qu' allí en lo meu pais — n' hi ha que son mes bellas.

VARIANT.

Vers 15.

— Vina, tambor gentil, — que 't donaré ma filla.
— No 'n sento grat de vos — ni de la vostra filla,
qu' allí en lo meu pais — n' hi ha de mes bonicas.

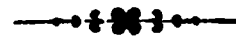
VERSIÓ ITALIANA.

Sun trei tamburn ch'i veno da ra uera
E ir pì bel l'heiva ïn mass de rose;

Fija du re che l'era a la finestra :
— O ti tamburn, dùneme an pò iste rose. —
— Fija du re, dunèm lu vostir core. —
— O dis, tamburn, andèle a dì a me pare. —
— Munsì lu re, dunèm ra vostra fija. —
— Dìme, tamburn, che mistè tu fai ? —
— Ir me mistè l'e cull dir miradure. —
— Dìme, tamburn, fàme ina stansieta,
Famela sensa mun, sensa causin-nha,
Famela sensa mun, sensa rubetta. —
— Monsì lu re, dijme an pò ina cosa,
Che mistè fa ra vostra bela fija ? —
— Ra me fija ra fa le marsinette. —
— Mna fassa sensa fì, augia e rubetta. —
— Va via, támburn, si d'no ti farò pendé. —
— Sinqsent canun ajò pir mi difendmi. —
— Dìme, tamburn, dìme chi l'è to pare ? —
— Me pare l'è u re de Ninghilterra. —
— O dìme, tamburn, vostu pijè me fija ? —
— Mi nun vôi pì ra vostra bela fija,
Ar me pais u n'è dir pì zulie. —
— O dis, tamburn, at'intim ra uera. —
— Me pare l'ha zà fà uera a dì suvran :
Tan plan rataplan, tan plan rataplan. —

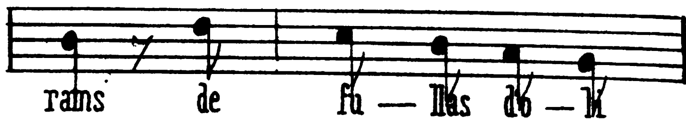
(*Canti Monferrini.* — Ferraro.)

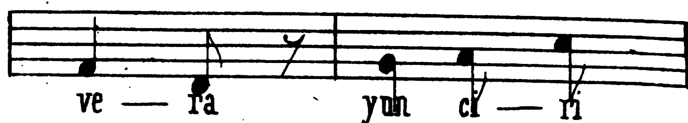
CASTICH DE DEU.

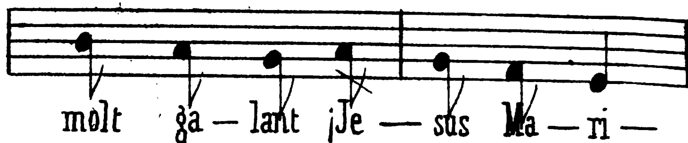


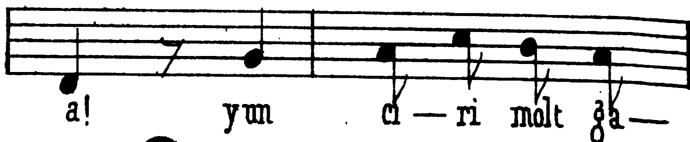

Las tau — las son pa —


ra — das de pal — mas y de


rams de fu — llas do — li


ve — ra yun ci — ri


molt ga — lant ¡Je — sus Ma — ri —


a! yun ci — ri molt ga —


lant

Las taulas son paradas — de palmas y de rams,
de fullas d' olivera — y un ciri molt galant,
¡ Jesus Maria !
A dalt del Paradís — si hi havia un banch tan gran;
á l' un cap hi séu S. Pere — á l' altre hi séu S. Joan
y en mig dels dotze Apostols — hi séu nostre Deu gran.
Sa Mare preciosa — ja n' hi plora al davant
— De que ploréu vos Mare ? — ¿de que ploréu vos tant?
— Ay fill del meu cor, fill — be tinch de plorar tant;
son tres de companyia; — la mort vos van buscant,
l' un es lo malvat Judas, — lo altre en Barrabás,
l' altre n' es l' heretaire — que sempre está heretant
y 'n va da de Deu pare — trenta diners d' arjant. »
. . . .
Divendres al mig dia — en creu l' estan clavant,
la túnica 's jugavan — al peu del arbre sant.
Jesus demana beure, — beure li van donant,
li donan sutxa y vinagre — y un fel molt amargant.
D' una cruel llansada — lo cor li van passant.
Mentres Jesus moria, — Terra va tremolant.
Sa Mare llastimosa — ne plora al seu davant.
— De que ploréu vos, Mare, — de que ploréu vos tant ?
— No tinch de plorar, fill, — si 'l mòn se va acabant
y 'l vici entre la gent — se va multiplicant;
las portas del infern — clohentse y badant van,
y las del Paradís — tancadetas estan.
— Jo 'ls enviaré un cástich — que se 'n recordarán;
aucellets qu' ara volan — morts á terra caurán,
las criaturas xicas — se morirán de fam,
los carrers y las plassas — sos ossos cobrirán,
los molins qu' are molen — tampoch llavors moldrán,
las pedras preciosas — pel mig se partirán,
los turons y montanyas — també s' arrasarán.

Jo 'ls enviaré un cástich — que se 'n recordarán,
los camps y las montayas — tot ne será pla igual.
— No fassas això, fill, — n' es un cástich molt gran.
— Jo tinch de ferho, Mare, — perque 'l pecat n' es gran;
renegan y blasfeman — llansant la meva sanch.
— No fassas aixó fill — que ja 's convertirán.
Ara ve la quaresma — las gents confessarán;
per la pasqua florida — las gents combregarán,
los vells y las velletas — rosari 'm passarán.

VARIANTS.

Vers 1.

Ara vè 'l sant Diumenge — sant Diumenge de rams,
las taulas son paradas — de palmas y de rams,
de fullas de olivera — violetas y rams.

ALTRA.

S' acosta 'l sant Diumenge — Sant Diumenge de rams.

Vers 2.

De fullas d' olivera — si n' hi ha un gran ram.

Vers 25.

Torrents y fonts vivas — totas s' aixugarán,
los aucellets del ayre — y terra morirán,
las pedras del carrer — totas se esberlarán,
y ne pendré á las mares — los seus petits infants.

Vers 37.

Y als peus del confessor — tots los pecats dirán.

ALTRA.

Y de genolls en terra — perdó 't demanarán.

NOTA.

Aquesta cansò no es altra cosa que una passiò, modificada y espatllada per fer un cant *ad hoc* á comens

del segle XVII, ab motiu de la fam que en aquells anys (1601) caiguè sobre la terra. Ab lo títol *Castigo del Cielo* publica en son *romancerillo* lo senyor En Manel Milá, pág. 135 aquesta altra versió de la mateixa.

En nom de Deu comenso — y del Esperit Sant
d' una tragedía grossa — que 'l mòn está passant.
La soperbia y luxuria — se van multiplicant,
l' avaricia y la ira — ne van perseverant,
y aixi clavém á Cristo — los dolorosos claus,
una cruel llansada — que 'l cor li atravessam.
Nos enviará un cástich — que 'ns morirém de fam.
Las vinyas se 'ns assécan,— tambè 'ls sembrats pèls camps;
las aygas se 'ns eclipsan, — los molins no moldrán.
Las pobras donzelletas — ¡ y que llástima fan!
al costat de la mare — salvadas no serán.
¡ Y las criaturetas — aqueixos ignorants
que no hi tènen cap culpa — y ells ho pagaran!
Las pobras de sas mares — no 'ls alimentaran.
Moltas quedarán viudas — que marits no tindran.
Perque campi qui puga — pèl mòn se n' anirán
y per las carreteras — se 'n morirán de fam.
¡ O Rey de cel y terra — aixo no ho permetáu!
La Mare piadosa — ja li plora al davant:
— Dònals ayga, 'l meu fill, — no 'ls ne castiguis tant.
— No pot ser, mare meva,— que 'l pecat n' es molt gran.
No puch, la mare meva, — tots me están cansant,
renegan y blasfeman — llansant la meva sanch.
— Donals aiga 'l meu fill, — que ya 's convertirán
resant lo meu rosari — que tots me 'l passarán,
fent caritat als pobres — lo cel ne guanyarán. —

Ab lo tema que forma l' argument de aquest cant, lo gran pintor Flamench Rubens hi compongué un gran quadro pèls Recolets de Gant. La tela du per títol *Crist volent destruir lo mòn*, y es una cosa de

gran préu la noblesa y ensemps emociò que 's pinta en la imatge de la Verge pregant per la humana nissaga.

A Provensa també es coneguda aquesta canso qu'ab lo títol *los tres bancs blancs* ne publica una versiò Mr. Arbaud en la ja per nosaltres molts cops nomenada obra *Chants populaires prouvensaux.*

Au Paradís l' y a tres bancs blancs
l' y a Sant Peyre eme Sant Jean
Jesus es au mitan,
n' a vist venir sa boueno Mero
que n' en fasie que plourar,
que souspirar.
—Que n' avets vous, ma boueno Mero,
que tant plourets
tant souspiretz?
—Hai! moun enfant, moun doux enfant,
n' ai ben resoun de plourar
de souspirar;
au Paradis degun se ves intrar,
l' Infer fai que durbir et sarar.
—Counsouletz vons, ma boueno Mero,
se ves plus que de renegats
que vous et iou ant parjurat!
Mai se vouen pas se courrigear
les tempestos li mandarém,
les vignos li brularém,
les blats seran destestats,
grando guerro l' y aura
et tout lou mounde perira.
—Ah! moun enfant, mon doux enfant,
mandetz de vignos ben flouridos,
mandetz d' espigos ben fournidos,
ion ciel lusent, d' aiguo ben claro,
ausin se counvartiran
et lou caremo junaran,
á Pasquo coumuniarán.

La llegenda aquesta pot haver pres peu tambe del somni de Sant Domingo, qual somni consisteix en haver vist aqueix sant á la Mare de Deu deturant lo bras de son fill, que anava á destruir lo mòn, enujat del vicis dels homes.

VERSIÓ ITALIANA.

Quannu Gêsu cummitau
Tutti quanti 'i Virgineddi,
Beddu pranzu apparicchiau
Di galanti e cosi beddi;
'Nta lu menzu d' 'u banchettu
'S assittau cu gran rispettu.
'Nta li tanti virgineddi
Cci nn' era una e larimava,
Si pigghiava di rispettu,
La sò patria pinsava;
Si vutò 'a Matri Maria:
—Ch' hai ca chianci, Rusulia?
—Ch' aju a aviri, Matri bedda!
Aju 'na granni affrizioni;
La mê patria è puviredda,
È 'nta 'na cunfusioni;
Cc' è un sirpenti chi camina,
E 'a cità è misa a ruina.—
—Zittu, zittu, Rusulia:
'N ha' paura, figghia mia,
Ora vaju nni mè Figghiu,
Biancu e biunnu comu un gigghiu,
È lu Re supra li Rè,
Ch' è putruni 'i quantu cc' è.
—Figghiu mio, 'na virginedda
M' ha cuntatu affrizioni:
La sò patria è puviredda,
È 'nta 'na cunfusioni;
Cc' è un sirpenti chi camina,
E 'a cità è misa a ruina.—
—Matri mia, su' piccaturi:
Io li vogghiu castïari;

M' hannu fattu milli erruri:
Io li vogghiu subbissari;
Cu' nun fa cuntu di mia,
Li castîu, Matri mia. —
—Figghiu mio, l' ha' pirdunari!
Cà dipò' l' ha' fattu tu,
Sunnu genti di stu Regnu,
Sunnu avvinti e 'un ponnu cchiù;
P' 'u latti chi detti a tia,
Fa' la grazia a Rusulia! —
—Matri mia, siti patruna...
Di lu Suli e di la Luna,
Di li stiddi e quantu cc' è;
Già chi mè Matri lu cumanna,
Biniricu la campagna;
Mentri 'uliti, Matri mia:
Fazzu 'a grazia a Rusulia. —
Viva viva Rusulia
Ca lu 'nfernu fa' trimari;
E Lucifaru cu tia
Nun cci potti cuntrastari;
Comu spusa di l' Amanti cilesti
Scánsanni 'î fami, tirrimoti e pesti,
Comu nn' ha' libbiratu tanti voti
Di fami, pesti, guerri e tirrimoti.

(Canti populari siciliana.—Pitré.)

PAU GIBERT.



U — na can —

so vull can —

tar d'u — — na Ma —

ri — — — — a ga —

la — na A

de — u Pau Gi — bert con-tra-ban

dis — — — — ta d'Es — pa — nya

Una cansó vull cantar — d' una Maria galana
Adéu Pau Gibert, adéu,
contrabandista d' Espanya.

Lo seu pare se 'n va al llit — al cap d' un poquet sa mare.
Maria se 'n queda al foch — ab un pom d' or que brodava.
Ja n' hi van tres fadrinets, — tots tres eran per robarla.
— Maria, si vols venir — ara es hora retirada.
—No per cert lo Pau Gibert—que ab tu no hi fora fiada.
— Tan fiada n' ets ab mí — com si fosses ma germana.
—Me'n vull aná' á despedir—del meu pare y de ma mare.
«Pare y Mare adeu siau — y tots los demés de casa.»
Jo de cor los ho vaig dir — que de boca no gosava.—
Quan son abaix del carrer — vestit d' home li posavan,
la vesteixen de fadrí — calseta y jupa de grana,
espardenya blanca al peu, — veta fins á mitja cama,
lo barret engalonat — com un mosso de la esquadra.
— Anirem al hostal nou — que allí n' es nostra posada.
—No per cert que l' hostalera—n'es germana de la mare.—
Ja l' agafan per un bras — y á cavall ja la pujavan.
Quan al hostal nou van ser — mestresa se la mirava
—Maria, que n' has fet tu?—¿que n' has fet tu desditxada?
—Mestresa, no 'm coneixéu,—vos me prenéu per un altra.
—No 't prench per un' altra, no,—só germana de ta mare.
- Minyons, anémsen' d'aquí,- qu'aquí no es la meva estada.-
Ja n' agafan cap avall — dret al hostal del vinagre.
Quan ne son á mig camí — un jayet ja n' encontravan.
— ¿Si n' hauriau vist passar — una minyona robada?
Que sa mare ha mort d' enuig — y jo no trigaré gayre?
Quan Maria sent això — cáu en terra y se desmaya.
— Maria Déu te perdó, —Déu t' haja ben perdonada,
que n' has mudat de servey — en eixa vida y en l' altra.—

NOTAS.

En una altra versió comensa la cansó aixís:

Un dia anant al molí — lo Pau Gibert la trobava:
— Pauleta si vols venir — si vols venir ab nosaltres.
— No pas avuy Pau Gibert — que no fora prou guardada.

VARIANT D' ESTA VERSIÓ, — *Vers 2.*

— Pauleta si vols venir — que jo me 'n vaig á campanya.

Existeix una altra cansó en la que 's conta per pessas menudas totas las malvestats d' aquest home; diuhen que n' es feta per ell mateix y du per reponement:

Mal usar no pot durar
la justicia meny se cansa.

Com havem pogut aplegar algunas novas sobre la vida y mort d' aquest malfactor, ne direm dos de sos fets mes capdalts perque pugan dar rahó, los quins las llegescan de las entranyas d' aquell facinerós.

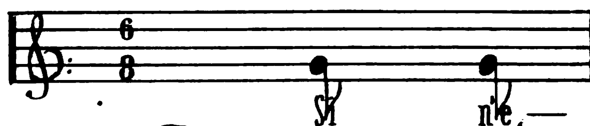
Un d' ells es, que trobantse Pau Gibert á casa son cunyat, lo matá, li va treure'l cervell y'l feu menjar á la muller d' aqueix, dihentlhi apres á quí pertenyia la part del cos que havia menjat.

L' altre fet es sa agafa. En sos últims anys desconfiant de si mateix y plé d' un xich de por (sempre havia anat sol) s' acompayá ab dos carboners. Aquests

resolgueren péndrel. Una crida havia promés molt or per l'agafa y, 'l perdó, si qui l'agafava tenia pena de la vida. A ningú millor que als carboners podia convenir aixó, pus se trobavan també perseguits per sos furts y homeys. Resolgueren donchs agafarlo per salvarse ells. Cada dia un dels tres que vivian en comú, devia cuydarse del guiso. Esperáren á que li toqués á Pau Gibert lo torn y mentres ajupit de genolls á terra bufava 'l foch, se li tiraren damunt y, lligantlo, lo portaren al poble mes vehí. D' allí fou dut á Barcelona y aquí penjat al Carner. (*Vejas la nota de la cansó de Serraller.*) Fou prés aprop de San Llorens de la Muga.

LA PLOMA DE PERDIU.

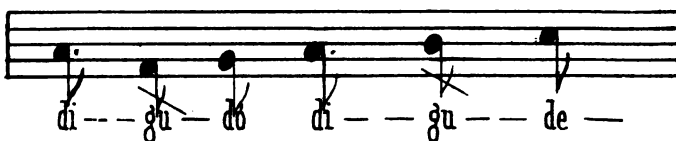



Si n'e —


ran tres don — ze — lle — tas to — tas


tres bro — da — van se — da Lum —


bert — — — — — — — di — gu — di


di — — gu — do di — — gu — — de —


ta L' um — — bert — di — gu-


do

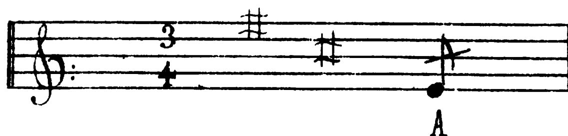
Si n' eran tres donzelletas,
totas tres brodavan seda

Lumber—digudí—digudó—digudeta,
lumber—digudí—digudeta—dó.

totas tres brodavan seda,
l' una blanca, l' altra negra,
l' altra la broda bermella.
Lo fill del rey se paseja.
—Vólsmen dar un brí de seda?
—¿Que 'n vols fer del brí de seda?
—Vull ferne una llassadeta.
—¿Perque vols la llassadeta?
—Per cassá' una perdiuheta.
—¿Perqué vols la perdiuheta?
—Per trencarlhi una plometa.
—¿Que vols fer de la plometa?
—Vull escriure una carteta?
—¿Que 'n vols fer de la carteta?
—Enviarla á la amoreta.
—Que 'n vols fer de la amoreta.
—Vull ferlhi una abrasadeta.

LA ROSA.




3
4
A


l'hor—ta del meu pa—re un


ta—ron—ger n'hi ha fa


las ta—ron—jas dol—sas mi—


llor fruy—ta no hi ha. Lan—


lá, que ja ve del ay re. Lan—


lá, que del ay—re va.

A l' horta del meu pare — un taronjer n' hi há
fá las taronjas dolsas — mes dolsas no n' hi há,

Lanlá, que ja ve del ayre!
lanlá, que del ayre va!

també una clavellina — que regalada está:
mentre jo la 'n regava — lo meu galant passá.
— Deu vos guart hortalana — ¿volèu llogá' hortolá?
— Digáuho á lo meu pare — qu' hortolá ha de mudar.
— Voléume dá una rosa — per vostra propia má?
— Una, dos, tres y quatra — y quantas com n' hi haurá:
entréune lo galant jove — entráusela á buscar. —
Mentre que la cullia — la rosa 's va esfullar.
Al llindar de la porta — un gran sospir ja 'n fa.
— ¿Que suspiréu vos jove?» — «Prou tinch que suspirar,
suspiro l' amor vostre — si me 'l volíau dar.
— Digáuho á lo meu pare, — també á lo meu germá
y també al senyor oncle — qu' á vora 'l prat s' está. —
Son pare se l' escolta — de dalt d' un olivar.
— A poch á poch lo jove — no passéu tan enllá,
que ab la filla meva — no vos hi cal pensar.»

VARIANTS.

Vers 2.

que fa taronjas dolsas, — millor fruita no hi ha.

Vers 6.

— L' amo que no te sembra — mosso no pot llogar.

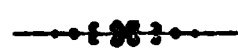
NOTA.

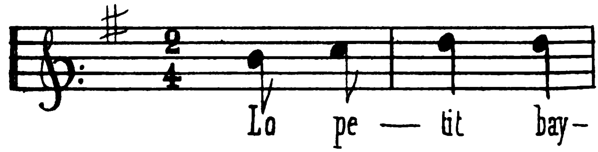
Ab altre metro y ab diferent tonada y responement se canta també aquesta cansó.

Montanyas de Jorba
lerum, *lerum*,
poguesseu parlar
lerum, *lá*.

Quantas ne diriaho — del meu festejar.
Un dia la trobo — que soleta va.
Jo lin dich Treseta — ¿si ab mi 't vols casar?
— Diguého al meu pare, — també al meu germá
també al senyor oncle — que en la Pobla está etc.

LO PETIT BAYLET.

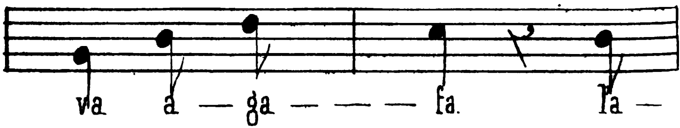



Lo pe — tit bay—


let de — ma — — ti sen


va a — ga — — — fa l'a—


ra — da y á llau — — rar sen


va a — ga — — — fa l'a —


ra — da y á llau — — rar sen


loco
va i! i! i! i!

Lo petit baylet — dematí 's llevá
agafa la arada — y á llaurar se 'n va.
i! i! i!
La mestressa es jove — n' hi du l' esmorsar,
un tupí de sopas — y un crustó de pa
y una arangadeta — per poderl' passar,
y una carbasseta — pera xarricar.
— Feste ensá baylet — feste ensá á esmorsar.
— No pot ser mestressa — que tinch de llaurar:
aquest camp que llauro — tinch de conrear.
Al mig d' aquell camp — una herbeta hi ha
que se 'n diu falsia — que may granará.
Al mig de la herbeta — una font hi ha
que tots los que hi beuhen — s' han de agenollar,
de genoll en terra, — sombrero á la ma.
Mentres ell bevia — l' amo hi arribá.
— Baylet si te 'n sembla — qu' aixó es travallar!
— Sí per cert, nostramo, — molt que 'm fa suar.
— Baylet, passa á casa — que 't vull despatxar.
Tres doblas que 't dech — no te las vull dar,
l' una me la quedo — pèl poch travallar;
l' altre me la quedo — pèl molt festejár;
l' altra per las banyas — que m' has fet portar.

VARIANTS.

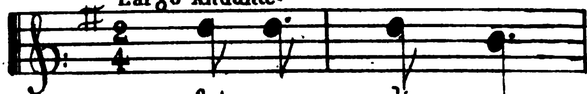
Vers 18.

— A tu y á la dona — 'us vull despatxar.
— Tres doblas de quatre — me n' hauréu de dar.
— Vetanaquí dugas — pèl bon travallar;
vet á n' aquí un' altra — per lo festejár
y pera las banyas — que me 'n fas portar.
Portals y finestras — tindré d' aixamplar
perque son estretas — y no hi puch passar.

VAL MES!

8

Largo Andante.



Si 'm vo — — li — — au



dar l'a — — mor, jo tam-



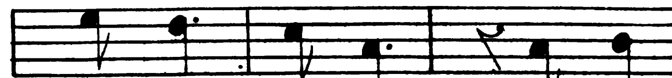
be'us lo do — na — — ri — a



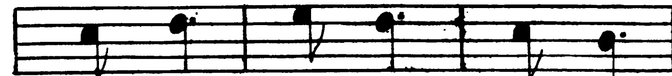
Que di — — ri — a lo meu



pa — re, — — — la ma — — re quan

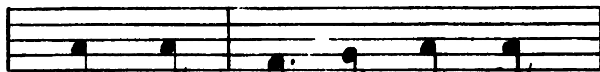
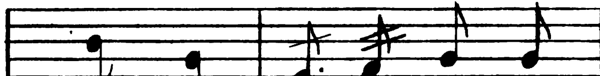
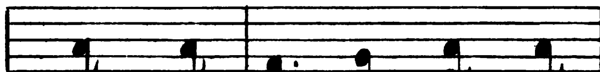


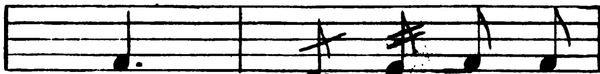
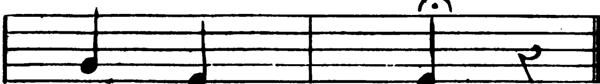
ho sa — — bri — a la ma-



re quan ho sa — — bri — a

—Si 'm volíau dar l' amor—jo també us la donaria.
—¡Que diria lo meu pare,—la mare quan ho sabria
y també los meus germans—que jo 'n fos tan atrevida
que n' hagués donat l' amor—á un que no 'l coneixia!
—Si no me la voléu dar—á ferme frare aniria
del ordre dels caputxins,—al mòn renunciaria.
—No vos fassáu frare, no,—que nó es pas la vostra vida:
dormiréu en llit de pots,—sense llansols ni camisa;
estaréu mortificat,—y hauréu de portar cilicis;
quatre vóltas la semana—s' hauréu de dar deixuplinas;
quan aniréu pels carrers—no podréu parlar ab ninas.
Val mes que 'ns casem los dos,—y viurem ab alegria.


Ma — re mi — a

ma — re sen — to gran ru —

i —— do. Ne son las cam —

bre — ras que sal — tan y

riu — hen. Jo no dor — mo

no; no es — tich á — dor —

mi — da

Si n' hi ha una dama—dama de Galicia,
son marit es fora—á la romería.
—Jo no dormo, no,
no estich adormida.
Diu que s' hi estará—un any y un dia.
Ja 'n pareix la dama—ab molta alegría.
Mentre está parint—son marit arriba:
tot pujant la escala—cau *esmortuido.*
. . . .
—Mare mia, mare,—sento gran *ruido.*
—Ne son las criadas—que saltan y riuhen.
—Se 'n ha mort un gran,—un gran de la vila,
n' hi fan un enterro—ab una musica.
—Mare mia, mare—¿quin dia iré á missa?
—Filla, las pagesas—estant quinze dias
y las menestralas—los quaranta dias,
tú com á primpcesa—un any y un dia.
—Mare mia, mare—quin vestit duria,
lo vestit de seda—ó 'l de plata fina?
Si 't posas lo negre—mes be t' estaria.
Al sortir de casa—sent la gent que diuhen:
«Ara vé la dama—ara vé la viuda.»
—Mare mia, mare—¿sent la gent que diuhen?
—Ne son criaturas—no saben que dirse,
lo que óuhen als grants—los xichs també 'u díuhen.
—Las campanas van,—¿per qui tocarian?
—Tocan per un gran—un gran de la vila.
—Ne cava 'l fosser—¿per qui cavaria?
—Filla meva, filla,—també hauré de dirtho:
ton marit s' es mort—has quedada viuda.
Ton marit s' es mort—á la romería.
—Mare mia, mare,—héuse aquí ma filla,
que me 'n vaig al Cel—ab qui tant volia.

VARIANTS.

Vers 24.

Mare mia, mare—vos encoman lo fill
que me 'n vaig al Cel—á veure 'l meu marit.

Lo diferent assonant d' aquest acabament, nos fa mostra de una versió que no hem pogut arreplegar.

De totas las cansons populars, sens cap mica de dupte, la que ha sigut mes estudiada, la que ha dat mes travall als col-leccionadors, la que ha ofert mes investigacions curiósas, es estada la que'ls francesos conexen ab lo nom de la *cansò de Jean Renaud*, si be 'ls italians la nomenan *Comte Angiolino* y 'ls bretons y danesos *Sire Nan* y *Sire Olaf*. Homes de gran coneixensa en aquest ram, com Volf y Villemarqué, n' han dit cosas molt novas; Gerard de Nerval ne parla molt be en las planas de sa *Bohème Galante* y A. Branchet y G. Paris l'hi han dedicat llarchs articles en la *Revue critique d' histoire et de literature*. En un d' aquests articles hi hem llegit una llista de totas las versions que's coneixen de la cansò anomenada: allí se diu, que n'hi ha de torenesas, bretonas, auvergnesas, del Rouen, de la Vendée, de Limoges y molts altres punts de Fransa á mes de las italianas y danesas. Emperó tants y tants com n' han tractat, ningú s' ha recordat de la versió ò versions catalanas. Aquesta cansò que móu á gelosia á bretons y francesos y promóu questions sobre quin es dels dos, lo poble que l' ha inventada, tambè n' es coneguda aquí. Y, per cert, nostra versió va acompanyada de una melodía que no la tenen pas tan bonica 'ls de fora casa.

En la versiò francesa comensa la cansò arribant Renaud de la guerra, aguantantse las tripas ab las mans y cridantlo sa mare des de dalt de la finestra; (aixó darrer nos recorda desseguida la cansò de don Joan y D. Ramon). En la versiò italiana lo compte Angiolino torna de la guerra. En una de las altras versions francesas, Jean Renaud torna de la cassada ferit pel porch singlar (y aquí es encara mes sa semblansa ab la cansó mallorquina). En la versió bretona es un cavaller que se 'n va al bosch y allí hi troba una bruixa (korrigan) la qui'l fa morir al esser de retorn á casa seua.

En lo comens es ahont hi ha mes diferencia entre las versions fins d' una mateixa encontrada. En las unas ve de cassar, en altras de fira, en altras de guerra; en lo acabament totas son quasi igualas.

La mes notable de totas las versions es la bretona publicada per Villemarqué, (*Barzaz-Breiz*). Creyém que d' ella van sortir las versions francesas, de aquestas la provenzal (ja en época tardana) en la quína l' héroe se titula *Arnaud l' infant* y d' aquesta la catalana.

No volém fer un estudi, ni un juhí crítich sobre eixa cansó, sols sí volém fer saber que nostra versió val tant com las estrangeras, si no val mès.

Posém aquí la versiò francesa de la mateixa, perque 's veja la semblansa que tè ab la catalana de que tractém, sobre tot en lo comens.

Renaud á la chasse est allé
á la chasse du sanglier
il a manqué le sanglier
et le sanglier l' a mangé.
Quand Renaud de la guerre s' en vint,

Tenant ses tripes dans ses mains,
Sa mère qu'est au grenier haut,
Voit arriver son fils Renaud.
«Mon fils Renaud, réjouis-toi,
Ta femme est accouché d'un roi.
—Ni de ma femme, ni de mon fils
Mon cœur ne peut se réjoir.
Mére, faites-moi faire un lit
Qui soit bien loin, bien loin d'ici;
Faites-le moi faire si loin
Que ma femme n'en sache rien.»
Or, quand ça vint sur le minuit
Que Renaud eut rendu l'esprit,
Sa mére se mit à pleurer
Et la servante à soupirer.
«Dites-moi, ma mère, ma mie,
Qu'a-ton à tant pleurer ici?
—Ma fille, ce sont tous nos chevaux
Qui sont mors d'hier au tantót.
Mais nos chevaux, ce n'est ça rien,
Paurvu que Renaud se porte bien.
Quand de la guerra il reviendra
De plus beaux il amènera.
—Dites-moi, ma mère, ma mie,
Qu'a-ton à tant cogner ici?
—Ma fille, ce sont les charpentiers
Qui raccommodent nos greniers.
—Dites-moi, ma mére, ma mie,
Qu'a-ton à tant chanter ici?
— Ma fille, ce sont les processions
Qui font le tour de nos maisons.»
Or, quand ça vint sur les dix jours
Que la commère fit ses atours,
Le blanch elle a voulu porter,
Le noir on lui a présenté.
—Dites-moi, ma mére, ma mie,
Pourquoi me change-t-on d'habits?
—Prenez-le blanc, prenez-le gris,
Le noir est beaucoup plus joli.»
Les enfants la voyant passer
Disaient entre eux tout chagrinés:

—C' est là la femme de Renaud,
Enterré d' hier au tantôt.
—Dites-moi, ma mère, ma mie,
Ces paysans qui disent-ils?
—Ma fille, ils disent que les moineaux
On fait leur nit dans les créneaux.»
Quand elle fut dans l' église entrée,
L'eau bénite lui fut présenté.
Elle a levé les yeux en haut:
—Ah! Dieu, maman, le beau tombeau!
—Ma fille, il peut bien être beau,
Il a coûté tous mes joyaux.
Non, je ne puis te le céler:
Renaud est mort et enterré. »
Elle a jeté un si grand cri
Que l' église en a retenti:
Prenez mes bagues, mes anneaux,
Je veux mourir avez Renaud.»

VERSIÓ BRETONA.

Lo senyor Nann y sa esposa s' han casat ben joves y joves s' han allunyat l' un de l' altre.

Ella ha parit dos bessons blanchs com la neu; l' un es un noy, l' altre una noya.

—Que desitja vostre cor, per haverme donat un fill? Diguéu, vos ho donaré desseguida. Vol carn de becada del estany del vall, ó carn de corsó del bosch vert?

—La carn de corsó es la que mes m' agradaria; mes per axó tindréu d' anar al bosch.

Lo senyor Nann quan la sent, prent la llansa de alzina, salta á damunt del cavall y se'n va cap al bosch vert. Al arribar á l' entrada del bosch véu una corsona blanca: tan furient se tira al darrera d' ella que tota la terra 'n tremola: tan furient se tira al darrera d' ella, que la suor regala de son front y pels costats de son cavall. Y arrivá la nit. Y va trobar aprop de la cova de una bruixa, un regaró d' aiga clara que corria per entremig de fina molsa, y descolcá per beure. La bruixa estava sentada á la bora de l' aiga y pentinava sos llarchs cabells rossos ab una pinta d' or.

—¿Com goséu venir á embrutar la meva aiga? O 's caséu ara tot desseguit ab mi ó set anys de carrera vos aniréu amagrint ó moriréu avans de tres dias.

—No 'm casaré ab vos, perque ja sò casat: ni 'm corsecaré, ni 'm moriré abans de tres dias sino quan Deu voldrá: empero m' estimaria mes morir tot desseguit ans que mullerarme ab una bruixa.

—Mare meva, si 'm voléu be, féume 'l llit, sino está fet. Estich malalt. No 'n diguéu res á ma muller: de aqui tres dias m' enterrarán: una bruixa m' ha embruixat.—

Y tres dias després preguntava la jove:

—Diguéume, sogra, ¿perqué sonan las campanas? ¿Perque cantan á baix los capellans, vestits de blanch?

—Un pobre que haviam arreplegat, s' ha mort aquesta nit.

—Diguéume, sogra, ¿hont es anat mon senyor Nann?

—Hanat á la vila, filla meva: tornará aviat.

—Diguéume, sogra, ¿quina roba'm posaré per anar á l' esglesia, la blanca ó la de color de rosa?

—Filla meva, ara es moda anar á l' esglesia ab vestit negre.—

Tot pujant la escala del cementiri, ella veu la tomba del seu marit.

—¿Qui s' ha mort de nosaltres, que nostre tros de terra ha sigut cavat?

—¡Ay! ¡filla meva! Ja no puch amagartho mes, ton marit hi es!

Ella s' agenollá y no se 'n va aixecar mes. Maravella fou veure eixir de la tomba, hont enterraren en companya del seu marit á la esposa, veuren' eixir dos alzinas. En las brancas d' abduas hi havia dos colomas, jolías y bellugayres que, al espuntar lo jorn, cantaren y després cap dalt del cel feren son vol.

Podriam posar variants d'aquesta versió y á mes altras versions ja escandinavas ó be italianas; mes creyem que prou hem dit de la mateixa per fer notar sa importancia. Quan mes avall se llegesca la cansó de

D. Joan y D. Ramon, no li será difícil al llegidor veure en ella á una filla d' aquest hermosissim cant.

En la música se pot haver reparat que la lletra no correspont á las primeras ratllas de la versió estampada: la rahó es haver arreplegat las ratllas que precedeixen á las de la solfa, quan ja aquesta era estampada.

D. JOAN Y D. RAMON.[1]



1 En la versió nostra no hi figura no mes que D. Joan; mes com comunment se coneix aqueixa cansó ab lo nom que deixem estampat, á causa de figurarhi dos personatjes en algunas versions, seguint la costum hi deixem lo nom ab que 'l poble l' ha batejada.

Vaig sor — — tir

à pas — se — jar diu — men — ge a

la ma — ti — na — da veig ve — nir

lo meu fi — llet per un camp

que ver — de — — ja — va veig ve

nir lo meu fill — llet per un

camp que ver — de — ja — va

Vaig sortir á passejar — diumenge á la matinada ;
veig venir lo meu fillet — per un camp que verdejava.
-¿Ay fill meu, d'ahont vens tú?-Ay fill meu d'ahont vens tu ara?
-De la campanya del rey-dels que hi van no'n tornan gayres.
¡Ay, mare, si so tornat — á la Verge ho suplicava !
Entre jo y lo meu cavall — portém trenta nou llansadas ;
lo cavall ne porta nou — y 'l meu cos porta las altras.
¡Ay, mare, feume lo llit — allí ahont solíau antes !
— Ay, fill meu, lo meu fillet, — ves á la cambra mes alta,
hi trobarás ta muller — entre senyoras y damas :
ha parit un infantó — que es com l' estrella del auba.
—Jo no estich pas per muller,—ni per senyoras, ni damas,
ni tampoch per infantons, — ni per estrellas de l' auba,
¡Ay mare, fassáume 'l llit — allí hont me lo feyau antes !
No me 'l fassáu gayre bè — que 'l meu cos no viurá gayre.
Tant bon punt com serè mort—féune tocar las campanas,
las campanas de la Sèu, — las de Sant Miquel Archangel,
las del monestir mes alt —que n'es lo Convent del Carme,
la gent quan ho sentirá — dirá : « ¿ per qui tocan ara ? »
Ne tocan per D. Joan — que n' es mort á la campanya. »

ALTRA VERSIÓ.

La mare me 'n veu venir — per un camp que verdejava,
cullint violas y flors, — flors y violas boscanas.
—¿D' ahont veniu, lo meu fill ?—La color portéu mudada.
— Mare meva, m' han sangrat,—la sangría m'han errada.
— Renego d' un tal barber — que la sangría 'us ha dada.
— Ay, mare, no reneguéu,—vos mateixa 'n sòu la causa;
que un fill que haveu tingut—aquell feu aná' en campanya,
á la campanya del rey,-que'ls que hi van no'n tornan gayres;

no 'n tornan sino 'ls hereus,—los hereus de bonas casas.
Mare meva, féume 'l llit — en lo portal de la cambra;
no me 'l fassáu gayre bè,—que 'l meu cos no viurá gayre,
jo moriré á mitja nit — y 'l cavall á punta d' auba.

ALTRA VERSIÓ MALLORQUINA. [1]

D. Joan y D. Ramon — venian de la cassada:
Don Ramon cau del cavall — y Don Joan ne colcava.
Sa mare los veu venir —per un camp que verdejava,
collint baumes y violas — per curar las sevas nafras.
—¿Que'n teniu, mon fill Ramon?—La color teniu mudada.
— Ma mare, seinat ne som — la sainia m' han errada.
— O mal haja tal barber — que tal sainia 'us ha dada.
— Ma mare no flestoméu — qu' es la darrera vegada:
entre jo y lo meu cavall — portém vint y nou llansadas;
lo cavall ne porta nou — y jo totas las que faltan,
lo cavall morirá á nit — y jo á la dematinada,
lo cavall l' enterraréu — al lloch millor del estable,
y m' enterraréu á mí — en lo vas de Sancta Eularia
y damunt y posaréu — una espasa atravessada.
Y si diuhen qui ha mort: —«D. Joan de la cassada.»

NOTAS.

¿Serán aquesta cansó y la que la precedeix, dos trossos de una ó duas versions primitivas sanceras? ¿Serán dos cansons diferentas? Dos cansons diferentas no las creyem. Dos trossos de dos versions en diferent metro, potser. En totas las versions estrángeras també hi entra lo cavall y en unas mort embruixat, en altras plé de nafras, y no 'n manca una que 'l fa finar sense camas perque una bruixa las hi talla.

1 Es de notar que en eixa versió son dos los personatjes que hi figuran: si be un dels dos, (D. Joan) es del tot sobrer al argument.

En la *bohême Galante* de Gerard Nerval al tractar d' aquesta cansó al concloure la primera part hi trobem la següenta observació : « aquí lo lloch de la balada cambia , seguint l' argument en la cambra de la partera.» Aquest trencat es també visible en la nostra.

En una de las versions italianas (la Vicentina) qu'es la que mes s'acosta á la nostra versió, també torna de la *cassada.*

— O madre , piu che madona ,
cosa xè que l' Anzolin non vien trovarme ?
— O fiola, piu che nureta ,
el conte Anzolin è aduà a cazza.

La següent versió alamanya nos esplica en part la formació de aquest cant independent de *la bona viuda.* Ella es una reproducció de la cansó sueca *Sire Olaf ;* ab tot no conta tampoch l'argument per sancer (com nostre D. Joan y D. Ramon) sino que trencantlo á la tornada de Sire Olaf y posanthi una variant que li muda la fi, ne fa un cant que, á primer cop d' ull, sembla diferent no sent mes que un retall de la cansó sueca. ¿Succehirá lo mateix ab lo nostre cant *D. Joan* respecte á *la bona viuda ?* Creyem que sí.

Veuse aquí la cansó alamanya.

Olaf atravessa de nit lo bosch , sense por y ab lo cor plé d' alegria perque va á casarse.

Las Elfas li privan lo pas y la regna dels boschs li allarga la má.

— Salut , Sire Olaf , siguéu ben arribat. ¿Heu vingut per ballar ab mi , no es aixís ?

— ¿Ballar ? No , no puch , no puch Elfas. Bruixas , no puch pas ballar ; demá á punta de dia me mullero.

—Escolta, hermós Olaf, balla ab mí, tinch dos esparons d' or y te 'ls donaré; tinch roba de la mes fina y un trajo dels mes richs, mos dits l' han cusit y la lluna li ha donat la blancor que té, y això será teu.

—¿Ballar? Ni puch, ni vull: demá á punta de dia me mullero.

—Escolta, hermós Olaf, balla ab mí, en mon palau hi tinch per tu una pila d' or.

—Or que vinga de tu, prou lo rebré; mes pèl que toca á ballar.....

—Es dir que no vols ballar ab mí? Donchs que la mort colqui tot seguit sobre tas espatllas.—

Y aixeca la má y li fereix lo cor.—Dèu meu, quina punyida sento! quina dolor es la meva.—

Y aprés posantlo altre cop sobre son cavall:—Ves, li diu, y demá podrás ballar ab ta namorada.—

Y quan va arribar al portal de son castell, sa mare l'esperava y li digué tantost lo va veure:

—Fill meu, que tens? Fill meu, m' espantas! Perque tos ulls son entelats? perque ta cara n' es tan groga?

—Sossègat, mare meva, no t' espantis: una elfa del bosch m' ha ferit lo cor.

—Fícat' al llit, estimat Olaf, y fes un bon sò; mes ¡pobre de mí! ¿qué li dirém á ta promesa?

—Digueuli que sò per valls y montanyas; que probo mos gossos y mos cavalls.—

S' ajau y s' adorm. A punta de dia arriba la promesa: tot lo camí ha anat cantant. [1]

—Perque ploréu, mare? ¿Qué teniu? Digueu. ¿Perqué no es aquí ab vos, mon estimat?

—Filla meua, es per valls y montanyas; proba sos gossos y sos cavalls.—

La verge alsá 'l panyo d' or y dessota hi havia Sire Olaf tot groch y... mort!

1 En la versió sueca, mare de totas las altras versions, quan arriba aquí segueix d' esta altra manera.

Y la promesa deya:—Mare, ¿perque tocan las campanas?

—Es costum en nostra terra que lo promés fassi tocar las campanas quan arriba sa promesa. etc., etc. » fins á termenar exactament com la major part de las versions.

SERRALLONGA.



Las ni-ne-tas plo — ran

plo-ran de tris — tor per qu'en Ser-ra —

llon-ga n'es á la pre — sò

Fa — ra — — — — rá

fa — — — ra — — — — rò

n'es á la pre — sò fa — — —

rà — — — — — — — ro

Quatre bandolers — van de camarada,
un era Serrallonga, — l' altre s' amiga Joana,
Fararà,
fararó,
L' altre 'l Fadrí de Sau,
fararó.
Las ninetas ploran, — ploran de tristor
perque en Serrallonga — es á la presó,
fararà,
fararò,
es á la presó,
fararó.
Joana la sua amiga — á son germá deshonrá
y donarli la mort — al cel ell va jurar
fararà,
fararó,
al cel ell va jurar,
fararó.
Bernat de Serrallonga — per son fill plorá
y pera que 'l prenguin — ell mateix lo entregá,
fararà,
fararó,
ell mateix lo entregá,
fararó.

VARIANTS.

Vers 4.

Ploran las minyonas — ploran de dolor.

La única versió que 's coneix fins ara d' aquesta cansó es la que publica En Manel Milá en son *Romancerillo*, qual versió segons diu lo autor de l' obra citada es extreta de la comedia que ab lo títol *El Catalan Serrallonga* escrigueren tres ingenis (Antoni Coello, Francisco de Rojas y Lluis Velez de Guevara) á mitjans del segle XVII. En la versió aquesta, com nota molt be En M. M., no mes hi ha tradicional la segona posada; las altras tres, se véu que foren arregladas pèls autors del drama. Nos acaba de probar això la música de la mateixa, pus aixis com escáu molt be á la segona posada, no va gayre á tom á las altras, perçó en la solfa s' hi troba la lletra de aqueixa y no la del comens.

També probaria indirectament lo mateix alguna altra cansó catalana que 's troba en lo acte primer del citat drama, la qual no te per cert res de popular, y es la següent:

Una veu: Qu' ha de se' una dama
que no té dinés?
Altra: Si es molt hermosa
ser lo pitjor qu' es.
Una: Ay, ay que dolor
que té á ne 'l cor!
Tots: Y de qué?
Una: Espera y t' ho diré.
De veure una Joaneta
qu' es bonica y discreta
sens dinés
per compra' un jipó
ab passamá d' or
á Barcelona....

Ara ve lo tractar d' un altra cosa mes que sia lleugerament. ¿Era un cavaller lo dit Serrallonga,

com han pretés los autors del drama ja nomenat? ¿Se deya Serrallonga ó be Sala? Que no era cavaller ni molt menys, ho prova lo procés que se li feu quan lo varen agafar, qual publicació devem á En Joan Cortada, distingit lletrat y eminent historiayre que, per desgracia de las lletras catalanas, la mort nos ha pres ara de poch. Extraurém algun bocí del dit procès y per ell se podrá formar clar juhí sobre l' assumpto que 'ns ocupa.

Declaració de Jaume Malianta (a) Fadrí de Sau.

«Dich que en companya del dit Serrallonga y del Hereu del puig de la Vall, avuy difunt, pochs dias despres de haverme arreplegat ab en Serrallonga, varem robar la casa de G. Muntada de Susqueda y vam matar al dit Muntada, perque es va defendre, y varem entrarhi á capvespre y *robarem* diners, joyas d' or y plata y de allí ab lo *robat* fugirem al bosch de Sellabona etc.

«Lo dia de Santa Llucia de 1625 anant jo aquadrillat ab dit Serrallonga, Miquel Miarons etc. anarem armats de nostres pedrenyals á casa de J. Torrents de las Planas y al mig del dia entrarem en dita casa en nom del rey y pujant dalt alguns de naltres, y quedantse los demés baix á la porta, vam esbotzar una caixa y *robarem* joyas de plata, diners y una xica cadena d' or; algunas culleras de plata, anells d' or y roba etc.

«També en las festas de Nadal del dit any 1625, anant ab dit Serrallonga y demés *lladres* de sa quadrilla, un dia nos posarem en lo camí ral que va de la present ciutat á la de Girona en lo lloch dit la *Creu de Franciach* y allí armats de pedrenyals curts y llarchs *robarem* als pasatgers diners, robas y demés cosas que duyan, y'ls que ferem lo robo eram *Serrallonga* etc. etc.

Ab aixó crech que ni ha prou per demostrar que lo dit Serrallonga no era altra cosa que un lladre de pas.

Ara per probar la magnanimitat de son carácter, direm, que sent casat y tenint cinch criaturas, deixá á sa muller y s' acompanyá d' altras donas á las quals no tractava del tot be, puig á una d' ellas, segons declara ella mateixa, un dia perque estava de mal humor, la deixá estaburnida d' un cop de culata al cap.

Per lo que toca al nom devem dir, que encara que 'l nom Serrallonga no era nom de casa segons se véu pel procés, ab tot, com ho proban las declaracions, no'l coneixian per altre los seus y 'ls estranys.

Un autor modern que ha sostingut al tal Serrallonga son padrò de noblessa postissa, per fugir de la llum del procés, ha dit que 'l Serrallonga noble, no era en Sala y Serrallonga terrós, sino un altre. Preguntarém nosaltres en resposta á n' aixó: ¿es probable que en la mateixa época y en lo mateix poble nasquessin dos Serrallongas y que tots dos fossin aventurers com algú ha pretés sostindre?

Estem plenament convensuts de que no mes n' ha existit un en aquella época y á n'aquest es al que's refereix la cansó. Cal no mes llegir lo procés publicat en lo *Telégrafo* per convencers' de que no tenia res de noble, sent com era un terrós (com se sol dir de un travallador de la terra) y ben poch ó gens de polítich lo qui robava, cremava y matava per vilas, montanyas y camins rals, ab lo sol obgecte de johir de lo robat. Per acabar de donar un xich mes de llum á n' aquest rahonament, publiquem aquí la crida ab que's posá preu al cap d' aquest fascinerós.

Ara ojats tothom generalment, queus notifican y fan á saber, que de part del Excelentíssim señor Don Henric de Aragò Folch de Cardona y de Cardona, Duch de Sogorb y de Cardona, Gran Condestable de Aragò, Marques de Co-

mares, del Consell de Estat de la S. C. y Real Magestat, y son Loctinent y Capita General en lo principat de Cathalunya, y comtats de Rosselló y Cerdanya, que attenent sa Excelencia, que ab lo Capitol de les crides ordinaries manades publicar per sa Excelencia, lo die de vint y tres del corrent mes de Maig en lo Capitol catorze están promesos premis per als qui capturaran y posaran en ma de la Regia Cort los lladres publichs, y homens facinerosos, que inquietan y perturban la pau pública dels dits Principat y Comtats, ço es per cada cap de quadrilla dos centas lliuras moneda Barcelonesa si será pres viu, y posat en ma y poder de la Regia Cort, y si será mort cent lliures, y dels demés lladres cent lliuras per cada hu si vius serán, y cinquanta morts, y per que importa que dels que vuy son publicats en la Regia Cort per enemichs de sa Majestat, y separats de pau y treva, com á lladres publichs, y altres per homicidas proditoris se tingue noticia dells. Per tant sa Excelencia diu, notifica y fa á saber, que los que vuy son publicats per lladres y homens facinerosos son los seguents.

Joan Sala y Serrallonga de Caros, cap de Quadrilla.
Valentí Oliueres, texidor de lli de Sant Llorens Çauall.
Ramon Montada de dit lloch.
Hiacynto Vila dit lo Magay de Artes.
Pere Puig de Castell Tersol.
Joan T. dit lo Monjet de Tona.
Joan Gardan, dit lo garçó de Caldes de Montbuy, tots de la quadrilla de dit Joan Sala y Serrallonga.
T. Armengol de la Sglayola.
T. dit lo Tendre.
T. dit lo Piler, tots de la Seu de Urgell.
Juan Cadell, dit lo bastart Cadell.
Joan Guix, dit lo Estudiant Guix de Berga.
T. dit lo Bomia de Sant Joan de Oló.
Ramon T. que sa mare ha abitat en lo lloch de Roda.
T. Vacarisses, dit lo Caballut de Collbató.
Joan Guasch de Sant Climent.
Francisco Rubert de Mora Ribera de Ebro, cap de Quadrilla.
Hieronym Gil, dit Hieronymet, francés.

Francesch Abbas del lloch de Calafeit.
Antich Gorderes y Cerdá.
Guerau Cape, tots del lloch de Alp.
Hiacynto Canyelles de la part de Segarra. Y los que son publicats per enemichs de sa Magestat per homicidas proditoris son.
Matiá Morot y Pere Morot germans, de Vilassar.
Francesch Companyó, de Ripoll.

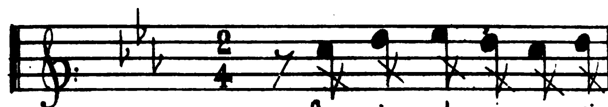
Y axí inseguint la conclusió en lo Sacre Real Concell feta diu, y en sa bona fe y paraula Real promet, que per cada cap de Quadrilla dels sobre nomenats, y per los demes lladres nomenats manava pagar ab tot efecte de diners de la Real Thesorería los premis ab dit Capitol promesos, si y conforme en dít Capitol de crides, está expressat, y als qui pendran y capturaran al dit Matiá Marot, Pere Marot, Francesch Companyó, homicidas proditoris, y posaran en ma de la Regia Cort algú de aquells, á efecte que puguen ser punits y castigats en pena ordinaria, los manará donar y pagar, realment y de fet de diners de la Real Thesoreria, si serán presos dos centes lliures per cascu, y si morts cent lliures, y à mes de dit premi manará fer llarga y bastant remissió á una persona per ell nomenadora, com no sie cap de Quadrillà, ó homicida proditori, á arbitre de su Excelencia y Real Concell, y los matexos premis manará donar y pagar als qui posaran en ma de la Regia Cort vius ó morts, á altres homicidas proditoris, que com á tals son estats ya publicats per enemicbs de sa Magestat, encara que en las presents cridas no están anomenats, ni especificats, perque nos te certitut si encara son vius, ó morts. Y perque la captura de dit Joan Sala y Serrallonga importa lo ques pot y deu considerar per la pau y quietut del present Principat y Comptat, per ser home tant facineros, y de tans anys publicat per enemich de sa Magestat, com á cap de Quadrilla, y hage comesos atrocissims crims y delictes, inseguint sa Excelencia la mateixa conclusió diu, y en sa bona fe y Real paraula promet á qualseuol persona de qualseuol estament grau ó conditió, encara que sie lladre publich de la mateixa ó altre Quadrilla, y encara que sie ya publicat per enemich del Rey nostre Senyor, que pendra viu ó mort

al dit Joan Sala y Serrallonga, y lo entregara en poder de la Regia Cort, li manara fer y despachar llarga y bastant remissió de tots y qualseuol delictes per ell comesos y perpetrats, encara que tingués instancia de part, y que pugue traurer de mal altre lladre de la matexa, ó altre quadrilla que éll nomenara, al qual també sa Excelencia li manara fer y despachar la matexa remissió gratiosas, y si qui pendrá viu á dit Serrallonga no tindrá necessitat de remissió per sa persona, sa Excelencia li promet donar y pagar en premi de dita captura encontinent sis centas lliuras moneda Barcelonesa, y que pugue nomenar y traure de mal á dos lladres de qualseuol Quadrilla, ó altres dos persones que á éll li aparia nomenar, prometen axi matex sa Escelencia manarlos fer y despachar consemblant remissió gratiosa, y sino podrán pendrer aquell, y portaran lo cap de aquell, y ab llegitimes proues constara ser lo cap de dit Serrallonga pugue nomenar, y traurer de mal á un lladre de qualseuol quadrilla, ó altre persona, al qual li manara fer y despachar la matexa remissió graciosa, y li manara donar encontinent tres centes lliures moneda Barcelonesa, y si qui portara lo dit cap voldrá remissió per sa persona, se li manará despachar llarga y bastant, conforme está dit, y que pugue nomenar altre lladre, ó altre persona que li aparia nomenar, als quals semblantment sa Excelencia li manara despachar remissió graciosa declarant sa Excelencia, que ab la present crida sien compresos qualseuol premis oferts y promesos ab altres crides Reals, axi per captures de lladres, com per homicidas proditoris, y si en la Real Thesoreria nos trobas diner de prompte sa Excelencia dona fe y paraula Real, quels manera pagar encontinent. E per que les dites coses sien á á tothom notories mana sa Excelencia esser feta y publicada la present pública crida per los llochs acostumats de la present Ciutat, Vilas y llochs del present Principat y Comtats hon conuinga y menester sia. — El *Duque de Sogorbe y de Cardona.* — Vt. *Don Miguel Sala* Reñs. — Vt. De *Calders & Ferran*, Reg. Thesau.—Vt. *Ferruz Fisci* Aduoca. — *Franciscus Trobat*, Infir. & obliga. loc. xvij.—Fol. CLiij.

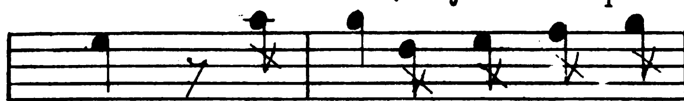
Fou feta y publicada la present crida per los llochs acostumats de Barcelona ab tenor y veu de dos trompetas á 27 de Maig 1633, per mi *Joan Gaspar Pau.*

L' HEREU DE LA FORCA.





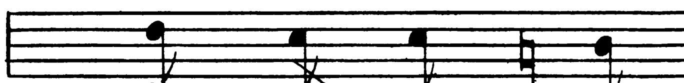
Quan jo n'e-ra pe-ti-



tet, la ma-re meh re — ga-



la — — — — va meh da — va



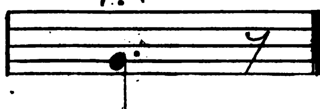
dels bons ou hets



y al gu — na nou



con — fi — — — — — ta — — da



Quan jo n' era petitet — la mare me 'n regalava.
Me 'n donava alguns ouhets — y alguna nou confitada. [1]
Me 'n posava sobre 'l llit, — quan dormia no plorava.
Als set anys rodava [2] 'l torn, — als nou ja cardava llana,
als dotze 'm poso á robar, — cosa que la lley no mana.
Als dotze 'm poso á robar, — al quinze á la vida mala.
Als divuit á confessar — ab frare que predicava;
era un frare caputxi — que 'ls sants del cel reclamava,
al se' á mitxa confessió — diu mal de mos camaradas.
Me n' aixeco del confés — cap á casa me n' anava.
Al sent demá dematí — á l' iglesia me 'n tornava;
me 'n vaig aná iglesia amunt — en un racó m' amagava.
Veig sortir un capellá — que la missa comensava.
Al punt de consagrar l' hostia — jo n' hi pego escopetada;
la mesa del sant altar — tota ella de sanch anava.
«Deturéume aquest traydor — que l' iglesia no li valga.»
—No 'm valga l' iglesia no, — válgam aquest reliquiari.
Valgam la mare de Deu — la del Rosé y la del Carme.
Mes d'aixó no me he fiat—pus m'he valgut de mes camas.
Vaig saltar una paret,—baix n'hi havia un gros tou d'aiga.
Sota un rodet de molí — la vida me 'n so salvada.
A las dotze de la nit — ja trucava á ca la mare
—Mare meva feume 'l llit — que no hi descansaré gayre.
Aixís que me 'n fico al llit — ja me 'n portan una carta.
La carta n' era per mi, — lo sobrescrit per la mare.
Ja me la poso á llegir — al davant de los meus pares.
Al estar á mig llegir — la mare ja suspirava.
-Qu'es lo qu'heu fet, lo meu fill,-que n'haveu dat mort á un frare:
l' heu mort davant del altar—mentres l' hostia consagrava.

1 Alguna nou mastegada.
2 Filava al torn.

—Mare, no creguéu aixó — que'us porten molt enganyada,
que á mí me n' han fet hereu — d' una casa de Cerdanya;
una casa á quatre vents — sense sostre ni teulada,
de dias hi toca'l sol — y de nits hi cáu rosada,
vingui d' allá hont vingui'l vent—sempre'm tocará la cara.

VARIANTS.

Ratlla 11.

Un dia davant de Deu — jo li tiro escopetada,
Un dia davant de Deu — mentres la missa resava, etc.

Ratlla 16 y 17.

Agaféulo qu' es traidor — que la etc.
Si la iglesia no 'm val — válgam las reliquias santas, etc.

Ratlla 20.

Vaig saltar una paret — que set canas te d' alsada.

Ratlla 22.

Sota un rodet de molí — la vida vaig acamparme.

Ratlla 24.

—¿D'ahont veniu, vos lo meu fill—malas ordres corran ara,
diu qu' heu mort un sacerdot — mentre la missa resava?
—Mare, no creguéu aixó —miréu que 'us han enganyada,
que si aixó fos veritat — jo no fora dintre Espanya.—
Estant en eixas rahons — una carta 'ls arribava,
la carta n' era per ell, — lo sobrescrit per sa mare,
diu que 'l volian fe' hereu — de la plana de Cerdanya.
«Y aqui dalt en un tossá — tens una casa parada,
una casa ab tres pilans — sense sostre ni teulada,
que de dia hi toca 'l sol — y de nit la lluna clara.»

ALTRES VARIANTS.

Per rahó á haverhi en las següents versions, variants de certa importancia, es per lo que las posém á

seguiment. Mereix ser reparada la fi d'una d'ellas en la qual lo condempnat s'escapa de la mort, mitjansant la ajuda de sos companys.

. . . .

als vuit anys filava al torn, — al nou anys cardava llana,
als onze 'm poso á robar, — al dotze á la vida mala.
Me 'n vaig aná' á confesá' — á un frare que predicava,
la penitencia que 'm do — á mí no m' agrada gayre.
Un dia llevant á Deu — jo lin vento escopetada.
«Calla tu malvat traidor, — que la iglesia no l' hi valga.»
—Si l' iglesia no li val, — válgam lo reliquiari
y si axó tampoch valgués, — jo me 'n valdré de las camas.»
Ja 'n saltava una paret — nou canas feya d' alsada,
altres nou tenia mes, — altres nou n' hi havia d' aigua;
sota 'l rodet d' un molí — jo la vida m' he salvada.
Me n' aixeco y me n' hi valg — dret á casa de ma mare.
—Mare, baixéumen á obrir; — baixéumen á obrir, ma mare.
Ay, mare, que jo ja 'n vineh — de las Montanyas de Malta.
—Ay fillet, lo meu fillet — haurás d' aná' á las de Fransa:
per la vila van dihent — que arribas de matá' un frare.
-Mare, no cregáu la gent-que veritats no'n diu gayres.»
Mentres está dihent aixó — la casa li han enrotllada.
No 'l poden agafar dins, — l' agafan á la teulada.
Ja l' agafan y 'l ne lligan; — dret á Girona 'l portavan.
Com ell n' era pel camí — los seus companys encontrava.
—Ara es hora, companys meus, - ara es hora d'ajudarme.—
«Ay adeu, hereu coral — de quina t' ets escapada;
te 'n volian fer se' hereu — d' una casa ben honrada
que n' es feta ab tres pilans, — sense sostre ni teulada.»

Una tia que jo tinch — tot lo que volia 'm dava.
Me n' ha fet un rich vestit — sombrero á la galant xarpa;
á cada ala del barret — una rosa platejada,
cent escuts val cada rosa — y altres tants l' ala girada,
y altres cent ne tinch en bossa, — no se si durarán gayre.
Ara ja so un home fet — y m' he donat á las armas;
lo travallar no 'm sab bo — y la feyna no m' agrada.

Los diners son acabats, — mestressa diu que me 'n vaja.
—Mestressa ja me 'n iré — un dia d' esta setmana,
me n' aniré al camí ral — á robar la gent que passa,
com son frares caputxins — y hereuhets de bonas casas.»
Ja 'n passan dos minyonets, — capa de pastor portavan.
—Féuse ensá bons minyonets—que vos vull robar la capa.»
— No 'u farás tu, tocasson,— no 'u farás tú ni un altre.»
Lo minyó s' es enfadat — y ni venta escopetada.
Las cinch balas que hi havia — al cap las hi ha tiradas.
Ja se ne puja á cavall — cap á Taradell anava.
Quan arriba á Taradell—se 'n va aná' á cal senyor batlle.
—«Senyor batlle, senyor batlle—he fet una mort molt rara,
he mort á un tocasson, — tocasson de mala rassa.»

Quan jo n' era petitet — ma mare me 'n regalava
me 'n dava dels bons ouhets — y alguna nou mastegada.
Ara que m' he fet grandet — me n' he tirat á las armas:
lo travallar no 'm sab bo — ni la feyna no m' agrada,
sí pentinarm' las polseras, — l' ala del barret girada,
á cada ala de barret — una rosa platejada,
y anármen á passejar — y tocar be la guitarra.
Un dilluns al demati — qu' es principi de setmana
á ne la casa del joch — vaig fe una bona jugada.
Després vaig torná' al hostal — y allí gastava la plata,
quan hi vaig torná' 'l dimars-l' hostesa diu que me 'n vaja.
— Hostesa jo me n' ire — un dia d' esta setmana;
me n' aniré al camí ral — á robar la gent que passi. —
Passan pares capellans — y darém molt bona cassa.
Ja passava un minyonet — capa de pastor portava.
— Vina ensá tu, bon minyó,—que te'n vuy robar la capa.
— No 'u farás tu, tocasson,—no 'u farás tu ni un altre.—
Lo minyó fou atrevit — y li venta escopetada;
las cinch balas que hi havia — al front las hi ha tiradas.
— Dèu te perdó tocason — ja ets acabat la jornada.»
Se 'n va casa de la vila — á dirho al senyor arcalde

BOCÍ D' ALTRA VERSIÓ.

De dias hi toca el sol — y de nits la rosada:
te un llit ab quatre pilans — y ab duas escalas
y al damunt de las escalas — las forcas son pintadas.

LO CANIGÓ.

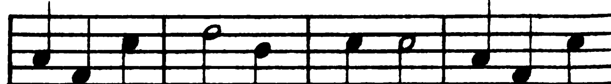




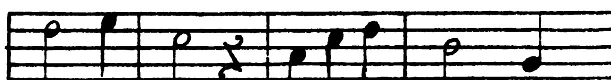
Mon – ta – nyas re – ga –



la – das son las del Ca – ni – – gó,



Mon-ta-nyas re – ga – la – das son las del



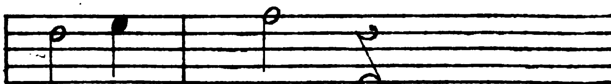
Ca – ni – gó, que tot l'es – tiu flo –



rei – xen Pri-ma-ve – ra y tar – dor



Dáu-me l'a – mor mi – nyo – na con-sue-lo



del meu cor

Montanyas regaladas — son las del Canigó,
ahont tot l' istiu floreixen — primavera y tardor,

Dáume l' amor minyona,
consuelo del meu cor.

hi floreixen las rosas — clavells y altras flors.
N' hi ha una donzelleta — que 'm te lligat lo cor;
lligat me 'l te ab cadenas, — ab cadenetas d' or.
Me 'n vaig á beure l' aiga, — m' agrada la frescor.
Mentres l' aiga 'm bevia — sento llantos y plors.
Aqueixa es l' amoreta — que plora de tristor.
— Si me n' han robadetas — faldillas y jipó.
— Ara ja 'n ve la fira, — fira del Canigó,
te 'n comprarém faldillas, — faldillas y jipó.
— De quin color t' agrada — que t' estigui millor?
— De vermellet m'agrada — que n' es un bon color.—
Lo sastre que li feya — era 'l seu aymador
á cada punt d' agulla — hi posa un ram de flors,
cada cop d' estisora — hi fa un sospir ó dos.

VARIANTS.

Vers 2.

L' istiu y primavera — en tot temps hi ha flors.

Vers 4.

N' hi ha una donzelleta — que m' ha robat lo cor,
es primeta de talla — y ben feta de corps.

NOTAS.

Aquesta cansó, lo mateix que la del pardal que publicarem en lo volum segon, son mòlt populars

en lo Rosselló; las variants que nosaltres ne posem son d'una versió rossellonesa, aixís no 's deu estranyar lo trobarhi las paraulas *consuelo, corps, talla* y algunas altras en boga y vivas encar en aquella part de l' antiga corona d' Aragó. Lo catalá que allí's parla es molt consemblant al nostre ó per millor dir igual, si be s' hi troban algunas paraulas ben catalanas que aquí las pendriam per arcaicas y algun qu' altre castellanisme (ja no parlém dels galicismes). Com mostra de la llenga que allí s' usa y s' escriu, posém aquí una poesia d' un poeta de Banyuls premiat, per altras composicions, en un certámen de Beziers.

L' EURA Y LO ROSER.[1]

L' eura plena d' orgull, qu' havía dalt montat
se reia, un matí, d' un roser acepat:
—Dins de la creació contas per un no res,
no comprench pas perque Dèu ha fet los rosers:
        espia be tos magres rams
        que no son alts sols de tres pams;
espiam be á jo, domino la contrada,
del sol, avant ningú sempre veig la llevada».
Lo roser, ofengut d' aqueix gran menyspreu,
li respont dolsament, de la mes fresca veu:
Sens aqueix olm robust, que 't serveix de tudor,
no veurías tan alt del sol la resplandor. »

La cansó de *Lo Canigó* aixís com *Lo pardal*, se troban, lletra y música, ricament estampadas en la preciosa col-lecció de cants populars pirináichs que ha

1 Aquesta poesia fa part d' un llibret de poesias que ab lo títol *Las flors de Canigó* ha publicat á Perpinyá En Pere Courtais de Banyuls.

publicat á Pau Mr. A. Lamazou. Es un preciós llibre que recomaném á tots los aficionats al art musical.

Del Romancerillo del Sr. Milá preném eix tros de la següent versió, diferenta de la que hem posat mes amunt.

Montanyas de Canigó
son frescas y regaladas,
al demés ara al istiu
que las aigas son geladas.
Allí me n' hi estat tres anys
sens veure persona nada,
sino un petít rossinyol
que nit y dia cantava:
« Rossinyol, bon rossinyol,
Dèu te dó bona volada;
á l' altra banda del riu
trobarás la mar salada
y dirás á mos parents
que mon pare m' ha casada...

Eix boci de cansó que posém al peu d' aqueixas ratllas, es (á lo que 'ns sembla) pertanyent á uns versió antiga sobre 'l mateix tema; aixís nos ho fan pareixe certas analogias que te sa fi ab la fi de las versions mes modernas.

. . . .

Ne tallan una saya — de un bet á la manyé.
La 'n tallan trenta sastres, — l' han cusen trenta tres.

Sona, sona la viola,
sona lo só cortés,
mira que ballan damas
comptes y cavallers.

A cada estisorada — pesols de tres en tres,
cada punta d' agulla — un ramet de l' aumés.

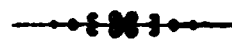
Al vestirse la saya — la nena fa un sospé.
—¿Qué 'n sospirau vos, nina,—que'n feu tan gran sospé?
—Sospiro de la saya — que tan estreta m' es.
Deixáume lo *punyalo* — que 'm daré un punt ó tres.»
Lo *punyalo* fou d' oro — del cor se 'l ne passé.
Ja l' agafa y se 'n tombe — y á la mar s' enfonzé.
—Xanta, xanta granota, — xant que prou pots xanté,
tens aigua pera beure — y nina per manjé.

VERSIÓ ITALIANA.

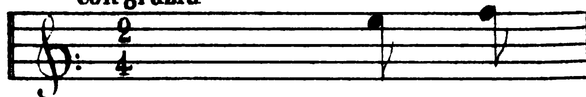
U j'era trei bei giuvo
Ch'i andavo a sijé ir prà,
Tra lur i discurivo :
— Chi vinrà a purtèe disnèe ? —
— U vinrá ra Franceschina
Che r'è ancur da maridèe. —
R'ha stendì ir mantì an terra :
— O bei giuvo, avnì a disnèe. —
E dui lnr i mangiavo,
L'atr u 'n mangiava nent.
— Mangèe, mangèe bel giuvo
Chi posse travajèe
— Nun poss né mangèe nè beive,
Sun anamurà di vui.—
— Ajò ir me spus an Fransa,
Che l'è pì bel che vui :
Mi nun vi poss spusève,
Ir me spus l'á maggiur di vui. —
— Vi crumpirò ina vesta
Di trantadui culur ;
Vi ra farò tajè
Da trantadui sartur,
Vi ra farò chisì
Da due fije d'amur.
Ogni puntal d' aghigia
In massurin di fiur ;
Ogni pcitta custiretta
Vi darò ïn basin d'amur. —

(*Canti Monferrini.* — Ferraro.)

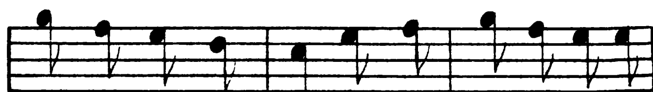
LA SILETA.



Con grazia



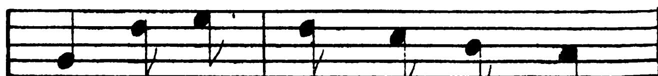
Al car—



rer del Hos-pi — tal á tres por-tas á ma-

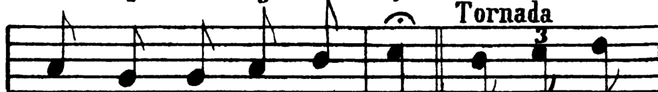


dre — ta ja n'hi ha un es — tu — di —



ant que'n fes — te — ja la Si —

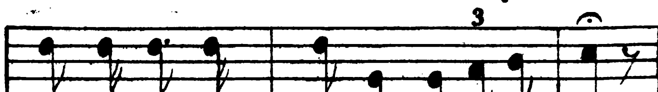
Tornada



le — ta jo men' a — ni jo men' a —



ni to — ta so — le — ta jo men'a —



ni á la mar so — le — ta jo men'a — ni

Al carrer del Hospital — á tres portas á ma dreta,
si n' hi ha un estudiant — que 'n festeja la Sileta.
Jo me n' aní,
jo me n' aní tota soleta,
jo me n' aní.
No li han volguda dar — ni ab or ni ab altra moneda.
Lo traidor del estudiant — se 'n guarneix una trampeta;
se 'n vesteix de cotó blanch, — com si fos una monjeta.
A las dotze de la nit — ja 'n trucava á la porteta.
—Ay, Sileta, baixa á obrir,—baixa á obrir á una monjeta».
La Sileta agafa 'l llum — se 'n va á obrir á la monjeta.
—¿Quina monjeta sou vos—qu' anáu á aquestas horetas?
—Monjeta de San Francesch,—qu'axí ho mana l'abadesa;
monjeta de San Francesch—que vinch de fer penitencia.»
—¿Qué li darém per sopar?—«Un ouhet y una sopeta.»
Quan es á mig del sopar — la monja está nujadeta.
— Ay, monjeta que teniu? — Perqué estéu enujadeta?»
— Mestressa, lo que jo tinch — es por de dormí' soleta.»
— No dormiréu sola, no, — que vindrá la criadeta. —
— No hi vull la criada, no, — que hi voldria la Sileta. —
— Sileta, encenne lo llum, — ves al llit ab la monjeta.—
—Ay, mare, no hi vull anar—qu'es l'estudiant de lletra.»
—Ay, Sileta, encen lo llum,—si vols que'l bastó no regni.»
La Sileta agafa 'l llum — se 'n va á dormí' ab la monjeta.
Quan son á mig despullar — veu que 'n du calsa curteta.
—¿De quin convent ne sou vos—que portéu calsa curteta?»
-Del convent de S. Francesch-qu'axí ho mana l'abadessa.»
Quan son per la nit enllá — ja n' hi parla d' amoretas.
— ¿Quina monjeta sou vos -- que enrahonéu d'amoretas?
-- Jo nosò monjeta, no, -- que sò l' estudiant de lletra;
que jo só aquell estudiant — que 't pagava arrecadetas.

. . . .
Al ser l' endemá al matí — sa mare l' ha cridadeta.
—Ay, mare, no'm vull llevar-bon dormí' fá ab la monjeta.

VARIANTS.

Vers 2.

Un pulit estudiant — ne festeja la Sileta.

Ay Sileta del meu cor
cásathi y no 'm dongas pena,
que n' has de saber de mí
si me'n tinch d'aná' á la guerra.

Vers 4.

L' estudiant se 'n va á Vich — á vestirsen de monjeta.

Vers 22.

Quan son á mig despullar — ja li veu faixa de seda.
— Quina monjeta sou vos — que portéu faixa de seda?

L' ANIMA CONDEMPNADA.




La

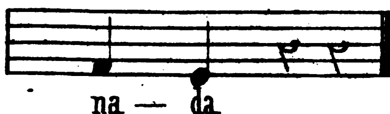

Ma — re de Deu se'n


va cap á E — gip — te se'n — a —


na — va quan es á fo — ra'l por-


tal tro — ba un'á — ni — ma fi —


na — da tro — ba un'á — ni — ma fi —


na — da

La Mare de Deu se 'n va, —cap á Egipte se 'n anava.
Quan es á fora 'l portal — troba un' ánima finada.
—Anima ¿que fas aquí? — ¿que fas benaventurada?
—Me hi estich per un pecat—que no me'n so confessada.—
La Mare de Deu la pren — al seu quarto la portava.
—Dígasme ¿quin pecat es? — Digas, benaventurada.
— Lo pecat que jo n' he fet,—es no creure pare y mare.—
La Mare de Deu la pren — á San Miquel la portava.
—No 'm dirias, San Miquel,-las obras que Deu t'ha dadas?
—Las obras que Deu m'ha dat,—ser pesador de las ánimas.
— ¿Me voldrias pesá' aquesta—qu' ara tot just ha finada?
- No pot ser, Mare de Deu,-qu'eixa ánima es condempnada.-
La Mare de Deu la pren — á San Joan la portava.
— Ne 'm dirias fill Joan, — las obras que Deu t' ha dadas?
— Las obras que Deu m'ha dat -ser contador de las ánimas.
—¿Me voldrías contá' aquesta — qu' ara tot just ha finada?
- No pot ser, Mare de Deu,-qu'eixa anima es condempnada. »
La Mare de Deu la pren — cap als llims se l' emportava;
quan ne son á mig camí — lo seu fillet n' encontrava.
—¿Ahont anéu, la mia amor,—tan trista y desconsolada?
— Me 'n vaig als llims á portar—eixa ánima qu' ha finada.
Los teus administradors — no volen salvá, aquest' ánima.
Si la volias salvar, — no tindria de portarlhi.
—Ay, Mare, jo no'u puch fer—qu'es ánima condempnada.-
— Tots los dias de sa vida — me 'n passava lo rosari.»
— Si aixó, Mare, es veritat — dalt del cel tindrá posada.
Tornéuvosen cap al cel, — que jo ja l' he perdonada.—
Ab tres goletas de llet — ne fa caure la balansa.

LI.

NOTA.

Aquesta cansó se sol cantar també ab los següents comensaments.

Dia del divendres sant — Nostre Senyor predicava.
Mentres predicava ell — un' ánima n' ha finada.
La Mare de Deu li diu : — «Puja benaventurada.»
— Ay ¿com ne pujaré jo,—si me 'n trobo hoy cansada?»
La Mare de Deu la pren — al seu quarto la portava.
— No 'm dirias filla meva — los pecats que tu tens ara?»
-Los pecats que tinch, senyora,-he malehit pare y mare,» etc.

No'n fa pas l'espay d'una hora—que n'ha finat un' anima,
la Verge Santa la pren — y á ne 'ls llims se la 'n portava.

VERSIÓ SLAVA.

N' era un prat tot vert, ple d' una rosada de llágrimas.
Dos ánimas atravessaren aqueix prat; al darrera d' ellas seguia una gran pecadora.

Quan arribaren al paradis trucaren á la porta.

— Alséuvos, Pere, prenéu las claus, veyéu qui truca.

— Senyor, son dos ánimas que trucan : darrera d' ellas hi ha una gran pecadora.

— Deixéu entrar á las dos ánimas : la pecadora que 's quedi fora.

Mostréuli la via llarga que segueixen los pecadors que van al infern. —

La pobre ánima se'n aná tot sanglotant, planyentse de sos pecats.

Va allunyarse del cel y tant va plorar, que la sanch li va pujar als ulls.

La Verge la trobava : — ¿ Que tens, ánima pecadora ? ¿ De que 't planys?

— ¿ Com no 'm tinch de planye, si no sè que será de mí ?

Dampnada so á fer la via llarga que segueixen, los pecadors que se 'n van al infern.—

—Vina ab mí, ánima pecadora : jo pregaré per tu al meu fill.—

Quan arribaren al paradis trucaren á la porta.

— Alséuvos, Pere, prenèu les claus, veyéu qui truca.

— Senyor, es vostra Mare la que truca ; darrera d'ella hi ha un' ánima pecadora.

— Deixéu entrar á la meva mare ; la pecadora que 's quedi fora.

Mostréuli la via llarga que segueixen los pecadors que van al infern.

— No 'u vulgas axís, Fill meu estimat; perdona aqueixa ánima pecadora.

— Mare estimada, pregúntali lo be qu' ha fet.

Quantas festas ha santificat, quants divendres á dejunat, quants pobres ha mantingut.—

— Ni he santificat las festas ; ni he dejunat cap divendres ;

ni he fet cap bona acció ; sols he dat un xavo á un pobre.

— Anima pecadora, allarga, allárgam la má : jo 't faré passar pels torments eterns, d' aqui 't duré al abim, y del abim á la joya.

Un trist xavo t' ha guanyat lo Paradís [1].

---

1 En l' Alta-Alsacia també hi existeix aquest cant.

Ay ma—re a-néu à mis-sa !Ay

vis—ca l'a-mor que jo cou-ré'l di—ne ¡Ay

vis—ca l'a-mor que jo cou-ré'l di—né ¡vis-ca la

ro—sa vis—ca la ro—sa que jo cou—re'l di-

nér vis—ca—la ro—sa en lo ro—— ser

Altra tonada

A fo—rà l'hos-te—ri—a

un ca—va—ller n'hi he ja'n pre-gun—ta al'hos-

te—sa li—tan—jé si'l vol-dri—a—llot jé li-tan-jé

si'l vol-dri—a—llot—jé ¡li—tan—jé.

— Ay, mare, anéu á missa
¡ Ay, visca l' amor !
ay, mare, anéu á missa
¡ ay, visca l' amor !
que jo couré 'l diné
¡ visca la rosa !
¡ visca la rosa !
que jo couré 'l diné
¡ visca la rosa
en lo rosé' !

Sa mare se 'n va missa, — ella no hi vol ané,
quan ne torna de missa — Agneta no hi trobé.
Pregunta las vehinas — si l' han vista passé.
—Perqui n' ha passat una — ab un bell capité :
ne venia de l' aiga — qu' en lo torrent hi he.—
. . . .
Ninas qu' anèu á l' aiga — no triguen á torné.
N' hi es anada una — set anys hi estigué.
Al cap de los set anys — la bella ja torné.
A casa de sa Meyra — ella hi aná á sopé.
. . . .
A fora l' hosteria — un cavaller hi he,
ja pregunta á l' hostesa — si 'l voldria allotjé.
Li posa bona taula, — li dona bon sopé,
mentres ell ne sopava — la hostesa suspiré.
— ¿ Que suspira l' hostesa ? — ¿ Qué te que suspiré ?
— N' he perduda una filla. — Vosté si sembla be.
— Que 'm daria la hostesa — que jo la buscarè ?
— Çent lliuras tinch en bossa — totas las hi dare.
Y altras cent y cinquanta — si poncelleta n' he.
— Aquí la te la filla — la filla que perdè.
Poncella ne sò mare —com poncella al rosé'.

VARIANTS.

Vers 13.

L' hostesa ja se 'l mira — y se 'l torna á mirè.
— Perque 'm mira l' hostesa? — perque 'm mira vosté?
— He perdut una filla — consemblanta á vosté.
— Que 'n pagaria hostesa — de poderla trobé?
— Cent escuts pagaria — de poderla trobè.
Y altres cent ne daria — que poncella tornè.

Vers 20.

Tan pura y tan poncella — com ho es la del rosè.
— Vina la meva filla — qu' un abrás te darè.

NOTAS.

D' aquesta cansó n' hi ha gran nombre de variants que 's cantan ab diferentas tonadas, quelqunas mes melanconicas, mes cap tan airosa con las que nosaltres d' entre totas hem escullit per la nostra versió.

No deixan de tindre molta analogía ab esta cansó, la provensal que comensa aixís:

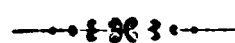
qu' a 'no tant beio filho,
jonino, lisqueto,
belo coumo lou jour,
n' en sount tres capitanis
tous tres li fan la cour etc.

Y la italiana.

La fia del vilan
i dissu ch' l' e tant bela,
bianca e rossa come 'na fiu.
U j' e trei capitan-ni
ch' i van á fej l' amû.
Al pu bel di lor trei
U l' ha menaja an Fransa
Luntan dan so pais, etc.

De las dos tonadas que d' esta cansó publiquem, la primera es la mes popular: la segona no deixa de ser notable per lo seu carácter mes aviat francés que catalá.

ENUIG DE SANT JOSEPH.





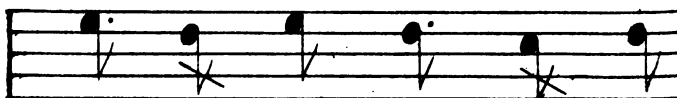
Jo —



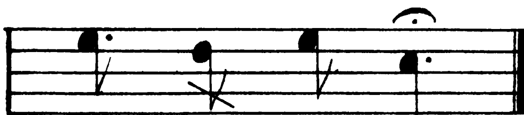
seph y Ma — ri — a van



á pas — se — jar en



u — na font fres — ca va-



ren re — po — sar.

Joseph y Maria — van á passejar.
En una font fresca — varen reposar.
Joseph se la mira, — la 'n torna á mirar.
— Qué miréu, Joseph, — que tant rehulláu?
— Jo miro, Maria — que prenyada estáu. —
Joseph pren la roba, — Amor, á Dèu siáu. —
Pel camí que anava — un ángel trobá.
— ¿Ahont 'néu, Joseph, — que la roba portáu?
— Maria es prenyada, — vull mudar d' hostal.
— Torneusen, Joseph, — al vostre palau.
Parirá María — la nit de Nadal,
parirá María — un Dèu eternal.

Mateix assumpto, si be diferent metro y tonada, te la següent versió, de la qual sols ne posem·la lletra en rahó á ser lo mes notable de las dos cosas.

Joseph ve de la llaurada
molt cansat y molt felló,
troba l' esposa prenyada
que no sap qui ho ha fet, no.
De la soca naixia la rama,
de la rama naixia la flor,
de la flor naixia la Verge,
de la Verge 'l Redemptor.
Joseph pregunta al mosso:
— Mosso, ¿qu' es estat aixó?
— No 'm paguéu pas la soldada
per darvos tanta rahó. —
Joseph pregunta á Maria:
— Verge, ¿qu' es estat aixó? —

La Verge, vergonyoseta,
no n' hi sap donar rahó.
Joseph pren la carbassa,
la carbassa y lo sarró.
Diu: « ¡ A Dèu siau, Maria!
may mes nos veurem los dos! —
La Verge, vergonyoseta,
va darrera 'l sèu espos.
En sent á mitja costeta:
— Joseph, cansada estich jo.
— Sentéuvos aquí, Maria,
sota d' aquest pomeró.
— Joseph, havéume una poma.
— Maria, havéuvosla Vos. —
Las branquetas s' abaixavan
per virtut del Redemptor.
Ja se n' hi agenolla als peus
y li demana perdó.
— Ara si que veig, Maria,
que portéu lo Redemptor.

NOTAS.

En provensal existeix la següent versió. Es de notar que las dos catalanas tenen cada una d'ellas part de la provensal; lo que 'ns fa creure que las nostras son dos reminiscencias d'aquella, la qual, aventaja á las nostras, precis es confesarho.

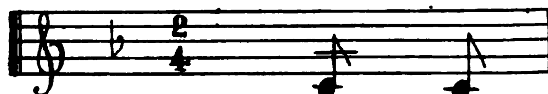
Tant aquesta cansò com la que la segueix, son de las que 's cantan per Nadal en los pesebres: y es tanta l'abundó que n' hi ha d' aquesta classe, que prou se 'n podria fer un volum. Segons tenim entés no manca qui tracta de ferho.

San Jausé eme Mario — se 'n van tous dous proumenar.
Dins lou jardin que proumenon — un tant bel aubre l' y a.
La Viergi li prend envio — de soun fruit voudrie mangear.
La Viergi ausso ses manetos — lou poumier s'es abeissat.

Sant Jausé n'en voou tant faire,—lou poumier s'es enaussat.
—Aro iou coneisse, Viergi,—que siatz, Viergi, en verita.—
La Viergi li prend envio — á Bethelem vou anar.
Quan neu es vers les ounz'houros—la Viergi voou enfantar.
—Sant Jausé aro t' en pregue—cerco gens per m'assistar.
—Ah ! Mario touto puro, — ounte iou me fau anar ?
—Vai enco de l'houstagiero—touto la nuech l'y au cantat.-
De long soun camin rescontro — uno filho senso bras.
—La Viergi eila te prego — que la vengues assistar.
—Coumo vouretz que l'assiste—siou no filho senso bras.-
An pas marchat un quart d'ouro-que la filho aguet ses bras.
Aco es lou proumier miracle — que Jesuchrist ague fach.

En LA FUGA IN EGITTO, de la col-lecció publicada per G. Pitrè (Canti popolari siciliani) s' hi troba també 'l miracle del arbre, si be ab mes propietat dut á joch.

...Sutta un peri di parma s' assittaru,
Maria ddi belli frutti risguardava
e riguardannu ddu locu umili e caru,
quattru di ddi frutti addisiava.
Ascuta e senti stu mâculu raru:
la stissa parma li rrami calava;
li gratuli á Maria cci apprisintau,
Maria li cogghi e la parma s' arzau.



Sant Jo —



seph y la Ma—re de Deu fe—yan



com — pa — nyi — a bo— na par— ti-



ren de Na — za — ret de ma-



ti — net á bo — n'ho—ra á ra bon



punt á — ra bon ho — ra reg — na del



cel em — pe — ra — do — ra

Sant Joseph y la Mare de Dèu — feyan companyia bona,
partiren de Nazaret — dematinet á bon' hora.

Ara bon punt,
ara bon' hora
regna del cel,
emperadora.

No troban posada en lloch-qu'als hostals no hi volen pobres,
troban sols una cabana — feta de jonchs y de boga.
Sant Joseph va á cercar foch,-va á cercar foch y no'n troba.
Mentre n' era á cercar foch — n' ha parit la seva esposa,
n' ha parit un infantó, — un infant com una rosa.
— Joseph veus aquí las claus — anéusen' á buscar roba,
portéume la del meu llit — qu' es roba de mes estofa.
Ja 'n baixan tres pastorets — á darli la enhorabona;
lo un sona lo violí, — l' altre sona la viola,
l' altre sona 'ls cascabells — per ferne música bona.
La Verge ha tingut un noy — encara no fa tres horas.
— Verge si voléu ballar — l' infant 'us tindré una estona.
— Balléu vos, l' espos Joseph, — balléu vos enhorabona.
Joseph se'n posa á ballar — ab jipó y calseta closa.
La Mare de Dèu li diu: — « Joseph 'us heu tornat jove. »
— Maria be ho tinch de fer — si es nat lo rey de la gloria.

VARIANTS.

Vers 3.

No troban posada en lloch — de tant que la gent son pobres.
Se 'n fan una barraqueta — tota de jonchs y de boga.

Vers 6.

Quan torna de cercar foch — deslliurada n' es sa esposa.
N' ha tingut un infantó — qu' es com la llet y la rosa.

Vers 12.

—Verge si voleu ballar—lo fill us tindré una estona.
—Aixo no 'u faré, Joseph,—que no estich prou delitosa.

ALTRA VERSIÓ.

De Joseph y de María
ne dirém una cansó
y també alguna historía
ab molta devoció,
de un cas que ha succehit
la gara, gara,
de un cas que ha succehit
en Betlem aquesta nit.

En Betlem una hermosura
de una donzella que 'us dich,
s' es casada sens procura
ab un vell molt aixarit,
y en Betlem, peregrinant,
n' ha tingut un bell infant.

A dintre de l' establia
entre 'l bou y lo pollí,
la Verge se es admirada,
San Joseph lo reculli.
Los dos cansats del camí
se 'n posavan á dormí'

—Ay, aymat Joseph, despértat,
y fes foch que jo t' ho dich,
per escalfá la camisa
de nostron fill Jesucrist.—
En haventli dat mamar
ja 'l ne tenen de volcar.

En 'cabant de darli teta
ab lo seu pit verginal,
va posar la camiseta
dessobre son devantal,
y sobre l' escambellet
va posarhi 'l bolqueret.

—Ay, aymat Joseph, despertat,
qu' es hora de travallar,
que n' has de fe' un bressolet
perque hi puga reposar,
que n' has de fe' un bressolet
per bressar nostron fillet.—

—No s' enuji la mia dama
no es hora de travallar.
Mentres la música soni
no vull fer mes que ballar.
Cuydéus' de darli mamá',
la gara, gara,
qui ha fet avuy fará demá.

NOTA.

No cal fer cas de la llanesa ab que 's tracta escena tan de si delicada, perque aixís es com la tracta y per forsa á de tractarla lo poble. Si eixa lley de çansons fossen propias y eruditas ja no serian populars.

LO FRARE NAMORAT.



Allegreto

Si n'hi ha — vi — a un

fra — re qu'e — — ra na — mo —

rat de u — na mi — nyo — na qu'e—

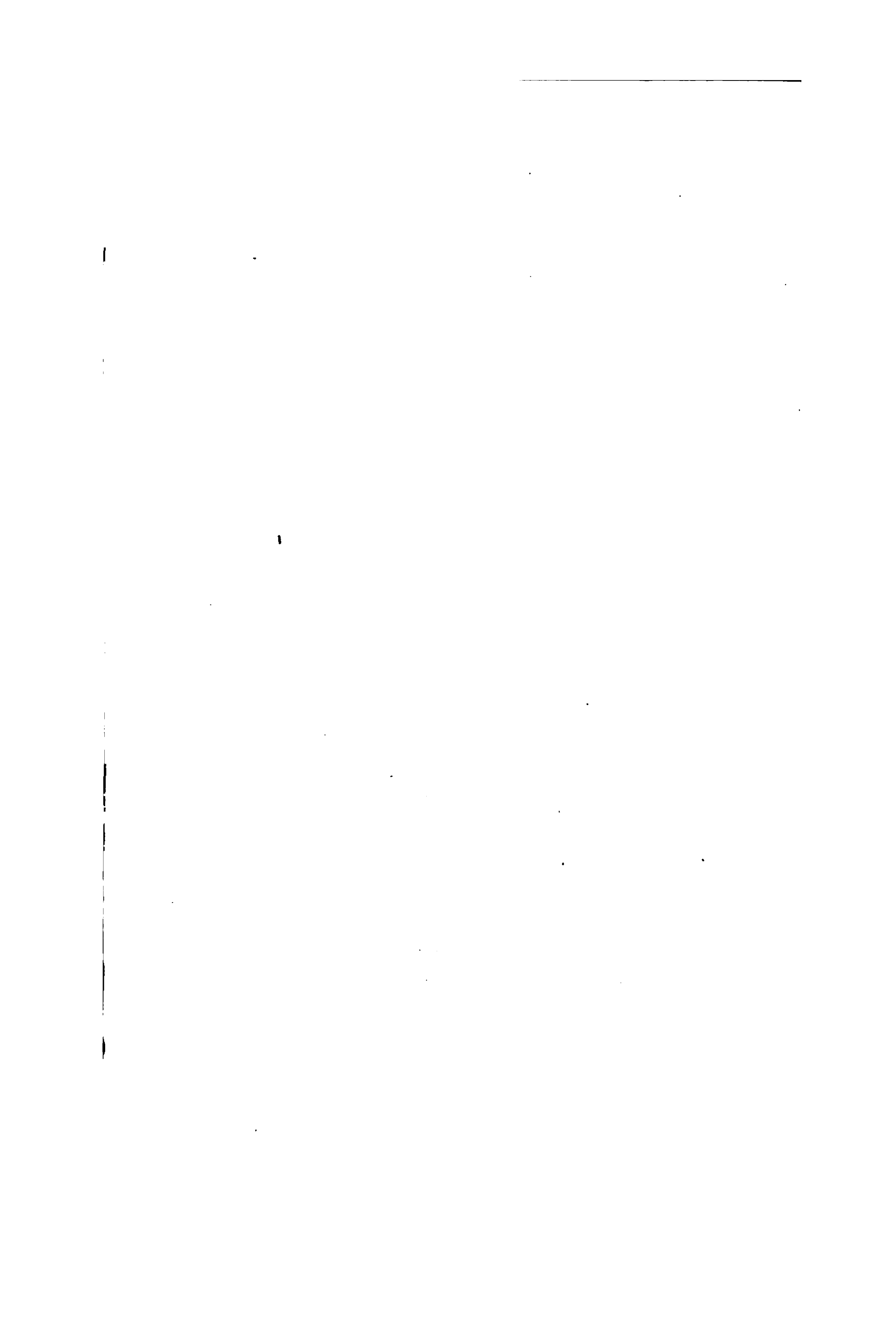
lla no — 'u sab qu'e lla no — 'u

sab que jo li vul — ga

be En to — ta ma vi — da no

la o — bli — da — — rè

Si n' hi havia un frare — qu' era enamorat
de una minyona — que ella no 'u sap,
que ella no 'u sap — que jo li vulla bé.
¡ En tota ma vida — no la oblidaré !
Las cinch son tocadas, — ja van per las sis.
Toca la campana — que me 'n dona avis,
que me 'n dona avís — que me 'n tinch de llevar.
¡ En tota la vida — la podré oblidar !
A la sagristía — aviso l' escolá ;
vull anà' á dir missa, — que 'm vinga á ajudar.
Tot volent distréurem — mes hi vaig pensar.
¡ En tota la vida — la podré oblidar !
De lluny la vaig veure, — me 'n vaig alegrar.
A la portería — jo me 'n vaig anar,
pensant allavoras — poderhi parlar.
¡ En tota la vida — la podré oblidar !
Es tocada l' hora — d' anà' á refetor,
jo me n' hi anava — ab molta tristor;
quan ne sò á la taula — jo no puch menjar.
¡ En tota la vida — la podré oblidar !
Tocan las dotz' horas — de la mitja nit;
toca la campana, — m' aixeco del llit;
mes en sent al chor — jo no puch resar.
¡ En tota la vida — la podré oblidar !
Un company tenia, — tot l' hi vaig contar;
Per aliviarme — ell me va renyar :
« En aquestas cosas — no 'us hi cal pensar.
Agafém lo llibre — y aném á resar. »




N'hi ha vi — a un pa-

gés que'n te — ni — a u — na

fi — lla no l'ha vul — gu — da

dar als fa — drins de la

vi — la. Lo po — me — ret plan-

tat la ro — se — ta es — ban-

di — da!

Ni havia un pagés — que 'n tenia una filla,
no l' ha volguda dar — als fadrins de la vila

Lo pomaret florit,
la roseta esbandida.

La vol doná' á un gabaig — de la gabatxería.
La 'n fa morir de fam — y fret á la botiga,
també la 'n fa aná' al bosch — al bosch á cercá' alzina.
A l' entrada del bosch — ja la 'n pica una espina,
ja n' arrenca un gran crit: — « Válgam' Verge María,
si Vos no m' ajudéu — demá no seré viva.—
Lo seu galant ho sent — del fondo de la vila,
ja n' ensella 'l cavall — y li posa la brida,
y se 'n va dret al bosch — allá hont era la nina,
—Nina, si vols venir — te 'n faré companyía,
De tres castells que 'n tinch — senyora te 'n faria:
lo un n' es á Valencia, — l' altre n' es á Castilla
y l' altre es lo meu cor — qu' es lo que mes t' estima.—

LA PROMETENSA.



Ay las no — yas de la

vi — la y tam — be las del ra-

bal to — tas son ma — ti — ne-

res — tas á ren — tar — se l da — van-

Tornada

tal Tot es mal Ma — ria. Ag-

ne — ta, tot es mal si no'ns ca — sau

Ay, las noyas de la vila — y també las del rabal,
totas son matineretas — á rentarse 'l davantal.

Tot es mal Maria Agneta,
tot es mal si no 'us casáu.

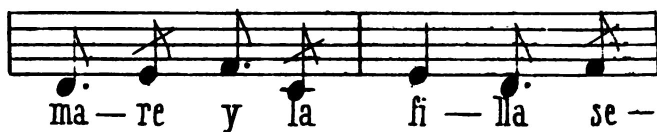
Mentres que 'l davantal rentan — va passá' un jove galant.
— Aqui prou me hi estaria —¿vos donzellas res no'm dau?
— Si voléu la cordonera — ó 'l cintó del davantal?
— Jo no vull la cordonera — ni 'l cintó del davantal,
si no las pometas blancas — qu' en lo vostre pit portáu.
— Las pomas son verdosetas, — lo jove, 'us farian mal,
tornéu la nit de San Pere, — ó be la nit de san Joan,
las pomas serán maduras — mevas y vostras serán.

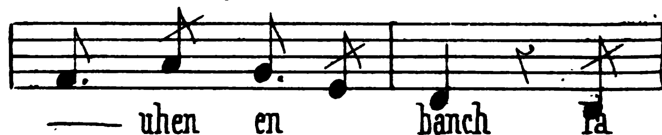
VARIANT.

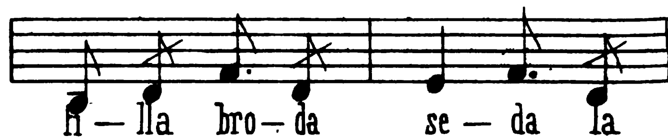
Vers 7.

que 'm vull aquesta roseta — que 'n portéu aqui davant.
— Tornéu la nit de San Pere — ó lo matí de San Joan,
las rosas serán floridas — per vos ó un altre serán.

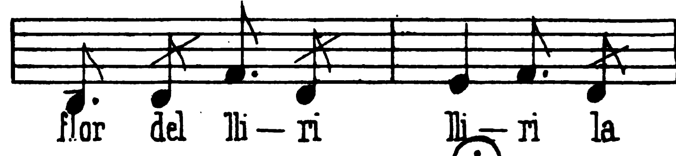

La

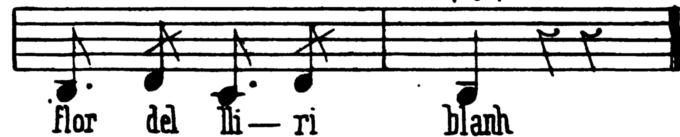

ma — re y la fi — lla se —


— uhen en banch la


fi — lla bro — da se — da la


ma — re bro — da es — tam la


flor del lli — ri lli — ri la


flor del lli — ri blanh

La mare y la filla — séuhen en un banch,
la filla broda seda — la mare broda estam,

la flor del lliri, lliri,
la flor del lliri blanch.

ne broda una camisa — per un estudiant.
Mentre que la brodava — ne passa 'l seu galant,
la filla 's posa á riure, — la mare sospirant.
— De que sospiréu, mare, — de que sospiréu tant?
— Filla, la meva filla, — joves t' enganyarán.
— Mare, la meva mare, — ja enganyadeta m' han,
al cap de los nou mesos — ne tindré un infant
Lo criaré set mesos — y la dida altres tants.
Set y set fan catorze, — l' infant ja será gran:
li 'n comprarem pistolas, — pistolas y punyal,
s' en irá per la plassas — matant y degollant.
Las gents farán preguntas; — «¿Qui es aquell bergant?
Fill de dona Maria, — nebot de Don Joan.

NOTA.

Notable es la manera ab que s' espressa aqui lo desig de deixar venjada l' honra perduda, valentse del mateix fruit del crim ó seducció.

LA CANSÓ DELS CARLINS.


Mon – ta – nyas de


Bu – sa que tan al – tas sou


Mon – ta – ynas de Bu – sa que


tan al – tas sou Di-guéu-nos hont


pas – san los Car-lins hont son hont son


Di – gueu – nos hont pas – san


los Car – lins hont son

Montanyas de Busa
que tan altas sou, (bis)
diguéunos hont pasan
los carlins hont son.

Vosaltras pagesas
que baixèu al plá, (bis)
déunos bona cambra
bon blat y bon pá.

Vosaltres pagesos
que crieu cunills, (bis)
criéulos ben grassos
pèls pobres carlins.

Déunos bonas armas
bons soldats serém: (bis)
¡visca Cárlos sexto!
qué 'l defensarem.

NOTA.

Ab la mateixa tonada d' aquesta cansó (qu' es del primer ters del present segle) las hosts lliberals hi cantavan una lletra favorable á sas ideas y propósits polítichs. Nosaltres hi deixem la lletra carlina per ser aquesta la inspiradora de la tonada.

La música la tenim també per composta en la mateixa época: nos fa pensar així, la comparansa que ha-

vem fet detingudament de la mateixa, ab totas las altras tonadas patrióticas del mateix temps. A mes á mes que, per poch coneixedor que se sia de la música de la terra, ja 's veu tot seguit que en res se sembla á las tonadas vellas, de las quals sols ne conserva un bany lleuger.

Altras posadas té la canso, que no las hi havem posadas per tontas ó lletjas: lo millor d' ella es la tonada.

Veuse aquí ara l' article de Mr. Gaston Paris, publicat en la REVUE CRITIQUE D' HISTOIRE ET DE LITERATURE, any 1868, nombre 12, pág. 188, de que hem parlat en lo comens del present volum.

Los volums que ab lo títol *Cansons de la terra* acaban de publicarse á Barcelona, forman una de las mes preciosas contribucions que en aquest darrers anys s' han presentat al estudi de la poesía popular; las cansons que contenen cridan y molt l'atenció, no tan sols per la bellesa y gracia original de la forma, sino també per la antiguitat ó raresa del fons y per los coteigs que fan venir ganas de fer ab las d' altras paissos. No es ara 'l lloch de tractar d' ellas baix aquests dos punts de vista; reduhímnos á donar alguna idea de lo que es la col-lecció de M. Briz y á fer sobre la mateixa algunas observacions.

La major part de las composicions d' aquest aplech son cansons épicas, á escepció de un curt nombre de cerdanas, baladas ó cants d'amor. Si se 'n treuhen una deuhéna de cantichs ó llegendas de sants, quedan mes de trenta cansons verament importants, de las que algunas son de primer ordre. Be es veritat que molts d'aquets cants han sigut publicats ja en lo *Romancerillo catalan* de M. Milá y Fontanals; emperó las variants que acompanyan á las que 'ns ocupan tenen un valor real, essent per altra part

publicadas per primera vegada algunas de las cansons mes hermosas. Acompanya á las mateixas una introducció escrita en catalá, introducció en son conjunt ben rahonada, y á mes á mes se posan al peu de cada cant las cansons d' altres paissos que hi tenen mes semblansa, essent gran part d' aquestas provençalas. Hi há, ó hi ha hagut sempre entre la Provença y la Catalunya un llas estret y un freqüent comers del que n' es una bona proba la poesía popular dels dos paissos. En las cansons que no son originariament comunas als dos, sino pressas l' una de l' altra, regularment la versió catalana es filla de la provençala: ja es sapigut que la major part dels cants provençals no poden negar un orígen francés, y aixó d'una manera tan vista que no 's pot menys d' atribuir á la llenga d'oil una influencia marcada en la poesia popular del comú dels paissos. Aquesta es una cosa que deuria ser estudiada ab deteniment. No deixa de cridar la atenció, lo veure que la Fransa tè tan pocas cansons populars de las verament antigas y que las que tè modernas conservin millor conjunt y complement en las provincias vehinas que d'ella las han apresas. Aixó, quan s'estenga l'estudi d'aquest genre de literatura potser podrá esplicarse, y assegurarse, que la literatura popular francesa ha sigut primitivament rica y ha influhit molt en la dels paissos vehins. Dèu fassa que ixcan nous aplechs de cants populars y aixis podrán tal volta aplegarse arguments que probin çó que deixem apuntat.

Parlém ara de las cansons mes interessants de la collecció catalana. *Lo Compte Arnau* [1] nos ofereix un curiós fenómeno: es lo vell mito del *cassador negre*, escampat per tota l' Europa, y qual orígen regoneix per bres lo temps en que los membres de la gran familia seudo-europea no s'havian pas separat encara: es lo vell mito del cassador de nits rodejat de sos gossos y seguit de sa quadrilla, es casi tot lo llibre de Schwarz sobre l' *Origen de la mitologia* [2] que s' ha transformat en llegenda; es un compte mort que 's presenta á sa muller y li fa saber que está condempnat per *no haver pagat las soldadas á sos criats.*

1 Volum I, pág. 53.
2 Berlin, 1860.

Mr. B. diu en una nota : « Aqueixa cansó se confon moltas vegadas ab la tradició del *mal cassador* que no es altra cosa que una imitació de una rondalla del nort [1]. Los pagesos prenen tan á lo sério la existencia d' aqueix condempnat que cada nit te que fer per forsa sa carrera seguit de milers de gossos y en companya de la que fou sa aymía, que fins hi ha un vent que l' acostuman á anomenar del *mal cassador* y ben á matents son, quan aqueix ayre bufa, á tancar las portas de sas masías á fi de no sentir de tan aprop los reuills dels cavalls, los udols dels gossos y la fressa de la cavalcada que, segons ells, travessa pèl entorn de sas casas. Es tanta la convicció que tenen de haverlho sentit mes d' una vegada, que pagés hi ha que ho juraria davant d' un Sant Crist.» Per tots aquells que s'-hajan dat al estudi d' aquesta qüestió, estas indicacions tenen una gran importancia, y 'ns fan venir ganas de tenirne mes noticias.

Catalunya, segons se deix veure per esta petita mostra, déu tenir encara un gran nombre de supersticions y tradicions populars; travall digne, per alguns d' aqueixos savis catalans que tan han fet per son país, fòra lo recullirlas fidelment; aquell que ho executés faria un gran servey á la crítica [2]. Ia que estém demanant una cosa, demanémnhe un' altra també molt necessaria, aquesta es, una col-lecció de tots los *quentos de noys:* una xica mostra que d' alguns d' ells nos n' ha fet coneixe M. Milá á la fí de

1 *Es una errada; la tradició es mòlt mes vella.* Nota de G. París.– A n' aquesta nota hi respondrém, sens ergull ni presunció de nostra part, ab las mateixas paraulas que ans de ferla fa constar en son article lo mateix G. P. Diu ell, *es lo vell mito del* CASSADOR NEGRE *escampat per tota la Europa.* Nosaltres dihém « imitació de una rondalla del Nort » sens fixar la época. Sent aixís, la paraula *rondalla* es la que deu haver despertat lo dupte del dit senyor. Si tal es, preguntarém nosaltres : ¿ de *rondalla* á *mito* hi ha gayre ó cap diferencia? Per nosaltres, parlant en general com parlém en aquella nota, las dos paraulas volen dir lo mateix. — Y ara mes que no sia del tot escayent, farém notar, de passada, una nostra humil opinió sobre l' orígen de certas tradicions que per populars se tenen, y es : que no 'ns mereixem tal consideració, la major part dels episodis de un gran nombre de rondallas á las quals ni tan sisquera'ls concedim lo bres neo-llatí que molts los concedeixen, creyent al revés, ser aqueix mòlt mes vell.—*(N. del T.)*

2 Aquest desig s' ha vist ja realisat. En Francisco Maspons acaba de publicar la primera serie de sa col-lecció de quentos populars, qu' ell

son *Romancerillo* ha despertat en nosaltres un viu desig de coneixels tots: lo mateix savi autor que ha arreplegat aquest ¿no podria publicarne lo col-lecció?

Entre las cansons que no 's troban en lo *Romancerillo catalan*, senyalarém *S. Jaume de Galicia* [1] lo mateix fet, tret dels *Miracles de S. Jaume*, es atribuit á la Verge Maria, si be ab alguna diferencia, en una cansó bretona, *N.-D. de Folgoat* (Barzaz—Breiz, 6. ed. p. 272.); — *Isabel* [2] es una encisera y maliciosa cansó; — *La esquerpa* [3] aquesta cansó molt popular tan á Fransa com á Provensa, es la titolada de las *transformacions*, que Mistral ha rejovenit ab tant acert en la seva *Magali* (vejis Rev. crit. 1866, 11, 302); — *La dama de Tolosa* [4] hermosísima cansó de argument conegut; ab est argument shakspeare hi ha compost son *Mesura per Mesura*: [5] — *Catarina de Lió*, [6] que M. B. compara ab rahó ab la *belo Margotoun* (D. Arbaud, *chants populaires de la Provence*, 11, 108); — *Lo compte Garí*, [7] cansó de las mes notables, que 'n recorda moltas altras (per ex.: los romans de *Clotilde* ó de *Joana* de D. Arbaud (t. I, p. 83) sens coincidir del tot ab cap d' aqueixas; [8] — *La trapassera* (volum II, pag. 73), cf: D. Arbaud, II, 152, '*lou*

titola molt propiament *Lo Rondallayre*. La bona rebuda que li ha fet la prempsa, fa esperar la publicació de las séries següents. (*Lo Rondallayre.*—Verdaguer.—1871.) (*N. del T.*)

1 Volum I plana 71.
2 Volum I plana 111.
3 Volum I plana 125.
4 Volum I plana 133.
5 Drama en cinch actes.
6 Volum I plana 209.
7 Volum II plana 51.
8 Poca es la semblansa que tenen aquestas dos cansons, no mes, en lo desenllás es hont tenen una mica de tirada l' una á l' altra, perque nostres lectors pugan formarne juhí propi vejas la versió provençal:

N' en soun tres fraires - n' ant qu' uno souer' à maridar,
l' ant maridado - cinquanto legos luenc d' eici;
l' ant douna 'n home, - lou plus mechant d' aqueou pays.
L' a tant batudo, - em' un bastoun de vert-bouisset,
soun sanch li couero - jusqu' au bout de ses blanch talouns,
et tout li paro - em' uno tasso de loutoun:
— Tenetz, salopo, - v' aquit lo vin que n' an beuretz.
— Mon ami Pierre, - buvetz lou vous, iou n' ai pas set.

Jalous y en francés Tarbé, II, 98, le *Mari Soupsoneux*; Puymaigre, p. 217, la *chanson de la Bergere*; es digne de ser notat que aixís á Catalunya com á Lorena, aquesta cansó dialogada, en las festas populars, es talment representada per un jove y una donzella [1]; — la *mala muller* (II, 85), hermosa y poética cansò dialogada; *Mambrú* (II, 127); esta cansó no es pas l' original y si no mes una traducció de la francesa sobre Malbroug; axó mateix diu M. B. y ho proban fins los assonants y la tornada. Ella fa esperar una altra versió original sense cap de las taras que enlletjeixen á la present que poch valor literari te: es curios ab tot que lo patge al fer saber la mort de Mambrú, l' anomeni *Compte de l' Aronja*;—*La Vella* (II, 147);

— Ai 'no camiso, — iou la voudriou anar lavar?
— Anetz, salopo, - aviselz vous de trop restar! —
Doou temps que lavo - tres cavaliers n' a vist venir
que li ressembloun, - ses tres fraires dedins Paris.
Ello s' entouerno, - n' en ven avertir soun marit:
— Moun ami Pierre, — tres cavaliers n' ai vist venir.
que me ressembloun, - mes tres fraires dedins Paris.
— Ma mio Jeanno - prenetz les claus de moun casteou,
v' anaretz mettre - tout ce que n' avetz de plus beou.—
N' en pren l' escoubo - elo s' es mess' á escoubar.
Doou temps qu' escoubo, - ses tres fraires sount arrivats:
— Digatz, servanto, - ount' es la damo doou casteou?
— Siou la servanto - eme la damo doou casteou.
— Ma souere Jeanno - ount' a passat vouestro beoutat?
— Les cops de vergos, - les cops de bastoun l' ant levad'!
— Ma boueno souere, - ount' es anat vouestre marit?
— Es ana 'n casso - n' en tardara pas de venir.
N' es p' ana 'n casso - ses tres chins blanchs n' en sount aquit.
Ma boueno souere, - dounetz toutes vouestres claus.—
Clavoun, desclavoun, - a la plus hauto l' an trouvat.
Lou premier qu' intro - mai se l' a pas augear toucar;
lou dernier qu' intro - em' un poignard l' a poignardat.
— Moun fraire Antonio, - aguetz pietat de ses enfants.
— Prendrem les mendres - et vous laissarem lui pui gran,
et la filheto - la metrem dedins un *convent*.

Aquest cant mes que á la nostra cansó se sembla á una rondalla catalana que casi, casi te 'l mateix argument. *(N. del T.)*

1 Devem dir en honra de la veritat que 'ns ha vingut de nou axó de que 's ballés semblant cansó aqui Catalunya, y fins-nos apar poch verossímil. Las cansons que s' acostuman á representar, pertanyen, assí á Catalunya, á un altre genre. *(N. del T.)*

es la tan coneguda cansó de la *Vieille*, que existeix tambe en provensal [1] y qne ve del francés; — *D. Joan* (II, 921); aquest hermós romans pot compararse, ab tot y que hi ha considerables variacions, á la llegenda popularisíma á Fransa de la que M. D. Arbaud n' ha donat una hermosa versió provensal y moltas variants [2].

A la cua de sou primer volum M. Briz ha publicat una llista de las mes bonicas cansons que tenia per publicar encara : com que no totas se troban en lo II volum de las *Cansons de la terra*, nos creyem en lo dret d'esperar que aquest no será 'l darrer.

No podém menys de donar les mes espressivas gracias al autor per lo que ha fet per la hermosa poesia popular de Catalunya y li preguém que tiri avant una obra que honra á sa patria y presta real utilitat á la ciencia.

1 D. Arbaud, 11, 148,
2 (T. II, p. 82. Miansoun.)

TAULA.

CANSONS DE LA TERRA.

IV.

ALTRAS OBRAS DEL MATEIX AUTOR

La Panolla, rondallas, quentos y novelas.
La Masía dels amors, poema en XII cants, 2.ª edició.
Lo llibre dels ángels, en vers 2.ª »
Ecos catalans.
Lo llibre dels poetas, cansoner.
Lo llibre dels noys, en vers.
Las set baladas.
Alazarch.
Cansons de la terra (cants populars catalans), I, II y III.
Calendari catalá (del any 1865 al 1874).
Ausias March, reimpressió de las obras d' est poeta. (S' es acabada la edició).
Lo coronel d' Anjou, novela.
Lo llibre de les dones de Jaume Roig (poeta del segle XV).
Jardinet d' orats, fragment d' un manuscrit (segle XV).
Las venjansas del rey Pere.
Lo brot d' achs, aplech de poesías.
Flors y violas, » » » premiadas.
Lo llibre dels cants, (traducció de A. Trueba.)
Mireya, traducció del poema de Mistral (acabantse la edició).
Gay saber, periódich literari (anys 1867 y 68).
Bach de Roda, drama en tres actes.
La creu de plata, » » » »
Miquel Rius, » » » »
Las malas llengas, comedia en tres actes.
Qui s' espera 's desespera, monólech.

CANSONS
DE LA TERRA

CANTS POPULARS CATALANS

COL-LECCIÓ PREMIADA EN LA EXPOSICIÓ DE VIENA DE 1873
y publicada

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

VOLUM QUART.



BARCELONA.
D' ALVAR VERDAGUER,
RAMBLA DAVANT DEL LICEO, N. 5

PARIS
MAISONNEUVE & C.ie
QUAI VOLTAIRE, 5.

1874.

Barcelona: Estampa de EL PORVENIR, carrer dels Tallers, 51. - 1874.

Mes que no siga sino per regraciar als que duts de son amor á la terra nos han ajudat á tirar endavant eix travall tan aspre com agradòs, que anys fa havem emprés, agafem avuy la ploma. Des que varem comensar la tasca fou nostre desig cercar tots aquells elements que á millor fi poguessen conduhir nostra empresa, y ab aquest pensament demanarem ajuda á tots aquells amichs nostres qu' amor á las cosas de la terra havian demostrat tindre. No 'ns desohiren, y la major part espigolant d' açí y d' allá, de bon grat y ab profit nos aydaren á fer la garba. Aixis havem pogut fer en menys temps y ab mes seguretat, y sobre tot ab abundó de variants, lo que tal volta d' altra manera mes difícil nos fora estat de lograr. Rebin donchs tots los que motivan aquestas ratllas *, aquí publicament las pus corals mercès de part nostra, y estigan en la cre-

* Referéixse lo col-lector per la part literaria als senyors: Antoni Careta, Francesch Ubach, Francisco Maspons, María de Bell-lloch, Joan Sitjar, Ramon Picó, Francesch Masferrer, Pere de Rosselló, Joseph Roca y Roca y alguns altres.

Y als senyors: Joan Carreras, Joseph Saltó, Joan Tolosa, A. Verdaguer, I. Ferrando, J. Pirozzini, C. Candi, Francisco Vidal, etc., per la part qu' han pres en la copia y armonisació de las melodías.

1

ensa de que será per naltres recort d' agrahiment lo travall qu' han esmersat en la colaboraciò mes ó menys directa en las *Cansons,* proporcionant-nos variants y versions de la major part dels cants que forman nostra col-lecciò. Tambè agrahim la bona voluntat ab que la han jutjat revistas estrangeras y en especial la *Revue d'histoire et de littérature* que va dedicar un nou y laudatori article al volum ters * publicat ara fa dos anys.

Causas esclusivament catalanistas motivaren l' envío á la *Exposiciò Universal de Viena* de las *Cansons de la terra,* y nos ha donat un plaher vertader (no volem amagarho), lo veure premiat en aquell universal certámen la nostra obra; y 'ns ne havem alegrat, no perque sia un travall fet per nosaltres, sino per ser catalá 'l llivre que ha merescut tan exemplar distinciò.

Novembre de 1873.

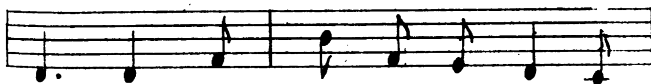
* Firma l' article Mr. Alfred Morel-Fatio.

LO CANT DELS AUCELLS.

(CANSÒ DE NADAL).



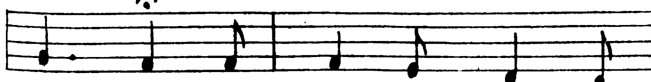
Al ve-u-re des - pun-



tar lo ma - jor llu - mi-



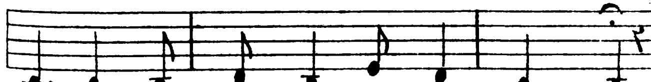
nar en la nit mes dit-



xo - sa los au - ce - llets can-



tant á fes - te - jar - lo



van ab sa veu me - lin - dro - sa.

Al veure despuntar
lo major lluminar
en la nit mes ditxosa,
los aucellets cantant
á festejarlo van
ab sa veu melindrosa.

L' áliga imperial
va per los ayres volant
cantant ab melodía
dihent:—Jesús es nat
per traurens de pecat
y darnos alegría.—

Responli lo pardal:
—Esta nit es Nadal;
es nit de gran contento.—
Lo verdum y 'l llubè'
diuhen cantant tambè:
—Oh, qu' alegría sento!—

Cantava 'l passarell:
—Oh, qu' hermòs y qué bell
es l' infant de María!
Y lo alegre tort:
—Vensuda n' es la Mort,
ja naix la Vida mia.—

Cantava 'l rossinyol:
—Hermòs es com un sol,

brillant con una estrella.—
La cotxa y lo bitxach
festejan al manyach
y á sa Mare donzella.

Cantava 'l reyatò
per gloria del Senyò'
inflant ab bisarría.
Lo canari segueix,
la música pareix
del cel gran melodía.

Cantava 'l cotoliu:
—Aucells, veniu, veniu
á festejar l' Aurora.—
Y la merla xiulant
anava festejant
á la millor Senyora.

L' estibarola diu:
—No es hivern, ni es istiu,
sino qu' es primavera;
perque ha nat una flor
que per tot dòna olor
en lo cel y la terra.—

Cantava 'l francolí:
—Aucells, ¿quí vol vení'
á glosar melodía?
á veure 'l gran Senyor
ab son gran resplandor
dintre d' una establía?—

Cantava lo puput:
—Esta nit ha vingut
lo Rey del cel y terra.—

La tórtora y colom
admiran á tothom
cantant sense tristesa.

Pigots y borroners
se 'n pujan pèls fruyters
cantant ab alegría.
La guatlla y lo cucut
molt de lluny han vingut
per contemplá' al Messías.

Cantava la perdiu:
—Me 'n vaig á fer lo niu
dins d'aquella establía,
pera veure lo infant
com está tremolant
en brassos de María.—

La garsa, griva y gaig
diuhen:—Ja ve 'l maig.—
Respon la cadarnera:
Tot arbre reverdeix,
tota planta floreix
com si fos primavera.

Cantava lo pinsá:
—Gloria avuy, festa demá;
sento gran alegría,
de veure lo diamant
tan hermòs y brillant
als brassos de María.—

Lo xot y lo mussol
al veure eixí' lo sol
confusos se retiran.
Lo gamarús y duch

diuhen:—Mirar no puch:
los resplandors m' admiran.—

NOTAS.

A n' aquesta cansó s' hi sol afegir una cua que 'ns fa sospitar la existencia de una parodia de la mateixa. Veuse 'n aquí un parell de coblas:

Los pagos indians
desplegan tafetans
pintats de mil maneras;
pero en sortint del Born
los portan dret al forn
ab unas greixoneras.

Las gallinas y galls
tenen grossos travalls,
los tremolan las crestas;
los ánechs y capons,
becadas y tudons
temen aqueixas festas.

La perdiu en un plat
es menjar delicat
ab la taronja y pebre,
puix tot ha d' ajudar
á mes solemnizar
al *niño* del pessebre.

Podriam donar moltas variants: emperó la lletra no s' ho val. Lo que tè realment valor, es la tonada. Potser es una de las mes bellas y al ensemps mes original.

LO RESCAT.

Volta barqueta,
voltarás ma,
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿ Me durás en terra hont lo meu pare está?
Mon pare, lo meu pare
moros me venen, sò per vendre encara,
¿com no 'm quitáu?
—¿ Ma filla, per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per cent menuts
no 'us quitaria.

—

Volta barqueta
voltarás má
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿Me durás en terra hont la mia está?
Mare, la mia mare
moros me venen, sò per vendre encara,
¿com no 'm quitáu?
—Ma filla, per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per cent menuts
no 'us quitaria.

—

Volta barqueta

voltarás ma
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿Me durás en terra hont mon germá está?
Germá, per pare y mare,
moros me venen, sò per vendre encara
¿com no 'm quitáu?
—Germana ¿per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
Germana, per cent menuts
no 'us quitaria.

—

Volta barqueta
voltarás ma
veurás la platja
que llunyantse va.
—¿Me durás en terra hont lo meu bé hi está?
Estimat, may tant com ara,
moros me venen, sò per vendre encara,
com no 'm quitau?
—Lo meu bé ¿per quant anau?
—Per cent escuts
vostra seria.
—Tots cent escuts jo 'ls daré
perque sigas lliure, aymia,
que de vida y de diné
sense tú jo que 'n faria?

Eixa cansó sol cantarse ab la tonada de la titolada *Lo Mariner* (volum I, plana 113) si be la lletra, á la nostre versió, no hi escau del tot. Es molt popular á Mallorca: aquí á Catalunya ho es molt poch. Solen los de l' illa, afegirhi al comens la lletra del ja citat cant com succeheix en la següent versió publicada en una *revista* mallorquina.

A la vorera del mar
    una donzella
hi brodava un mocador
    bo per la reyna.
Com va esser á mig brodar
    li mancá seda.
—Mariner, bon mariner
    ¿que portáu seda?
—Quina seda voléu vos,
    blanca ó vermella?
—Vermelleta la vull jo,
    qu' es la mes bella.
—Entráu, entráu dins la nau
    triaréu d' ella.—
Com va esser á dins la nau
    s' adormí ella,
y dormint molt descansada
    la nau fa vela;
y ab lo cant del mariner
    despérta 's ella.
—Mariner, bon mariner
    portáume en terra,
que las onas de la mar
    me donan pena.
        Voltáu la nau
        que plorant va;
        duísla á ne 'l port
        hont pare esta. [1]
—¿Mon pare, 'm voléu quitar?

1 Tan en esta tornada, com en lo vers de lletra ajaguda, s' hi véu d' una hora lluny la ma d' un qu' ha tractat d' aparlar la cansó, destruhintli tot lo caracter. Es per altre part eix tros completament faltat de sentit en rahó als molts versos que hi mancan. Qui se 'n vulla convence no te sino recorre à la ja citada plana 113 del primer volum de la present col-lecció.

Y encara posteriormemt n' hem trobada alguna versiò mes completa

Moros me venen.
—Ma filla digáu, digáu
per quant vos venen.
—Mon pare, per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per un menut
nous' quitaria.
Voltáu la nau etc.

per qual rahó aprofitem eixa nota, pera encabirhi las adicions que nos permeten ferhi las versions arreplegadas darrerament.

Adició despres del vers 22.

L' una va ab cotxe d' or
l' altre de seda
y jo tristeta de mi
ab un burro negre.
—No 'us espantéu, gentil,
gentil donzella
que jo so lo fill del rey
per vos navego,
navego y navegaré
tan sols per véureus;
duréu lo jiponet d' or
y no 'l de seda,
duréu sabatetas d' or
y no espardenyas,
aniréu ab cotxo d' or
y no ab somera,
marinera no saréu
que seréu reyna
que jo so lo fill del rey
de l' Anglaterra.

Adició vers 9.

La donzella ja ha triat
vol la bermella.
—Vos daré diners que duch,
sols pera aquesta,
y altres tants que 'n tinch à dins
de l' arquimesa.

—Ma mare ¿'m vol quitar?
Moros me venen.
—Ma filla, digáu, digáu
¿per quant vos venen?
—Ma mare, per cent escuts
vostra seria.
—Ma filla, per un menut
no 'us quitaria.
Voltáu la nau, etc.
—Mon germá, ¿'m voleu quitar?
Moros me venen.
—Germana, digau, digau
¿per quant vós venen?
—Mon germá, per cent escuts
vostra seria.
—Germana, per un menut
no 'us quitaria.
Voltáu la nau, etc.
—Lo meu be, ¿'m voleu quitar?
moros me venen.
—Mon amor, digáu, digáu
¿per quant vos venen?
—Mon amor, per cent escuts
vostra seria.
—Lo meu be, per tot lo mon
no 'us deixaria.
Voltáu la nau, etc.

VERSIÓ ALAMANYA.

—Oh barquer! mon gentil barquer, ¿no podrias anar cap aquella platxa d' allá baix? Allí hi tinch lo meu pare que m' estima y 'm traurá d' aqueix negre y malehit vaixell.

Lo pare vinguè poch á poquet.

La seva filla li parla dolsament y tot plorant.

—Oh pare! Per deslliurarme dona ton barret rodò; no mes ab ton barret me traurias d' hont sò.

—Jo no puch donarte 'l meu barret; ves, vésten tú y ton vaixell.—

«Que 'l vaixell giri y regiri; qu' Adela al fons del mar s' ofegui.»

—Oh barquer! mon gentil barquer, ¿no podrias anar cap aquella platxa d' allá baix? Allí hi tinch lo meu germá que m' estima y 'm traurá d' aquest negre y malehit vaixell.

Lo germá vinguè poch á poquet.

La seva germana li parla dolsament y tot plorant.

Oh germá! Per deslliurarme dòna ton negre mantell; no mes ab ton negre mantell me traurias d' hont sò.

—Jo no puch donarte 'l meu negre mantell; ves, vésten tú y ton vaixell.—

«Que 'l vaixell giri y regiri; qu' Adela al fons del mar s' ofegui.»

—Oh barquer! mon gentil barquer, ¿no podrias anar cap aquella platja d' allá baix? Allí hi tinch lo meu bé que 'm traurá d' aquest negre y malehit vaixell.

Lo seu be, va vindre corrent.

La donzella li parla dolsament y tot plorant.

—Oh mon be, llógat per remador; deslliuram d' aquest vaixell negre y malehit.

—Si, jo 't deslliuraré: jo per tú 'm llogaré per remador. Vina, vina, corra y estigas alegre, que d' ara en avant, Adelaida, sempre será felis.

(*Histoire du lied*—E. SCHURÈ.)

VERSIÓ SERBA.

¿Qué 's sent per aquest cantò?

¿Son las campanas que sonan ó 'ls galls que cantan?

Ni las campanas sonan, ni 'ls galls cantan, es una germana que demana una cosa al seu germá.

—Germá meu, jo sò esclava dels Turchs; deslliuram de son jou, germá meu. Per deixarme anar no demanan gayre, tres mostras d' or y dos de perlas.

Y 'l germá respont á sa germana:

—Necessito l' or per las bridas de mon cavall, perque fassa goig quan lo colqui: necessito las perlas pel collar de ma bella, perque quan l' abrassi m' encise.

Llavors sa germana li va dir:

—Germá meu, jo no sò esclava dels Turchs; germá meu, jo sò la tzarina dels Turchs.

BACH DE RODA.

Se canta ab tonadas d' altras cansons.

Ay, á Deu ciutat de Vich,
be 'n mereixes ser cremada;
n' has fet penjá' un cavaller
lo mes noble de la plana,
que per nom li diuhen Bach!
y al terme de Roda estava.
Diuhen á En Bach que davalli
qu' un seu amich lo demana,
tan prompte com va se' baix
fortament l' agarrotavan
y á la cua del cavall
cap á Vich se l' emportavan.
Quan á Vich lo van tenir
la sentencia li dictavan.
Ja 'n varen fer una crida:
—Fusters y mestres de casas
fassin unas forcas novas
al cap de las Davalladas.—
Ne responen los fusters
que no n' hi ha fusta obrada.
Ne respon lo general:
—Espatllin algunas casas.—
Espatllan molts candeleros,
tambè las llantias de plata.
Ja 'n varen fer unas cridas,
que tots los portals ne tanquin.
Quan los portals son tancats,
lo perdò ja n' arribava.
De la presò ja 'l ne treuhen

y á la forca 'l ne portavan.
Quan va ser dalt de la forca
va dir aquestas paraulas:
—No 'm matan per ser traidor
ni tampoch per ser cap lladre,
sino perque he volgut dir
que visca tota la patria.
Aquesta capseta d' or
lo pare Ramon del Carme
que n' es lo meu confessor
la tindrá per recordansa.
A mí no 'm raca 'l morir,
ni 'l ser la mort afrontada,
sino tres fillas que tinch,
totas tres son encartadas
y no poderlas deixar
totas tres acomodadas.—

NOTAS.

«No pot menys de recordarse al bretò Pontkalek ó al escocés Fergus Mac-Ivor y altres que poch ans ó despres foren morts en circunstancias iguals y per igual causa, es dir per lo defenement del esperit *provincial* contra 'l victoriòs poder *centralisador.*» Aixó diu En Manel Milá y nosaltres ho trobem acertat, si be las paraulas *provincial* y *centralisador* creyem que deurian ser cambiadas per *nacional* la primera y per *despótich* la segona. Aixís es cert que 'ls bretons, com los catalans, s'alsaren contra 'l déspota Lluis XIV y sos baixos servents, no per descentralisar sino per rompre tot tracte y llaç d' unió entre sas dos nacionalitats (bretona y catalana) y la xucladora fam d' aquells. Emperó 'ls catalans ho feren

ab mes fermesa y tingueren lo bon ull de no errarse en lo mal juhí que de Felip V havian fet, cosa que 'ls bretons no endevinaren, quán creyentlo capás de un sentit recte y com si noble y generós fos lo seu cor, caigueren en la flaquesa d' enviarli missatgers perque intercedís en lo seu favor, prenent per base dels tractes l' independencia de Bretanya. ¿Cóm podia l' assot de Catalunya, 'l matador de tants nobles cors y valents fills d' aquesta terra, pregar en contra d' una lley qu' ell idolatrava y que volia fer arrelar á cops de canó, de forcas y cadenas? ¿S' ha vist may que 'l llop planyès la ovella?

Pontkalek, com Bach de Roda, pujá al cadafalch; mes per gloria de la causa que abdos defensavan hi montaren ab lo cor tranquil, mes tranquil que no pas lo dels jutges que 'ls condempnaren, essent de notar que abdos foren jutjats per enemichs desapiadats; per gent que no parlava la seua llenga, la santa llenga ab que duyan al combat del dret al noble jovent no corromput encara ab lo alé del vici, ó ab la lluhentor de l' or.

Ab tot cal fer esment d' una cosa, y es que á Bretanya la venjansa no 's feu sentir tan cruel com aquí á Catalunya: á ne 'ls Bretons la memoria de los héroes no 'ls fou prohibida. Aquí axó va ser manat y complert pel servey del mateix Felip V de qui 'ls Bretons esperavan bons consells y noble ajuda. Aquí fins hi haguè pena de la vida en tenir certs escrits que parlaren de la santa guerra que 's feu l' any 1714 contra 'ls francesos y castellans! Mes lo poble per fortuna burlá tals despótichs manaments, y avuy encara tenim la *cansó de 'n*

Bach y prous documents per poder provar al dret y al revès que Felip V no fou sino un usurpador y com á tal déspota [1].

Per lo que pertoca á la figura del célebre capdill del nostre romans, las únicas senyas que 'n podem dar son las seguents, inclosas com se pot veure en una crida feta pel gobern del usurpador, que 'ns ha sigut comunicada pel jove catalanista En Joseph Pella:

«Relacion de los facinerosos que andan divagando por el Principado y de quienes convendria mucho su captura.

. . . .

. . . .

«Francisco Bach de Roda, natural de Roda del llano de Vich, mediana estatura, gordo y lleno de cara, pelo rubio, su edad de 23 años.»

. . . .

Eix document en que 's contenen fins á 52 noms y filiacions de diferents guerrillers que desprès de rendida Barcelona encara s' aguantavan, fou trobat entre papers de l' any 1714 en l' arxiu municipal de la vila de Bagur, prestatge de baix de tot.

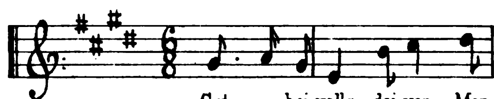
De mes á mes d' axó sols sabem que contribuí á la defensa inmortal de la vila clohentse en sas murallas y sufrint ab ella lo cru setge. Fou nome-

1 Si algú creu que anem de lleuger al donarli aquests calificatius, prenguis la pena de llegir la obra que ab lo títol «Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona» está publicant lo prebere En Mateu Bruguera, y trobará fundadíssima nostra opinió y encara potser massa benigne nostre judici.

nat xefe de fusellers, y aprés de la presa de Barcelona seguí la campanya en lo pla de Vich, donant encara molt que fer á las tropas de Felip. Desprès..... veuse aquí 'l que 'n diu en sa «Historia del siti de Barcelona» lo prebere En Mateu Bruguera: «En Vich (fué ahorcado) el aguerrido y denodado D. Francisco Bach de Roda, cuya ejecucion causó una consternacion general en todo el llano de Vich, por razon de ser un rico hacendado y entusiasta guerrillero en favor de la patria, el cual cayó en poder del gobierno, por no querer desamparar el país natal, siendo víctima de las celadas y de la traicion mas inícua.»

Bach y Villarroel son las dos mes grans figuras d' aquella guerra, simbolisant l' un lo lliberal esperit dels burgesos y l' altre lo dels homes de montanya: tot bon catalá no deu recordar aquests noms sense admirarlos y benehirlos!

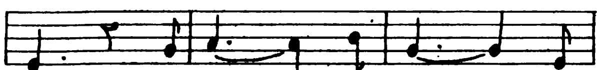
LO NOSTRAMO.


Set bai-xells dei-xan Mar-


se - lla per 'nar á la ciu - tat d'O -


rá los uns ti - rant cap bor-


ras - ca y'l ca - mí dret va fal-


tar O - há! O - hé! que's


pert la car - ta O - há! O -


hé! car - ta de na - ve - gar.

Set vaixells deixan Marsella
per' ná' á la ciutat d' Orá,
los uns tiran cap Borrasca
y 'l camí dret va faltar.
Ohé! ohá!
que 's pert la carta,
Ohé! ohá!
carta de navegar!
Al cap d' avall dels nou mesos
varen acabá' 'l menjar.
Perduda, be l' han perduda
la carta de navegar,
nou mesos corren pel aiga
sense la terra trobar.
. . . .
Ja se 'n jugan á palletas
quí primer s' ha de menjar.
Lo patrò de la galiota
palla curta va estirar.
Ja desenvaynan la espasa
per al patrò degollar.
Nostramo se 'n treu la seua
per sa vida defensar.
—Quí será 'l *gallardo mosso*
que la vida 'm salvará:
al que me 'n salvi la vida
un dò ja li vull donar.
Li darè una de mas fillas
y un vaixell sobredaurat.

Lo mes petit va respondre
aixís que 'l patrò ha acabat:
—Jo serè 'l *gallardo mosso*
que la vida 'us salvará.
—Puja amunt, *gallardo mosso*,
dalt del arbre has de pujar.—
Quan es á mig arbre mestre
ja se 'n posa ell á plorar.
—¿Qué ploras, *gallardo mosso?*
¿De qué tens tu de plorar?
—Perque sols veig cel y aiga,
y las onas de la mar.
—Puja amunt, *gallardo mosso*,
mes amunt has de pujar.
—Quan es dalt de l' arbre mestre
ja se 'n posa ell á cantar.—
—¿Qué cantas, *gallardo mosso?*
¿Per qué 't posas á cantar?—
—Veig los turons de Marsella,
las senyas [1] de la Ciotat [2].
Si Deu nos feya tal gracia
qu' á casa pòguem tornar,
faria una capelleta
tota voltada de mar;
la Mare de Deu del Carme
posada al cap de l' altar.
Mariners quan passarian
la vindrian á adorar.
Visca Toló, Nápols y Marsella,
visca l' estret de Gibraltar.

1 *Las senyas:* campanas.

2 *Ciotat*: antiga poblaciò entre mig de Tolò y Marsella: molts de sos habitants son d' orígen catalá Hi anaren en lo segle XIV, á prechs dels frares de Sant Victor als qui l' havia cedida lo compte Ramon, compte de Baux. Lo nom *Ciotat* dins de la cansò fa sospitar lo que mes avall queda demostrat del tot ab la publicaciò de una versiò provençal, ço es: que lo nostre cant no es altra cosa que una traducciò de aquella.

VERSIÓ MALLORQUINA.

—Perduda, l' havem perduda
la carta de navegar;
nou meses qu' anam per aygo
sense may terra trobar.
Posémnos á jugá' al *centro*
sa sort á qui tocará?—
Sa sort per esser tan mala
á ne 'l patrò va tocar.
Desenvayna de sa espasa
per lo seu pilot matar;
desenvayna de la seua
per lo seu cos defensar.
—Fadrins, ¿quí será de voltros
que dalt l' arbre pujará?
Jo li darè dotze lliuras,
una nau per navegar,
y una filla que tench bella
la hi donarè per casar.—
Lo mes petit va respondre :
—Jo, patrò, jo hi vull muntar.—
Com fonch dalt del arbre mestre
á sullar se va posar.
—Si sa vista no m' enganya
veig sa terra negretjar:
veig duas torras molt altas
á sa vorera de mar;
y duas colomas blancas
y dos colomins volar.
Sas torras son de la Seu,
sense poderho duptar.
Tambè veig una Senyora
qu' á Deu nos va encomanar.
Que sa barca de son pare

á bon port puga arribar.—
Mentres diu estas paraulas
lo mariner cau en mar,
y 'l dimoni tan sutil
molt prest lo va aná' á tentar.
—Mariner, ¿qu' es lo que 'm donas
y jo 't traurè de la mar?
—Jo te 'n donarè un uixier
d' or y plata carregat.—
—Jo no vull és teu uixier
ni tampoch lo que 'm darás,
jo sols vull l' ánima teua
al punt que te morirás.—
—Sa meua ánima es de Deu
y mon cos es de la mar,
pero mon cor vull que siga
del Sant Cristo de la Sanch.—

NOTA.

Los *uixiers* eran naus molt grants y de molts rems, que servian per trasbals de mercaderías; per defensa tenian dos castells rodons, un á popa y un altre á proa, y quan estavan armats, servian pel centre de una armada; casi sempre se 'ls utilisava per trasport y sovint sovint eran excellents cossaris.

VERSIÓ PROVENÇAL.

Sount tres veisseous dedins Marselho
que van partir per Portugal;
n' ant ben restat sept ans sur l' aiguo
sense terro pous qu' abourdar.
Quand l' y a sept ans que sount sur l' aiguo
n' ant tirat á la courto palho
quau sera lou premier mangeat.

Au patroun de la gabinoyo,
se la plus courto li a restat:
—Quau n' en es aqueou vaillant moussi
que la vido me voou sauvar?
Li doun' uno de mes tres filhos
em' un vaisseou subredaurat.
—N' en sera iou, moun capitani,
que la vido vous vau sauvar.
—Ah! mounto, mounto, vaillant moussi;
mount' à la poumo doou grand mat.—
Quand lou moussi 's sur les crousetos
lou moussi s' es mes á plourar:
—Ah! de que ploures, vaillant moussi,
veses pas quauque port de mar?
Iou vese que lou ciel et l' aiguo
eme les oundos de la mar.
—Ah! mounto, mounto, vaillant moussi,
un pau plus haut te faut mountar.—
Quand lou moussi n' es sur la poumo,
lou moussi s' es mes à cantar.
—Ah! de que cantes, vaillant moussi,
veses tu quauque port de mar?
—Vese Toulon, vese Marselho,
vese la Seyno, la Cioutat,
vese tres jouinos dameiselos
que proumenoun long de la mar.
—Ah! canto, canto, vaillant moussi,
aro n' as ben de que cantar;
as gagna 'no poulido filho
em' un vaisseou subredaurat.
—Ai gagna 'no poulido filho,
mai ai risquat d' estre mangeat.

NOTA.

Aquesta fi fa dessemblar lo qu' havem dit mes amunt. ço es: que nostra cansò no passava de ser

una traducció de la provençal. Emperó la seguent variant d' una altra versió també provençal, acabará de probar ser certa la nostra opinió.

Vese uno de vouestres filhos
que se proumeno long la mar.
En l' hounour de la Viergi belo
que graci á Diou nous a sauvats,
farem bastir uno capelo,
uno messo farem cantar.
Puis la filho que se proumeno
au moussi la farem dounar.

Mes semblanta encara es aquesta altra fi:

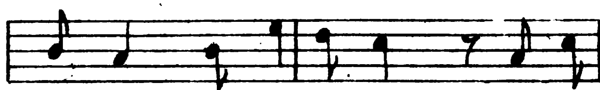
De la Viergi nous fai la graci
dins un des ports pousqu' abourdar,
farem bastir uno capelo
long de la ribo de la mar.

Podriam posar altras versions en altras llengas; mes la cansó no te pas tanta importancia, que 'ns hi tingam de entretindre mes.

L' INFANTA.



Pe - ra



ser fi - lla d'un rey ne so



ben des - gra - ci - a - da vaig par-



lá ab un ca - va - ller to - ta



so - la u - na ve ga - da.

Pera ser filla de un rey—ne sò ben desgraciada,
vaig parlar ab un cavaller—tota sola una vegada...
mon pare 'm veu al balcò—y 'm mira de fit la cara.
—«Tenias los colors freschs – y perduts los tens tu ara.
—He begut aiga del riu—y tota m' ha reinflada.
Sastre que roba m' ha fet—mereix una punyalada.
—Si tu volias, infanta—promptament serás curada.
Vingan metges de Sevilla—vingan doctors de Granada.
Vingan tots de un en un—pera polsar á l' infanta.»
—Lo primer metge que hi ve-«L'infanta n' está molt mala.»
Lo segon metge que ve—«L' infanta n' está prenyada.»
Lo rey mána á sos criats—« Tanquéula dins d' una cambra
Ab aiga fins á ne 'l cos—perque la consumi l' aiga.»
Allí l' anavan á veure—cavallers y moltes damas.
La 'n va aná á veure una—diferenta de las altres.
—«No t' espantis, Adriana—de lo que 't dirè jo ara.
Lo foch está ben encés—y tu hi has de ser cremada.
—No 'm sap greu lo morir, no,—ni tampoch lo ser cremada,
sino que mori l' infant—que viu dins de mes entranyas.
Si passès un passatjant—li donaria esta carta.»
Mentre está en eixas rahons—un passatjant ne passava.
—«Passatjant bon passatjant—si voldria aqueixa carta?
—Una, dos y fins á tres—y encara que sigan quatre.»
Quan D. Cárlos reb la carta—molt content y alegre estava.
Al desclohent de la carta—llágrimas de sanch llansava.
«Diguéuli no hi puch anar—que tinch malalta la mare.»
Ja 'n mana á los seus criats—que li ensellin prompte l'haca,
no aquella que va corrent—sino la que va volantne.
Quan es á bell mig camí—sen troba un convent de frares·

Ne diu al pare prior—si li deixaria un hábit.
«Un y dos y fins á tres—y encara que fossin quatre.»
Quan arriba á ne 'l palau—á n' al rey se presentava.
A ne 'l rey li demaná—pera confessar l' infanta.
—«Vagi, pare confessor—tot seguit á confessarla.
Tres horas li do de temps—y ab una y mitja s' acaba.
—Me dirias tú l' infanta—si has pecat gayres vegadas?
—No mes n' hi pecat que una—ab D. Carlos de Palacios
—Que 'l coneixeriau vos—á D. Carlos del Palacio?
—Cóm lo coneixerè jo—si tinch la vista entelada?»
Ab besarli de las mans—D. Carlos be li semblava.
Ell se l' empuja á cavall—ben estreta y ben lligada.
—«Ara que vinga ton pare—que de tu no ha de privarme.»
Adeu... Adeu... Birondon
per voluntat desditxada.

VARIANT.

Vers 14.

Si ya l' han baixada á veurer
cavallers y nobles damas;
hi son anadas tambè
las monjas de Santa Clara.
Com las monjas son tan bonas
papé' y ploma li donavan,
y ab sanch de la seva llenga
ella escrivia una carta.
Quan la carta estiguè feta
un aucellet ne passava.
—No 'm dirias, aucellet,
ahónt tenias la jornada?
—Jornada de quinze lleguas
de D. Carlos en la casa.
—No 'm dirias, aucellet,
si m' hi vols portá' una carta?

—Be potser, linda senyora,
que ja per vosté volava.—
Quan ne va arribar allí
troba al compte que dinava:
—Deu lo guart, lo senyor compte,
aquí li porto una carta.—
Al llegir lo sobrescrit
cau en terra y se 'n desmaya.
—No 's desmayi, senyor compte,
no te de que desmayarse,
qu' encar no está encés lo foch
que te de cremá' á l' infanta.—

NOTA.

Notable es la semblansa de la fi d' aquesta cansò ab la d' una balada popular alamanya; si be en aquesta lo cavaller no hi arriba á temps.

«Arriva dalt de cavall, fent anar lo mocador.
—Duch son perdò; butxí, detúrat, detúrat.
—Ja es tart; ja es morta! Al morir s' es despedida de tú.
—Adeu, pobre aymía; la teua ánima ja es al cel!...

(Histoire du Lied.—E. SCHURÉ.)

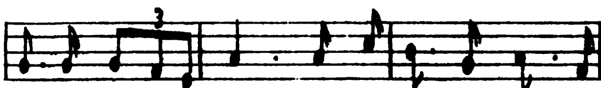
L' ESTUDIANT DE VICH.



Una — can - só vull can-



tar U - na can - só no - va y lin - da d'un es-



tu - di - ant de Vich que'n fes - te - - ja - va una



viu da A deu si - áu mon a - mor color



de ro - sa flo - ri - da mon á - mor á deu si-



au - co - lor de ro - sa flo - ri - da.

Una canso vull cantar—una cansò nova y linda
d' un estudiant de Vich—que 'n festejava una viuda.
Adeu siáu mon amor
color de rosa florida,
mon amor á Deu siáu.
La viuda s' hi vol casar—y sos pares no 'u volian.
L' estudiant se 'n va anar—á serví' una rectoria.
Quan la viudeta ho sabrá,—tindrá llarga malaltía.
La viudeta se 'n va al hort,—rega un jardí que hi tenia,
un jardí de totas flors—blancas y de satalía.
Mentres regava 'l jardí—sent cantá' una veu molt prima.
Sent cantar un rossinyol—que cantava ab alegria.
—Rossinyol, bon rossinyol—tu cantas y jo sò trista,
dònam novas del amor—d' aquell que mon cor estima,
y te 'n farè lo bech d' or—las alas de plata fina.
—A Roma lo trobarèu,—á Roma que canta missa.—
La viudeta se n' hi va—vestida de pelegrina.
Quan la viuda arriba allí—lo 'n troba que deya missa.
Quan la viuda lo coneix—una basca ja 'n tenia.
L' estudiant se n' adona—y tambè se 'n defallia.
La viudeta se 'n torná—molt tristeta y afligida.
—Minyonas qu' anéu pujant—una cosa tinch per dirvos,
no 'us fiéu d' estudiants—ni gent que maneji llibres.

VARIANTS.

Vers 7.

Que n' hi ha de totas flors—rosa, vera y satalia.

Vers 9.

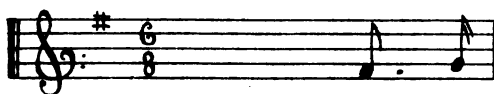
N' hi havia un rossinyol—que 'l seu cant dona alegria.
Rossinyol, bon rossinyol—la veritat no 'm dirias?
Me dirias l' estudiant,—l' estudiant hont seria?
—A Roma lo trobaréu—á serví' una rectoría.

NOTA.

A la fi solen afegirshi eixos dos versos que naltres hem tret per créurels no solament dolents, sino també desmilloradors del conjunt.

Aixis me l' han pres á mí,
he tingut goig sens alegria.

LA COMPTESA.



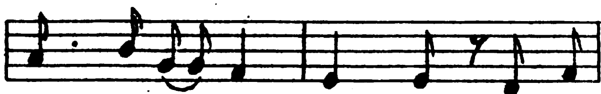
Ahont a -



néu vos lo bon comp-te ahont a-



neu tan de - ma ti - Vaig á



veu - re la comp - te - sa tan de



temps que no'ns hem vist.

—Ahont anéu vos lo bon compte
ahont anéu tan dematí?
—Vaig á veure la comptesa
tant de temps que no 'ns hem vist!
—La seua esposa n' es morta
y jo l' he vista morir.
Lo dia del seu enterro
missa d' ella 'n vaig oir;
ne cremavan trescents ciris,
tot l' altar feyan lluhir;
n' hi havia trenta donzellas
que portavan manto fi.
Las cortinas de palacio
jo de dol las vaig cobrir:
los infants qu' ella tenia
jo de dol los vaig vestir.—
Al sentir aixó 'l bon compte
passa avant lo seu camí,
ab la punta de la espasa
ell la fossa li va obrir.
—Alsat, álsat la comptesa
que ton marit ja es aquí.
—¿Ahont, erau vos lo compte
lo dia que vaig morir?
—A la ciutat de Vallnora
que no podia venir.
Alsat, álsat la comptesa
que 'l teu compte ja es aquí.
—¿Com m' alsarè lo bon compte

si sola no 'm puch tenir?
Casat, cásat, lo bon compte,
no te n' estigas per mí.
A la dona que pendrás
estímala com á mi;
als fills y fillas que 'n tingas
féslos posá' 'l nom de mi,
cada camí que tu 'ls cridis
sempre pensarás ab mí.
A tots los fills que teniam
pósals en un monestir,
pósalshi xiquets, no aprengan
lo mòn que cosa vol dir:
fésloshi di' 'l Parenostre
al vespre y al dematí.

VARIANTS.

Vers 1 y 2.

—Deu lo guart lo cavaller
¿qué fa vosté per açí?

Vers 6 y 7.

La comptesa ja n' es morta
ja es morta que jo 'u puch dir.

Vers 19.

Ab la punta de la espasa
la sepultura va obrir:
—Alsat, álsat linda dama
que 'l teu compte n' es aqui.

Adició.—Vers 33.

Y la dona que tindrás
estímala com á mi
que com pensarás ab ella
també pensarás ab mí.

VERSIÓ ESLAVA.

Quan jo atravessava lo bosch ombríu, duas donzellas dallavan la civada.

—Digáume, hermosas donzellas; digáume, colometas meuas, ¿dalla ab valtres també la meva aymia? Está bona com jo?

—Ay! Ja no hi es! Ahí la van enterrar!

—Ensenyéume 'l camí per hont s' han endut á ma namorada.

—Es un camí molt hermós y conegut, hont hi creix molt romaní. Un hermós camí que puja cap al cementiri nou. Allí hont l' han duta 'ls joves, hi han eixit pedras: allá hont l' han duta las donzellas, hi han nat rosas.

—Ensenyéume 'l lloch hont ella jau.

—Detrás de l' esglesia, aprop de la porta.

—Dos cops he seguit lo cementiri y no trobo la fosa de m' aymia. Un altre cop lo segueixo encara y trobo la fossa del meu amor.

—¿Qui camina per dessobre de ma fossa y trenca lo son dels morts? ¿Qui arrenca l' herba verda? ¿Qui espolsa la fresca rosada?

—Alsat, estimada meva! Surt de ta fossa! Miram, es ton aymat. S' han passat tres anys sense que 't pogués veure, y 't so vingut á cercar.

—Prou voldria alsarme de la fossa, mes las forsas me mancan. Mon cor no te vida, y las meuas mans s' han tornat de pedra. Busca, estimat meu, busca per entre las tombas; lo fosser hi ha deixat sas eynas. Hi trobarás una pala y un cávech, desenterra á ta namorada. Y quan m' hajas fet eixir de la fossa emportatemen' ab tu á casa teva.

—He desenterrat ma namorada, está coronada de romaní: per qu' es lo que tè? Que glaçada qu' está! ¿A n' aqui has donat los presents que tu vas rebre de la meva part?

—Si he rebut presents de tú, no me 'ls so pas enduts á la fossa. Los te la meva mare. Vesla á cercar, ella te 'ls tornará. Teus tornarán á esser lo meu mocadoret bermell y l' anell de plata. Tira 'l mocador sobre un boix, y finirá l' amor que 'm dus. Llensa l' anell al mar, y acabará lo teu torment.

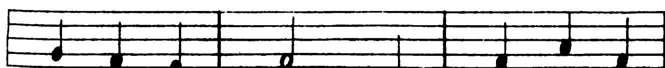
—Toquéu, campanas, toquéu per tot arreu, ha mort ma namorada! Ma fresca rosa s' ha marcit y ha caigut, y jo sol al mòn m' aburreixo de tot! [1].

1 Altres cansons ab lo mateix fons d' aquesta tenen los Polaks, Moravos y Lucacians.

LO REY HERODES.



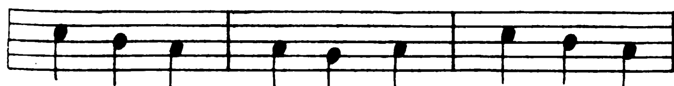
Es - tant á la cam-bra ab son



fill ay - mat ra - mor va sen-



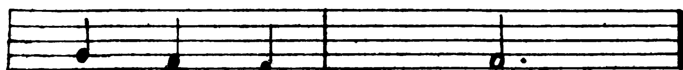
tir - ne per tot lo vey - nat E-



ra'l rey He - - ro - des ab la se - va



gent que fe - ya ma - tar tots los



ig - nos — cents.

Estant á la cambra
ab son fill aymat
ramor va sentirne
per tot lo veynat.

Era 'l rey Herodes
ab la sèva gent
que feya matar
tots los ignocents.

—Anémsen' Josep,
anémsen' espós,
anémsen' á Egipte
sens tenir repós.

Deixém nostras casas,
viandas tambè,
perqué 'l rey Herodes
diuhen que ja ve.

Ab la somereta
se 'n van á cavall,
seguint las petjadas
per un camí ral.

Los ángels davallan,
tambè 'ls aucellets
perque 'l bon Jesus
no fos descobert.

Pel camí anavan
molt atribulats,
un home trobaren
que sembrava blat.

Vos Verge Maria
li vareu manar
que molt prontament
l' anés á segar.

—Com lo segaria
jove, lo bon blat?
Com lo segaria
si encara no es nat?

—Prenéu la falseta
qu' ho será aviat.—
No va trigá' una hora
que ja era espigat.

Primera garbera
vos vareu 'magar.
No va trigá' un hora
que varen passar.

Era 'l rey Herodes
ab tota la gent
que feya matar
tots los ignocents.

Pels torrents anavan
y per camins rals,
seguint sas petjadas
ab un dalit gran.

Molta gent ab armas

l' anava cercant;
al home digueren
qu' estava segant.

—Vos home 'l bon home
lo bon segador,
¿heu vist una dona
ab lo Redemptor?

Ell ne responia:
—Una n' ha passat,
mentres jo n' estava
segant aquest blat.—

Se 'n gira á ne 'ls altres
diu:—No serán ells.
Tornèmsen' á casa
ab tota la gent.

Lo camí qu' hem fet
no 'ns ha aprofitat,
nos hem cansat molt
y res hem trobat.»

NOTA.

D' eix cant n' existeixen altras versions: una d' ellas comensa:

La Mare de Deu
tallava y cusia,
feya camisetas
pel fill de Maria;
mentres las tallava
mentres las cusia

sent un gran ruido
per baix la botiga etc.

D' altra versió son los següents versos:

Maria ja 'l ne volcava
á lo seu fillet aymat,
y mentres que 'l ne volcava
gran remor sent pel vehinat.
Ja 'n pregunta á las vehinas
—¿Vehinas, que n' es estat?
—Senyora es lo rey Herodes
que rodeja la ciutat;
y á tots los infants que troba
á tots los hi lleva 'l cap.
—No 'u fará á ne 'l meu fillet,
que 'l tindrè ben amagat.
Al sortirne de la porta
rey Herodes han trobat.
—¿Qué portéu aquí, Maria,
que portéu tan amagat?
—Ne porto un xiquet de trígol,
trígol del mes ben triat.
—Me 'l voléu donar á vendre
ó be á empenyar aquest blat?
—No 'us lo vull donar á vendre
ni 'l vull tampoch empenyar,
qu' ab aquest xiquet de trígol
tot lo mòn será salvat.

. . . .

—Sembrador, bon sembrador
vos que 'n sembréu del bon blat.
¿Tindriau una garbera
pera podermhi amagar?
—Com voléu tinga garbera
si ara me 'l poso á sembrar?

—'Neu á cercar la falseta
y á punt de segá' estará.—
Quan ne torna 'l sembrador
lo troba sech y granat.
A la primera garbera
la Verge se va amagar.
No va trigá' á passa' un' hora
que per allí van passar
molta gent tota ella ab armas
que pels camins va cercant.

. . . .

—Arrera, arrera gent d' armas
nou mesos que j' han passat.—
La perdiu qu' axó sentía
diu:—axó no es pas veritat.
—Calla, calla tu perdiu
malehit será 'l teu cap
per la paraula qu' has dit....—

. . . .

La menta ja responía:
—Sota la garbera está.—
—Calla la menta xarrayre,
que n' ets menta y mentirás
y mentres ne serás menta
florirás y no granarás.
Que tan beneyta fou l' hora
en que 'l fill de Deu fou nat!

VARIANT.

Vers 3.

Treu lo cap á la finestra:
—Vehinas ¿qu' es axó estat?

VERSIÓ PROVENÇAL.

Sant Jause eme Mario—tous dous se 'n van vouyagear,
dins la vilo qu' arriveroun—degun les voou retirar;
l' y' agut qu' uno pauro veouso - dins l' estable les a lougeats.
—Te remarciam, Margarido,-de l' hounour que nous as fach.
Jamai, tu, ni ta familho,—jamai ren vous manquara.
La Viergi s' es anado—eme soun enfant au bras;
d' eiça veu bouyer brav' homme,-ven de samenar soun blad.
-Ount'anatz, ma belo damo,-qu' un tant bel enfant pourtatz?
-Oh! digo, bouyer brav'homme,-lou voudries-tu counservar?
—Metetz-vous souto ma capo,—degun vous descurbira.
—Retourno bouyer brav' homme,—vai-t'-en meissounar toun blad.
—Lou poussible, belo Damo,—es pas 'nca tout samenat.
—Vai-t-en querrer tout aurame,—toun blad se vai madurar.
N'en es pas lou quart d' un' houro-fouguet flourit et nousat
N' en es pas lou quart d' un' autro,—fouguet lest a meissounar.
A la premiero gavelo—l' y aguet cent panauts de blad.
A la secoundo gavelo—l' aut pas pousqut estremar.
D' eiça veu cavalario,—tous de judious renegats.
—Digo nous, bouyer brav' homme,—tu que meissounes toun blad
as pas vist passar Mario,—eme soun Enfant au bras?
—Ant passat quand samenave-quand samenave moun blad.
—Alors tournemse, bregado,—aquo-n-ero l' an passat.

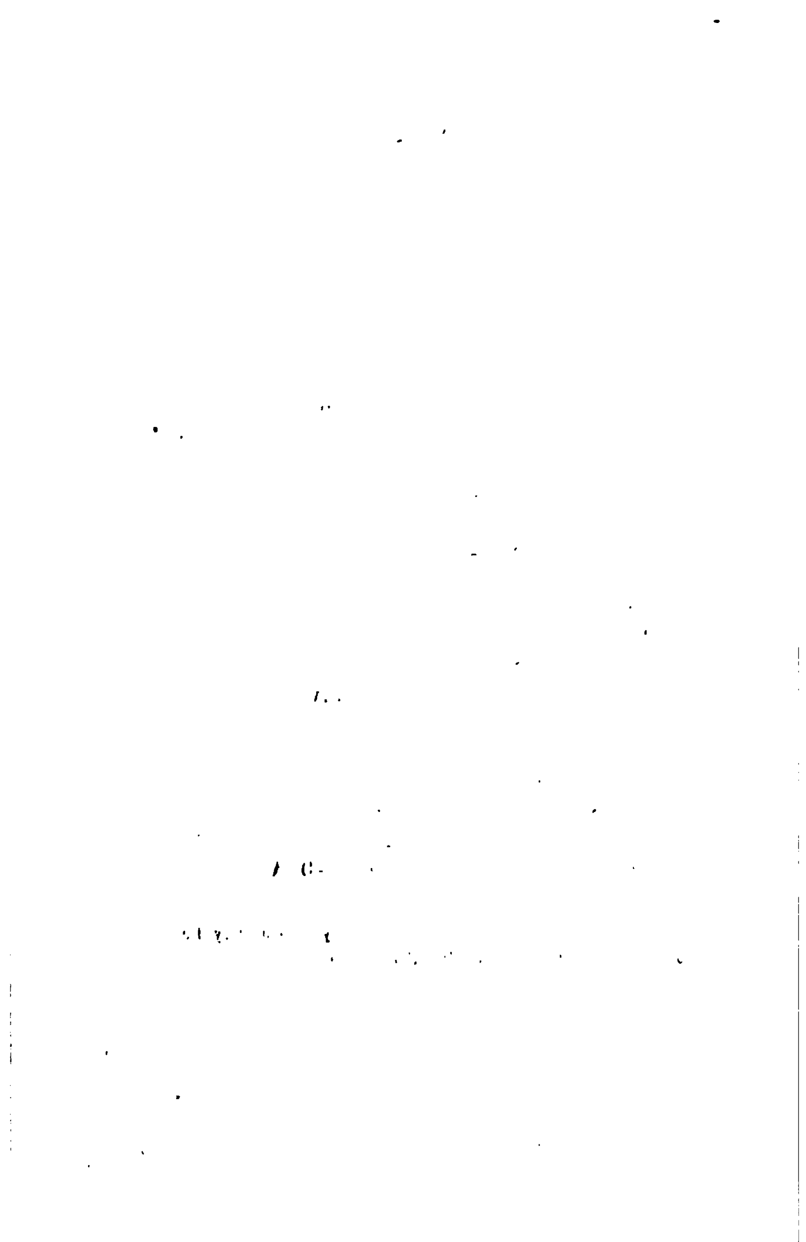
NOTA.

En una altra versió provençal lo de la perdiu y lo de la menta s' hi troba ab molts mes detalls que no pas en la nostra incomplerta versió catalana. Perque servesca fins á cert punt de complement d' aqueixa, véuse aquí lo tros que fa al cas:

Uno perdris [1] qu' estarpiavo
per n' eu gaubegear de blad,
proche de la Santo Viergi
elo s' es mess' á cantar.
En entendent soun ramagi
dins l' espoir de la cassar,
les judious que se n' anavon
sur ses pas ant retournat...
—Maudit sie toun bavardage
ta testo lou pagará.

Eilavau l' y a 'n brout de mento
anetz-ly vous tapará
Sant Jause eme Mario
toutes dous ly soun anats.
La mento s' es abeissado
per noun la Viergi tapar.
—Per acot iou te coundamne
flouriras noun granaras.
Ah! digo, bouier brav' homme,
auries ren per me sauvar.
—Eilavau l' y a 'n brout de sauvi
anetz-ly vous tapará.—
Sant Jause eme Mario
toutes dous ly sount anats
en les viant lou brout de sauvi
de dous paus s' es aloungat.
(*Chants populaires de la Provence.*—D. Arbaud.

1 La perdiu era lo símbol del diable antigament y encara avuy dia no falta recò de mòn ahont está arrelada tal creencia.



À GIRONELLA.

Allegro

A Gi-ro-ne - lla u-na

vi - la tan be - lla

n'hi ha una don - ze - lla qu'á

mi'm fa pe - nar.

si'ls meus ho vo - len y'ls

seus s'a - con - so - lan

de - sit - ja - ri - a po -

der - ni bi ca sar.

A Gironella una vila tan bella
ni ha una donzella que á mi 'm fa penar,
si 'ls seus ho volan y 'ls meus s' aconsolan
desitjaria podermhi casar.

Y una Roseta teniu á la cara
una en la cara y un' altra en lo front,
que pera mi son dugas estrellas
que me illuminan fins á la fi del mòn.

Quan me la miro voltada de rosas
que se 'n passeja per eixos carrers,
no fos estada tan boja ta mare
foras casada y encara no ho ets.

A Sant Andreu á la plassa hi ha ballas
gentil Roseta divertimnos be,
potser será l' última vegada
gentil Roseta que ab tu ballaré.

Quan jo hi passava al pla de Tordera
men giro al darrera, men poso á plorar,
dich adios vila, dich adios noya
tu ne 'ts la causa que me 'n tinch d' anar.

NOTA.

Es cansò molt desballestada en lo lligat de la

lletra y pocas bellezas te; mes la tonada cal ser coneguda, donchs es de las pus frescas y bonicas.

Sol afegirse á la nostre versiò eix acabament no gayre poétich, que nosaltres hem tret per impropi y lleig.

Dugas vegadas vos som demanada
dugas vegadas m' havéu dit que no,
dugas carbassas me 'n havéu donadas
si 'n vull plantarne ja 'n tindrè llavò.

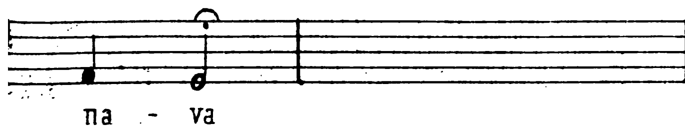
LA FILLA DEL REY.


Tres fi - llas ne te'l bon


rey to - tas tres com u - na


pla - ta se'n na - mo - ra de la


u - na Mar - ga - ri - da 's no - me-


na - va

Tres fillas ne tè 'l bon rey—totas tres com una plata.
Se n' enamora de l' una,—Margarida 's nomenava.
—Margarida, Margarida—tu has de ser ma 'namorada.
—No 'u mana lo Deu del cel—ni la Verge sobirana
de ser muller de mon pare,—madrastra de mas germanas.
—Depressa los meus criats—tancáula dins d' una cambra,
que no veja sol ni lluna—ni tampoch naixer l' aubada,
per menjar li donaréu—sols tonyina y carn salada,
y per beure li daréu—ayga de la mar salada.
Passa un dia, passan dos,—passa tota la setmana.
Ella de set que tenia—per la finestra guaytava,
va veure sas germanetas—que un coixinet d' or brodavan.
—Germanetas, mas germanas—donéume una tassa d' ayga
que la boca se m' asseca,—y ma gola es una brasa.
—No la beurás, malehida,—no la veurás tu malvada,
si creguesses á ton pare—no te 'n mancaria d' ayga.»
Margarida torna á dins—tristeta y desconsolada.
Ja baixa un ángel del cel—y li obra un' altra *ventana*
y de allí véu sos germans—qu' ab pilotas d' or jugavan.
—O germans, los meus germans-donéume una tassa d'ayga
que la boca se m' asseca—y ma gola es una brasa.
—No la beurás, malehida,—no la veurás tu malvada
si creguesses á ton pare—no te 'n mancaria d' ayga.»
Margarida torna á dins—tristeta y desconsolada.
Ja 'n baixa un ángel del cel—que li obra un' altra *ventana*
des de allí véu al seu pare—qu' ab forquilla d' or menjava.
—Ay Pare, lo meu bon pare—donéume una tassa d' ayga
que la boca se m' asseca—y ma gola es una brasa;
mentres jo me la beuré—de *Dios* seré enamorada.

**—Depressa los meus criats—pujéuli una tassa d' ayga
no li pujéu ab la d' or—ni tampoch ab la de plata
sino ab la de crestall—que l' ayga será mes clara,
lo primer que será allí—te una corona guanyada.
Quan son al cap de la escala—Margarida ja finava.
Los ángels li feyan llum,—la Verge l' amortallava.
Y en la cambra del seu pare—los dimonis hi ballavan.**

VARIANTS.

Vers 1.

Un rey tenia tres fillas—bonicas com una plata.

Vers 26.

Veu venir lo rey son pare—qu' ab cotxe d' or passejava.

Vers 33.

**Qui mes aviat hi será—la ciutat li será dada
quan á mitja escala fou—Margarida ja finava.
—Deu te perdò Margarida—Deu t' haja ben perdonada.
Tu te 'n vas camí del cel—y jo 'm quedo en lo *pecado*
Prega per mi al rey del cel—perque vulla perdonarme.
—No perdona 'l rey del cel—no perdona al rey mon pare.
Tres cadiras hi ha en lo cel—per mos germans reservadas
y altras tres al purgatori—que son pera mas germanas.
Los germans se 'n son salvats-las germanas condempnadas:
y altras tres al infern—que serán pel rey mon pare.—
Quan lo rey va sentí' axió—reventat allí va caure.**

NOTA.

(*Vers* 29).

La paraula *Dios*, me deya la pagesa que 'm dic-

tá la cansò, es lo que feu cambiar de comportament al rey; pus ell entengué

de *vos* seré enamorada.

En una versiò mallorquina publicada en la *Revista balear* la fi es prou diferenta per mourens á posarla á seguiment d' estas ratllas.

—Mon pare, lo meu pare,
¿voléume da' un tassò d' ayga
y la gloria 'us será dada?

—Corréu comptes, corréu patges,
ayga á ma filla estimada,
que 'l primer que será dalt
ma corona haurá guanyada.»

Quan foren á dalt los comptes
la veren que badallava.
Los ángels li feyan llum,
la Verge la coronava.
Son pare al morir fou sant,
sa mare fou condempnada
y ella al cel se 'n enpujá
dels ángels acompanyada.

VERSIÓ CASTELLANA.

Tenia una vez un rey
Tres hijas como una plata;
La mas chica de las tres
Delgadina se llamaba.
Un dia estando comiendo,
Dijo al rey que la miraba:

—Delgada estoy, Padre mio,
Porque estoy enamorada —
—Venid, corred, mis criados,
A Delgadina encerradla:
Si os pidiese de comer,
Dadle la carne salada;
Y si os pide de beber,
Dadle la hiel de retama.—
Y la encerraron al punto
En una torre muy alta.
Delgadina se asomó
Por una estrecha ventana,
Y á sus hermanas ha visto
Cosiendo ricas tohallas.
—¡Hermanas! ¡si sois las mias...
Dadme un vasito de agua,
Que tengo el corazon seco,
Y á Dios entrego mi alma!
—Yo te la diera, mi vida,
Yo te la diera, mi alma;
Mas si Padre Rey lo sabe
Nos ha de matar á entrambas.—
Delgadina se quitó
Muy triste y desconsolada.
A la mañana siguiente
Asomóse á la ventana,
Por la que vió á sus hermanos
Jugando un juego de cañas.
—¡Hermanos, si sois los mios...
Por Dios, por Dios, dadme agua,
Que el corazon tengo seco,
Y á Dios entrego mi alma!
—Quítate de ahi, Delgadina,
Que eres una descastada;
Si mi Padre el Rey te viera,
La cabeza te cortara.—

Delgadina se quitó
Muy triste y desconsolada.
A otro dia apenas pudo
Llegar hasta la ventana,
Por la que ha visto á su Madre
Bebiendo en vaso de plata.
—Madre, ¡si es que sois mi Madre,
Dadme un poquito de agua!
Que el corazon tengo seco
Y á Dios entrego mi alma.—
—Pronto, pronto, mis criados,
A Delgadina dad agua,
Unos en jarros de oro,
Otros en jarros de plata.—
Por muy pronto que acudieron,
Ya la hallaron muy postrada.
A la cabecera tiene
Una fuente de agua clara;
Los ángeles la rodean
Encomendándole el alma,
La Magdalena á los piés
Cosiéndole la mortaja;
El dedal era de oro,
Y la ajuga era de plata.
Las campanas de la gloria
Ya por ella repicaban:
Los cencerros del infierno
Por el mal Padre doblaban.

(FERNAN CABALLERO.—*Cosa cumplida... solo en la otra vida*).

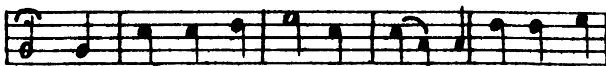
LA CANSÓ DELS DESENGANYS.



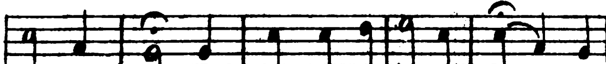
Quan jo n'e - ra min- yo - net jo



be prou que'm pre - su - mi - a, a - na - va molt ben trac-



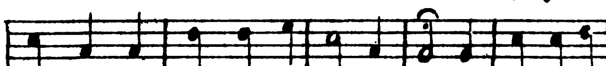
tat ga- lant ca - pa y ga- lant xis-pa a - na - va molt



ben trac - tat, ga - lant ca - pa y ga - lant xis - pa a -



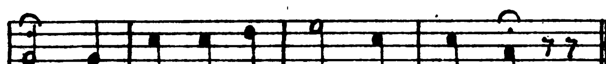
na - va molt ben trac - tat ga - lant ca - pa y ga - lant



xis - pa l'es - par - de-nye - ta de blanch la mit- ja d'es-



tam y fi - na l'es - par - de - nye - ta de



blanch la mit - ja d'es - tam y fi - na

Quan jo n' era minyonet,—jo bè prou que 'm presumia,
anava mòlt ben tractat,—galant capa y galant xispa;
l' espardenyeta de blanch,—la mitja d' estam y fina,
bon tafetá á n' al barret;—tota l' usansa seguia.
De cerdana y contrapás,—prou que de sobra 'n savia;
no hi havia cap aplech—que jo no hi dès una visita..
¡Ay bon temps de joventut,—temps de goig y de delicia!..
tot era dansa' y balla';—tot festeigs per' divertirme!...
. . . .
¡Una dona m' ha causat—tota la mèua desditxa!...
m'en ha guardat de casar—quan uns bons partits m'eixian:
avuy m' eixia un partit,—l' endemá ja me 'l savia.
Ja m' enviava á busca'—per cosas que 'm convenian:
-«¡Jo no sè cóm èts tan boig,-cóm èts tan boig y tan ximple,
que 't vulgas embolicar,—podent viure com un príncep!
A tu no 't faltan amichs,—ni dinés, quan t' en convingan;
de donas, per ton semblant,—alcansas las que desitjas.
—»Hora es ja que 'ns retirem,—que deixem la mala vida,
que jo ja torno tot blanch,—y vos torneu tota grisa.
Hermitá 'm voldria fè',—tan prompte trobés hermita.
—»Algun sant reixirás—d' aquellas malas verdissas:
ja t' haurá ben convertit—algun frare, ó caputxina,
ó, per millo' declará',—un' altra de mès bonica!»
. . . .
¡Ay ditxosa joventut,—que semblas tot glória y ditxa!
sols m' has deixat desenganys—y recordansas ben tristas!...

NOTA.

Semblant argument, ab igual fons, te la cansó

que copiem á ratlla seguida; si be, en forma aventatja molt á la primera.

—La roda de la fortuna—contra mí se n' es girada
puig que en res ne tinch ventura-ma vida ¿com no s' acaba?
N' es la causa un fadrinet—un fadri que 'n festejava.
Ell me 'n tirava pedretas—pedretas d' or me tirava,
jo per bona voluntat—algunas las hi tornava.
Llavors fou quan me diguè:—«Deixa ton pare y ta mare.»
Vaig pendrer lo seu concell—tota volta qu' ell me 'l dava:
vaig pendrer tots los diners—lo servey d' or y de plata
y una tasseta d' argent—que á casa empenyada estava.
Varem menja' y varem beurer-mentre que 'ls diners duravan
Ab los diners acabats—com á peregrins anavan.
Quan la gent nos preguntavan:—«¿de quina terra veniam?»,
ja 'ls ne feyam de resposta:—«de Sant Jaume de Galicia.»
No faltá qui ho conegué—y aná á avisar la justicia.
Me posan cadena al coll—no d' or com durli solia
y que 'l meu pare 'm posava—pensant tenir bona filla,
sino de ferro pesant—del mateix de las manillas.

L' HOMEY.

Aquesta cansó se cantará ab la tonada de *Lo dia vuyt de Setembre*. (Vol. II, pla. 243).

Mos amichs m' estant dihent:
—Joan tu vas malament.
Joan ¿com estás tan magre?—
—Amichs, jo no hi puch fer re;
amichs meus, jo 'us ho dirè,
una minyona m' ho causa.

Ella n' es vinguda al mon,
ben volguda de tothom
y estimada de sos pares;
quieta en l' enrahonar,
discreta en lo festejar
y en lo caminar bons ayres.

Un dia jo la encontrí
soleta en mig del camí
soleta qu' á l' aiga anava.
Jo li dich: «Deu me la gort.
Teresa dáume conhort
sino ma vida s' acaba.»

«¿Quin conhort voléu de mi?
Joan ¿en qué 'us pot serví'
una persona manada?»
«Lo conhort que vull de vos
Teresa, n' es vostre amor,
un pató y un' abrassada.»

«Joan jo no 'us puch servir,
se burlarian de mi
y d' una cosa ve l' altra.»
Tenint aquestas rahons

ple lo cap de confusions
jo anava guarnint mas armas.

«Be me 'n diréu vos Joan
perque conversa deixant,
perque anéu guarnint las armas?»
«Teresa per mos amichs
y per los meus enemichs
que tots me vènen contraris.»

Lo dimoni 'm va tentar,
d' ella 'm vaig assegurar
y li pego escopetada.
«Teresa, Deu te perdò,
has mudat de servidor
y d' esta vida ets á l' altra.»

Ja n' alsaren somatent;
va sortir tota la gent
y repican las campanas.
Ja me 'n varen agafar,
me varen agarrotar
y á la presò me portaren.

Me posan cadena al coll
á las camas uns grillons
manillas á mans y brassos.
. . . .

Del cap me 'n farán un truch
. . . .
y del ventre una campana,
de las camas uns bastons,
de tot mos ossos botons,
dels dits dels peus una flauta.

L' AMOR PRIVAT.

Ay pa - res que te - niu
fi - llas pro - cu - reu promp-te á ca- sar - las no
las ca - séu á dis -gust qu'en fo- ran des - gra - ci-
a- das, no las ca- séu á dis-
gust qu'en fo - ran des - gra - ci-
a - das, Ay! ay! ay! ay! flor del lli - ri
lli - ri Ay! ay! ay!
ay! de la flor ga - la - na.

Ay pares que teniu fillas—procuréu prompte á casarlas
no las caséu á disgust—que foran desgraciadas.
Ay! ay!
flor del lliri lliri
ay! ay!
de la flor galana.
Un cas vos vull esplicar—que succehí en l' Alamanya
de un noble cavaller—que festejava una dama.
Son pare no li vol dar—lo galan qu' ella mes ayma.
Una torra n' ha fet fer—á ne l' altra part de l' ayga;
á una montanya del mar—per tenirla retirada.
Passaren dias y nits—en finestra surt la dama.
Lo compte ja la 'n va á veure—passantne la mar salada.
La veu venir una nit—ab una llum que portava:
Quan ella la 'n veu venir—sola á la platja baixava.
Lo compte segueix lo llum—qu' ella li assenyalava.
Feya un vent molt rigurós—y la llum se li apaga.
—Ay trista de mi, mes trista-que 'l bon compte se negava!—
Ja 'n sent uns grants espetechs-que l' ayga se l' emportava.
—Ay desditxada de mí—que 'n quedo desconsolada!—
Ja se 'n va dret á la torra—á contarho á la criada.
—Criada, vos ja sabeu—tota ma vida passada,
á 'l meu pare li diréu—y també á la meva mare,
que per l' amor de *Don Diego*—sa filla ha mort anegada.

VARIANT.

Vers 14.

Mentres está sospirant—lo galant puja l' escala.
—Ay, bon compte de ma vida-de quantas penas n' ets causa!
—Ay, mes grants ne son las mias—que al infern ja tinch morada!
Dama per venirte á veure—als dimonis m' entregava.—

S' agafan *mano* per *mano*—donantse á la mar salada.
Ay mares que teniu fillas—caséulas ab qui 'ls agrada
y no las faréu penar—en esta vida y en l' altra.

NOTA.

Las paraulas castellanas que 's troban en las diferentas versions que corren d' eixa cansò, nos fan sospitar qu' es una imitaciò d' una de castellana, tant mes quant en una d' aquellas, lo primer vers cita com lloch del aconteiximent la ciutat de Málaga ; mes ja sia axió, ja no 'u sia; no cap pas dupte de que es una reminiscencia de la balada alamanya *Los fills del rey*, de la que mes avall ne posem un boçí:

Una vegada eran dos fills de rey, dos bells joves que s' estimavan molt. Mes son voler les era contrariat donchs la mar los separava.

—¿Saps nadar, amor meu? A la nit vina nadant. Jo encendré dos llums que 't servirán de llanterna.—

Va sentirho la cambrera y la dolenta va apagá' 'ls llums. L' enamorat fou engolit per las onas de la mar.

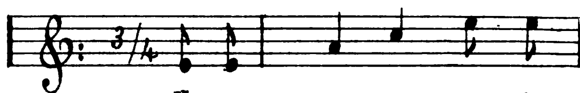
Era un diumenge al dematí, tothom estàva alegre, tothom menys la filla de la reyna que tenia los ulls tots plens de llágrimas.

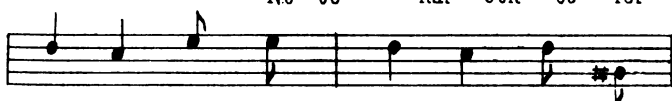
. . . .

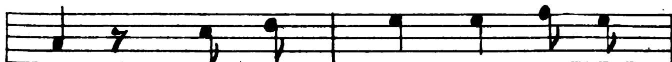
Ab sos nevats brassos agafá fortment á son amor, y mirant al cel, se llansá á la mar salada, tot dient:

—Pare y mare, adeusiáu!—

CANT D' AMOR.


Ne-so - nat sen - se for -


tu- na be'n so es - tat des - gra - ci-

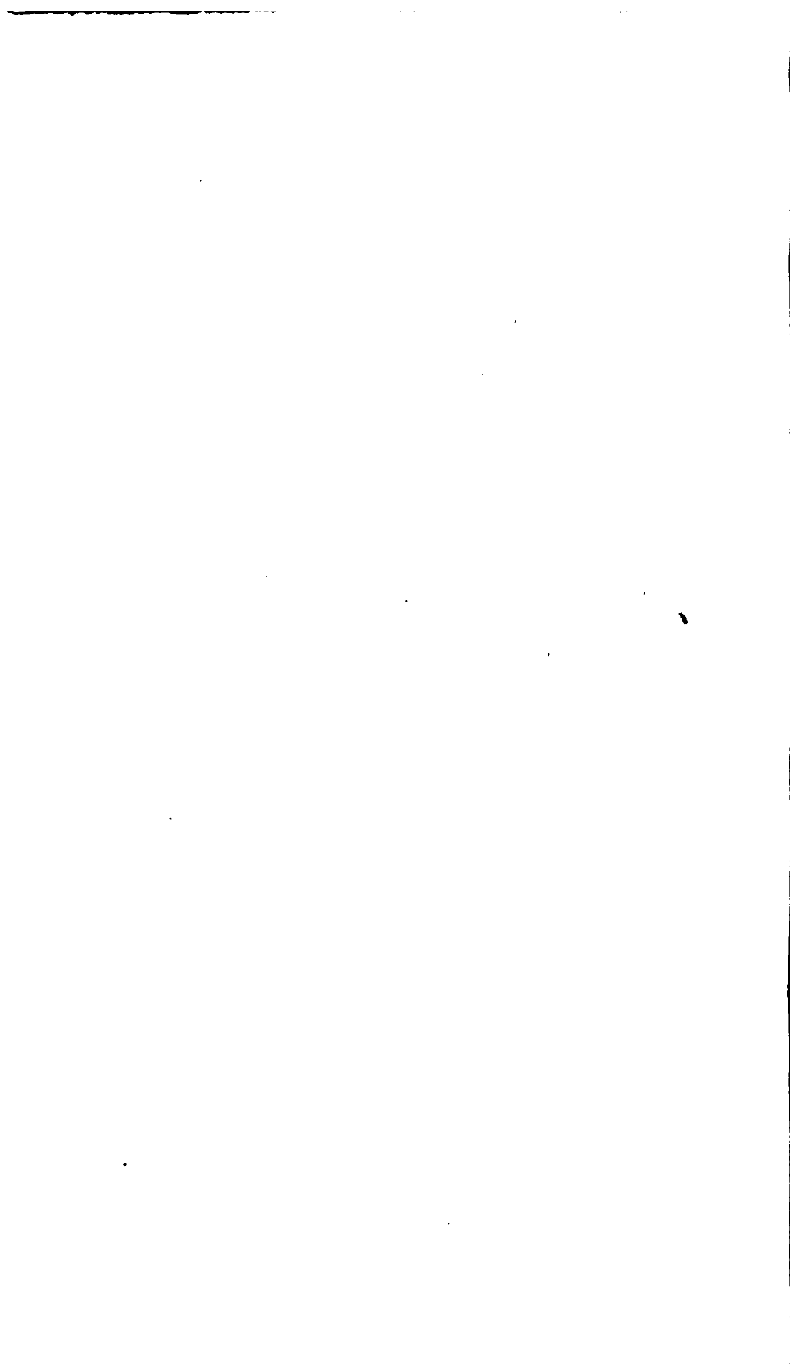

at fes - te jant u - na don-


ze - lla her-mo- sa y be - lla del poch-


temps que m'ha do - nat , fes - te -


jant u - na don - ze - lla her-mo - sa y


be- lla del poch temps que m'ha do - nat.



Ne sò nat sense fortuna,
be 'n so estat desgraciat,
festejant una donzella
hermosa y bella
del poch temps que m' ha durat.

De nits sempre la somnio
promptament me so despert;
trech lo cap á la finestra
y cada vespre
sempre 'm sembla que la veig.

Jo de dias prou ne passo
sols ne puga travallar;
quan ne ve la mitja tarda
me poso á taula.
¡Trist de mi no puch menjar!

Me n' entro dins de la cambra
revolcantme sobre el llit,
quan ne so dins de la cambra
sospirs y llanto
¡Trist de mi no puch dormir!

Contempláula quan va á missa
ab lo ayre qu' ella va,
ab lo ayre qu' ella porta
m' aconorta,
m' acaba de namorar.

Vostres pits son dos rellotjes
vostra cara 'l sol pareix;
minyona, quan jo vaig fora,
qualsevol hora,
sempre miro quin' hora es.

Vostro pare y vostra mare
que ditxosos déuhen ser,
tenen las rosas á casa
frescas y hermosas,
las véuhen florí' al rosser.

Vostra mare n' es la rosa,
vostre pare es lo roser
y vos sou la poncelleta
precioseta
qu' algun dia cullirè.

Los parents la n' han privada
de qu' ab mi pogués parlar;
ó jo parlarè ab ella,
gentil donzella,
ó me n' haurán de matar.

Vostre pare y vostra mare
no s' ho han deixat de dir
que la vostra cabellera
hermosa y bella
no 's pentina pera mí.

De la vostra cabellera
si 'n pogués tenì' un cabell,
á Madrit me n' aniria
de nit y dia
á ferne un present al Rey.

Perdonéu, gentil Roseta,
no vos puch mes alabar
que com vos no n' hi ha un' altra
de flor tan alta
á que 'us puga comparar.

NOTA.

Lo Sr. M. Milá en la nota ab que acompanya eixa cansò diu: «tal es la poesia popular quan no la sostè una tradició poética.» Mes que parega definitiu aquest judici, no 'u es: sempre en tot queda per dir l' última paraula. No es aquesta la mostra de la falta de sentit comú ahont du al poble lo lirisme desposehit en ell de tota basa d' erudició y en prova aquí va eix fragment, mostra de la esmaginació popular, quan fantasia sens nort ni timò pel mar de l' idealisme pur:

A Folgarolas se n' es criada
la espineta que 'm fa patir.
Desgraciat es lo subjecte
que sembra y no pot cullir.
Per mes que puga succehir
jo continuarè mas obras,
no s' alegrará mon cor
fins que hauré alcansat s' amor.
Nobles soldats del rey d' Espanya
que peleyan ab gran honor,
los uns son posats en campanya
y 'ls altres en guarnició;
en tal estat me trobo jo
posat en camí de campanya
á peleyar ma voluntat
ab castell de verginitat.

En est castell hi ha una donzellà
per la qual estich vençut.
A dins d' un mar d' esperansas
tinch lo meu cor entretingut.
Per sos afectes somogut
me n' he posat en semblant dansa
en la que ballo ara jo
seguint lo compás d' Amor.
Eixa hermosa bandereta
donzelleta, qu' al front portéu,
¿qui poguès sentarhi plassa?
Ser de lo vostre regiment.
De las vostras ordenansas
no 'm mouria ni un instant.
Sempre estaria ocupat
baix la vostra voluntat.
Eixos cabells, gentil donzella.
son los que me 'n tenen rendit,
ab ells heu compost los llassos
per oprimir mon esperit.
Aquí m' entrego jo rendit
en vostras mans, gentil donzella,
que ja sabeu ferit mon cor.
De las empresas del amor
vostres ullets, gentil donzella,
son dos espasas d' honor
ó dos canons d' artillería
que disparan dins mon cor
balas y bombas ab rigor,
pero ay! son amorosas!
las hi tiréu ab tenor tal
que 'm travessan y no 'm fan mal!...

Ara qu' hem parlat del carácter que pren la poesia popular quan deix la naturalitat y senzillesa. ve á tom lo donar mostra mes que sia lleugera de

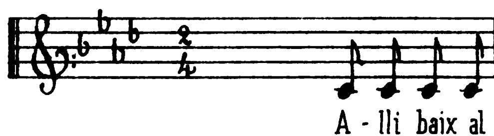
la fasomia que te, quan se permet ser graciosa ab enginy ó millor dir valentnos d‘ una manera de dir popular «graciosa sens gracia.» La següent cansó acabará de demostrar que ‘l poble sols troba l‘ art quan no ‘l busca. Li succeheix lo que al poeta ab la inspiració.

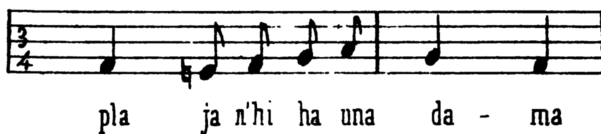
Las donas son al llit—qu‘ esquivan las gallinas.
Veig al senyor rector—com se ‘n va per las figas.

Tra-laralaralá.
Com se ‘n va per las figas.

Jo n‘ hi faig un gros crit—que ‘m trie las pansidas.
Me ‘n pujo á un cirerer,—y faig caure una ametlla,
l‘ ametlla ‘m cau al peu,—y ‘m fa sanch á l‘ orella.
No sè quina orella es,—si será l‘ espardenya.
La mar cria conills,—pel bosch s‘ hi fan anguilas;
la cansó qu‘ he cantat—cansó de las mentidas.

SAN MAGÍ.


A - lli baix al


pla ja n'hi ha una da - ma


n'e - ra lo di mo- ni


que l'a tor- men - ta - va pe - ca-


dor que l'a - tor -men-ta - va pe -ca - dor

Alli baix al pla—ja n' hi ha una dama;
n' era lo dimoni—qui l' atormentava;
Pecador,
que l' atormentava,
pecador!
Lo dimoni diu—del cor de la dama:
—No me n' aniré—qu' en Magí no 'u mani.—
. . . .
Ja 'l varen buscar—per 'quellas montanyas:
várenlo trobar—á la cova santa
que pregava á Deu—per la seva mare,
de que li alcansés—lo que li demana,
la gloria del cel—qu' es la gloria santa.
Ja 'l varen lligar—ab cadenas llargas
y per aquells monts—van arrossegarlo.
Quan son baix al pla—ja lo 'n reposavan :
—Tu Magí qu' ets sant—obrans un miracle,
ne tenim gran set,—set que nos abrasa;
be beuriam prou—si tinguessem aiga.—
Magí s' agenolla—ab las mans plegadas.
Ab lo gayatet—tres cops ne pegava;
ja 'n surten tres fonts—frescas y geladas,
curan de dolor—febres y quartanas,
qui tinga algun mal—vagi á visitarlas.

NOTA.

«No se sab d' hont era fill aquest sant: Domenech en sa historia dels sants de Catalunya diu

qu'era de sanch real,[1] de Borgonya y que s'havia retirat á las montanyas de nostra terra, ahont avuy se 'l venera, ahont hi passá alguns anys fent vida d' hermitá y molts miracles. La fama de sas estraordinarias virtuts y del diví poder ab que obrava arribá á saberho lo prefecte de Tarragona qu' era gentil: aquest tenia una filla molt malalta y enviá un misatge al sant á fi de que volgués anarli á curar. Magí hi aná y la malalta guarí. Morales diu que després d' axó lo sant se 'n torná á sa montanya y havent tornat á creixe la persecució contra 'ls cristians en temps del emperador Maximiá, lo mateix prefecte hi enviá alguns soldats perque l' agafessen, quals soldats arribaren á la cova molt fadigats y morts de set y 'l sant per férlosela passar feu rajar d'una penya una font d' aiga regalada: aquesta font encara avuy dia 's conserva y molts son los malalts que hi van per guarirse de sos mals. Mes perçó los soldats no foren agrahits, sino qu'al revés volgueren que renegués de sa fe y no volentho Magí, l' escapsaren allí mateix. Diu Morales, qu' allí hont caigué la sanch del martre, naixqueren uns rosers, que feyan unas rosas blancas tacadas de jáspis de color de sanch, volent ab axó Deu honrar la mort de son servent. La cova hont feu penitencia y morí es molt venerada pels catalans que de tots cantons hi van á visitarla. *(Leyenda de oro.)*

Una de las poblacions que ab mes fe celebra lo dia d' aquest sant (19 d' agost) es Tarragona.

1 No cal dar crédit del tot á n' aquests parers, donchs ja es sabut que molts son los nostres sants als que se dona aquest carácter y l' afició á viure entre nostres monts per mes que sian de llunyanas terras.

LA CARTA.

Pastoril.

Ma- las no- vas me n'han
du - - tas ma - las no - vas pe - ra
mi han pro - més á la Ma-
ri - a la flor de tot per a-
qui. A deu Ma - ri - a ga-
la - na prin - ce - sa de mos sen-
tits tu ro - bas la pau als
ho - mes y á mi'm fas pe-ná y mo - rir.

Malas novas me n' han dutas—malas novas pera mi
han promés á la Maria—la flor de tot per aquí.

Adeu, Maria galana,
princesa de mos sentits.
Tu robas la pau als homes,
y á mi 'm fas pená' y morir.

Agafo capa y sombrero—y á ca' [1] la Maria aní
ja truco á la seua porta—Maria baixam á obrir.
Al baixarne de la escala—ella arrenca un gran sospir.
—De que sospiras Maria?—no sospiris pera mi.
—La gent ja son á la sala—sols esperan lo meu sí.
—Dónalsel' lo *sí* Maria—Maria dónals lo sí.
No descontentis ton pare—sols per contentarme á mi
que jo ja me 'n farè frare—del convent del caputxí,
n' estarè un any y un dia,—Maria, no 'n podré eixir.
Quan tú ne serás casada—ja m' ho enviarás á dir;
tú m' escriurás una carta—del que 't passa ab lo marit,
jo te n' escriuré un' altra—del que 'n passa al monestir.»
Un dia ohint la missa—carta d' ella veu venir
escusas de besá' á terra—ell la carta va cullir:
la missa may s' acabava—pera poguerla llegir
la missa ja está acabada—y se la posa á llegir,
en sent al mig de la carta—ja n' arrenca un gran sospir:
—Ay Marieta, ay Maria—si te 'n poguès teni' aquí

1 *Ca' la* per *casa la.*

tota cuberta de rosas—rosetas del meu jardí,
no 'm sabria greu se frare—ni haverme fet caputxí.

VARIANT.

Vers 1.

Un dia cullint floretas—floretas del meu jardí,
mentres floretas cullia—carta d' ella 'n veig venir.
—Joseph una nova porto—que no tè la goso á dir,
que te 'n casan la Maria,—no esperan sino 'l teu sí.

ALTRA VERSIÓ.

Escolta tu Marieta—escolta lo que 't vuy dir,
dugas ó tres parauletas—mentre 'ls cantis vas omplint.
Que ja m' ho han dit Maria—que 't casas aquesta nit,
no descontentis als pares—per acontentarme á mí.
Que jo me 'n vaig á ser frare—del ordre dels caputxins.
qu' allí estarè un any y un dia—sense poderne sortir.
Dia de la profecía—Maria, sigas allí,
que te 'n escriurè una carta—com me prova 'l monastir.
Tú me 'n escriurás un altre—com te prova 'l teu marit.»
Dia de la profecía—Maria va serne allí.
Ab escusas d' ajupirse—la carta ja 'n va cullir:
la missa prompte s' acaba—pera poguerla llegí.
Quan la missa fou finida—á la celda se 'n entrí;
al desclourene la carta—ja ne llensa un gros sospir.
Maria de mas entranyas—qui te 'n puguès tení' aquí
un rato de mitja horeta—que parlariam d' amichs.

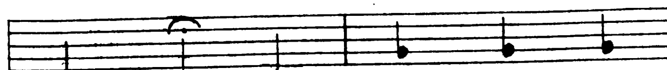
Oh linda flor de perera
valenciana gentil
tu robas lo cor als homes
y 'l meu fas penà' y morir.

¡QUINAS COSAS TE 'L JOVENT!

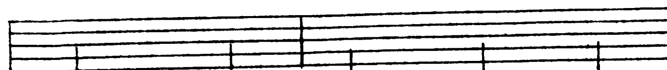

Ma – ri – –

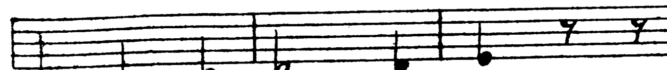

– e – – ta fi – – lla


me – va, Mi – – réu qui – nas


co – sas fi – – – lla


me – – va del – cor


meu Mi – réu qui – nas


co – sas que te'l jo – vent

—Marieta, filla meva,
 miréu quinas cosas!
filla meva del cor meu
 miréu quinas cosas
 que te 'l jovent.

Si 'm negas lo que 't demano
ne perdré l' enteniment;
un patò y un' abrassada,
cosa de poch compliment.—
. . . .
Quan es un tros mes enllá
ja n' encontra un amich seu:
—Amich meu si tu ho savias,
si ho savias, amich meu,
sò enganyat la Marieta
paraula de casament.
Amich meu, si tú t' hi casas,
si t' hi casas, amich meu,
tindrás cent quarteras d' ordi
y altras cent de blat d' aument.—
Ja diu lo mes xich de casa
y 'l mes poch enteniment.
—Qui haja fet lo mal qu' ho pagui
qu' axí ho diu la lley de Deu.—
Mentre estant axí en conversa
tocan á missa al convent.
La Maria se n' hi anava
ab tot acompanyament.

Al se' á la pica beneyta
ja 'n gira los ull al cel:
—Ay Deu meu, si 'm perdonavau
si 'm perdonavau, Deu meu,
vos faria fe' un rataula
pera vos dulcissim Deu,
y tambè una corona
pera vos Mare de Deu.
Miréu quinas cosas
que te 'l jovent.

LOS FUSELLERS DEL ANY 1804.



De ro - se - tas n'es lo



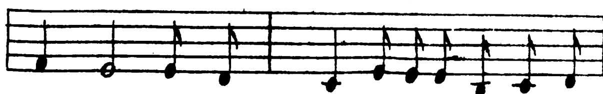
temps de ro - se - tas n'hi ha a-



nya - da las mi nyo-nas que - da-



rán jo no se com es - pli -



car - ho som sol - dats som sol-dats del rey d'Es-



pa - nya so - m so - l - dats.

De rosetas n' es al temps—de rosetas n' hi ha anyada:
las minyonas quedarán—jo no se com esplicarho.
Som soldats,
som soldats del rey d' Espanya,
som soldats!
Barcelona ciutat gran,—gran bandera n' ha posada,
lo dia quinze de maig—á la una de la tarde,
bandera de fusellers—per servir al rey d' Espanya.
A casa 'l senyor Major—allí la mida hi ha alsada,
deu doblas los han donat—als qu' á la mida arribavan;
á tants quants farán nou pams—se 'ls dará 'ls cinch rals de plata,
y 'ls que no hi arribaran—tindrán la pesseta blanca.
Los han vestit molt bonichs—que dava gust lo guaytarlos:
espardenya blanca al peu—beta fins á mitja cama,
las calsetas de vions—y la jaqueta de grana.
D' armilletas tots guarnits—sols que 'ls galons eran falsos:
lo barret ab una ploma,—l' escarapela hi resalta.
Per las noyas han deixat—molts sa vida regalada.
Van per plassas y carrers—alegres cantant romansos.
Quan del barco foren dins,—tot van ser plors y mes llantos.
—¡Adeu, Barcelona, adeu!—¡Adeu regalada patria!
Que 'ns ne anem á morir—pera defensar l' Espanya.
Monjuich encara 's veu—sembla que siguem á casa.
Monjuich ja havem perdut—aixó es que mes m' espanta.—
Ja 'n respon lo mes petit:—«A ne mi mes que á vosaltres.
Jo que sò tan flach de carns—res de bo puch esperarne.
Quan á Cadiz 'ribarém—sentirém so de campanas,
sentirém so de tabals—de canons y escopetadas.
A las horas pensarém—ab nostres pares y mares.

Posémnos á reclamar—la Mare de Deu del Carme.
La Mare de Deu del Mont—que n' es la nostra advocada.
Si d' aquesta 'n sortim be—tots irem á visitarla,
los casats ab sas mullers—y 'ls fadrins ab sas aymadas.
Tots los que tindrém diners—farán dir missas cantadas,
y 'ls que diners no tindrán—passarán parts de rosari.
Som soldats,
som soldats del rey d' Espanya,
som soldats!

NOTA.

Mes qu' haguem posat en lo titol de la cansó l' any 1804, devem manifestar, que no 'ns hi fem forts, donchs no havem pogut trobar cap document que 'n donga fe: ab tot, sí creyém que la época de la organisació d' aqueixa forsa deu per precisió trobarse entre lo 1802 y 'l 1806; ço es en lo temps de la guerra de l' inglés. Epoca en la qual se compongueren algunas cansons, últimas enteladas espurnas d' aquella tan preciosa poesía dels cants populars de la vellura.

CARAMELLAS.

Allegro moderato.

En a - ques-ta por - ta

som - - no hi som per - res de

mal si en res vos a - gra - vi -

em - su - pli - co nos ho di -

gau d'ai - xó no'n fa - rem ca -

bal - - y pas - sa - rém nos - tra

via Deu vos guart tot quant te -

niu - y la hu - mil Ver - ge Ma - ria.

En aquesta porta som,
no hi som per res de mal,
si en res vos agraviem,
suplico nos ho digau;
d' axió no 'n farem cabal,
y passarem nostra via:
Deu vos guart tot quant teniu
y la humil verge Maria.
Digau viudetas, casadas,
y donzellas que sou dins,
si gustau de la música
d' aquestos galans fadrins.
La resposta no es tornada,
jo crech que be 'n gustarán :
Cantem tots ab alegría,
si volen donar, darán.
Lo primer, ó donzelletas,
que vos suplicam rendits,
es, que vos iscáu llestetas
de dintre de vostres llits.
Eixiu, donchs, ab alegria,
que coblas no 'n faltarán:
Cantem tots ab alegría,
si volen donar, darán.
Iscan los pares y mares,
que 'ls agradará també,
y axí mateix las comares,
que per ellas se fa 'l bé;
isca tota la casada,

que tots junts se alegrarán :
Cantem tots ab alegria,
si volen donar, darán.
Iscan també vostres avis,
y los sogres si n' hi ha
pero aquestos que no iscan,
molt poch nos importará;
ara es lo temps d' alegría,
y élls sempre van rondinant:
Cantem tots ab alegria,
si volen donar, darán.
La Quaresma es acabada,
Jesus ja ha ressucitat,
déunos ous, fijas ó cocas,
puix que á Pasqua hem arribat;
las coblas son acabadas,
per axó no cessarém;
y al peu de la vostra porta
alegrement cantarém.

NOTA.

Véuse aquí lo que esplicant la festa en que 's cantan aquestas caramellas deyam en lo *Calendari catalá* del any 1868.

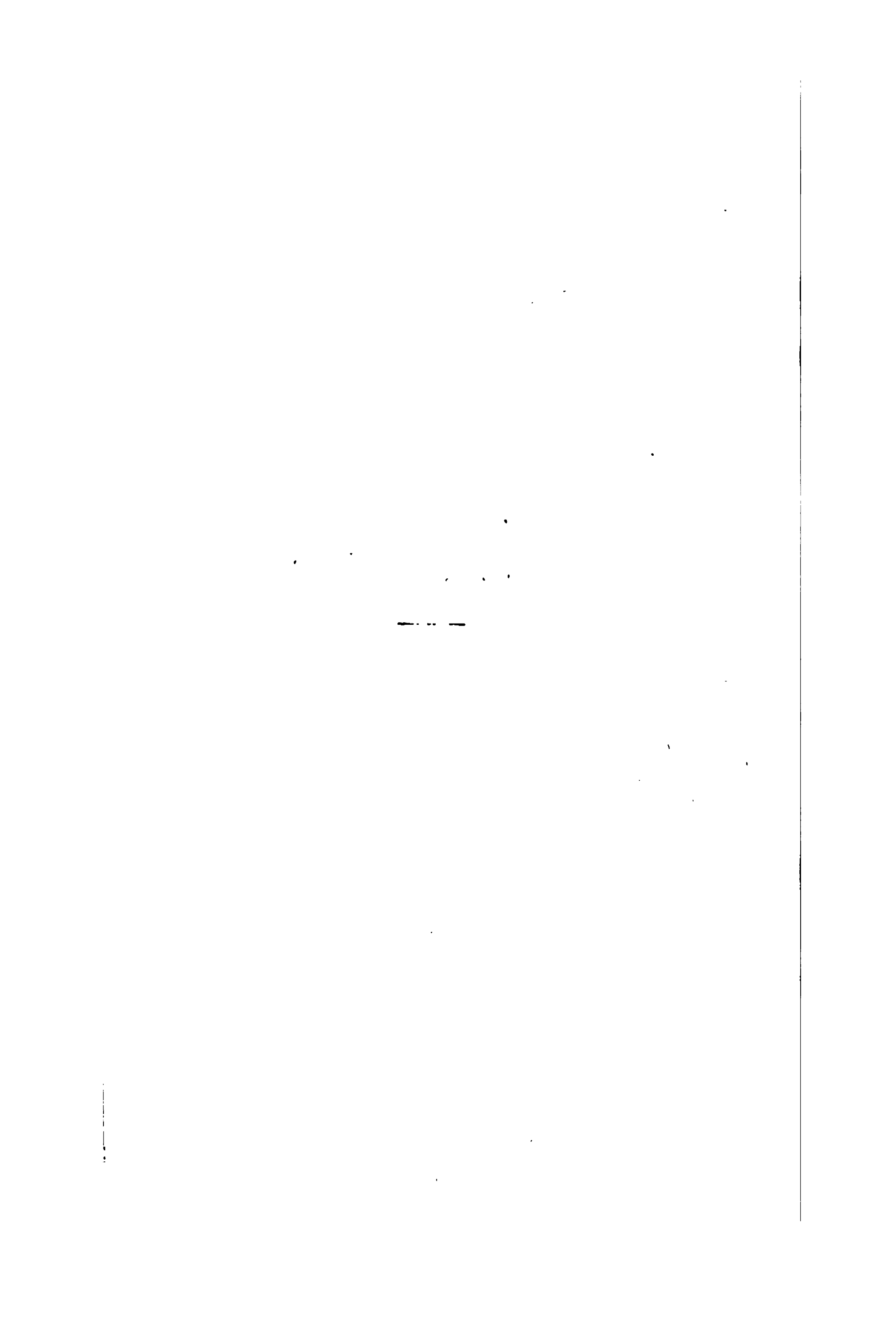
«Las *caramellas* ó *camilleras* se celebran lo dissapte de Pásqua. Tot lo jovent del poble se congrega y en joliu aplech va de casa á casa trucant á totas las portas demanant quelcom per la Mare de Deu, acompanyantlos una nombrosa cobla y cantant uns goigs de la Verge. Quan s' ha fet tota l' aplega. llavors, al mig dia, se acollan de nou y fan un dinar ahont deu haverhi de precis un gran plat de caragols; axó es lo que caracterisa aquella

dinada. Tambe hi corra 'l baçallá de dos ó tres menas. Allí cadahú hi diu la seva y dura fins á entradefosch, hora en que 'ls joves corren á sas casas á cercar unas cistelletas, totas enflocadas y ab pircarols y flors boscatanas, que tenen lligadas al cim de llargas canyas gurnidas de cintas. Tots al plegat, ab la cobla al darrera y cantant cansons aixeridas y dolsas, van de finestra á finestra trucant á las casas de las donzellas, y eixas obran, y ab rezel guaytan y trémolas de mans agafan la cistella é hi posan lo que millor los sembla. Tot lo que llavors s' arreplega es pels de la colla. ¡Quantas ulladas de jove á donzella 's travessan! ¡Quántas citas esperadas llavors se donan! Es un be de Deu: ells á baix canta que canta, y ellas á dalt, ab las galtetas rojas com las cireras, guaytant y mig rient, y escondint lo cap cada volta qu' un dels joves las hi diu alguna tendra parauleta. Aixís se passa 'l vespre. Tot lo poble está en moviment fins ben tart de la nit. Y tot son crits d' alegria, y música y cansons! Y 'ls noys forman cua á la quadrilla, y 'ls vells per oure la veu de sos fills, també los van al darrera ab lo bastó de gantxo á la má y la llarga barretina fregantlos la esquena. Aixo la vigilia. Ara al endemá, 'l dia de Pasqua tot lo bo y millor del poble corra á la plassa y allí á damunt d' una taula hi ha ~~'l *guinot.*~~ Lo *guinot* consisteix en una agulla qu' está posada y 's mou com la de la brúixula; sota d' ella hi ha pintat un cercol ab nombres y dos ninots; l' un representa una dama, l' altra un ninot que te per nom *guinot.* Qui vol jugar, fa rodar l' agulla: si eixa s' atura sobre un nombre alt, bo; si 's para damunt la dama, millor;

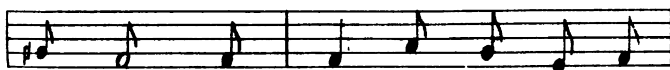
mes qui l' ha fet rodar quan l' agulla s' detura sobre 'l ninot, tot ho guanya. Pus be, aquell es lo dia de jugar á consemblant joch. Los que tenen la taula del joch, son los que la vigilia al matí han fet l' aplega per la Verge, y cosa estranya, en nom d' ella jugan, posant al joch lo que per ella 'ls han donat. Tot lo que 's guanya es per la mare de Deu, tot lo qu' ells perden es del que guanya. Axís hi ha hagut anys que la Verge ha tingut molt y altres que tot ho ha perdut. Mes per ço, diuhen los del poble may s' enfada y sempre des de dalt de son guarnit camaril nos mira dolsament ab la rialleta á la boca.»

D' aqueixa cansò n' hi ha moltas variants y ab lo mateix obgecte se 'n son fetas á dotzenas; mes ni la que posem per mostra ni cap de las altres reuneix cap condició literaria. Lo que te verament preu artistich es la tonada. Per no deixar arreconada tan agradable melodía, hem fet lo sacrifici d' estampar la barroca lletra de la cansò.

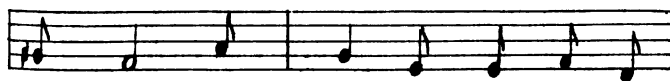
LO FILL DE LA VIUDA.




Si n'hi ha-vi - a u - na


viu - da á la ciu - tat de Gra-


na - da, si n'hi ha - vi- - a u - na


viu - da u - na viu - da molt hon-


ra - da Val - gáu nos Ma - re de


Deu - Prin - ce - sa Car - me - li - ta - na.

Si n' hi havia una viuda—á la ciutat de Granada;
si n' hi havia una viuda—una viuda molt honrada;
Valgáunos, Mare de Deu,
princesa Carmelitana!
No 'n tenia sino un fill—aficionat á las cartas.
Lo dia tres de janer—á las quatre de la tarda,
en Joseph se n' es anat—allí al carrer de las damas;
se n' es posat á jugar,—tots los diners li guanyavan.
Li han guanyat los diners—y 'l rellotge que portava.
Se n' ha jugat lo barret—las mitjas y las sabatas.
Se n' ha jugat la levita—la camisa que portava.
N' ha quedat avergonyit,—cap á casa se n' anava.
Quan sa mare lo vegé,—ja 'n queda tota admirada.
Quan sa mare lo vegé—als dimonis lo 'n donava.
—Emportéusen' lo meu fill—no 'l vull veure mes á casa.—
No passa l' espay d' un' hora—que 'l diable ja arrivava.
Vestit com un gran senyor—dos rellotges ne portava.
Ja 'n pega un truch à la porta.—«¿Qui era?» li preguntavan.
—Obríu la porta, senyora,—obriula sense cuidado:
vinch á cercar vostre fill,—aquell jugador de cartas.
—Empórtatel' lo meu fill;—empórtatel' gran diable.
-Donchs trayéuli las cadenas-qu' al coll ne du cargoladas.-
La mare ab sas propias mans—li 'n treya 'ls escapularis.
Quan son dins d' un bosch molt fosch—los ix la Verge del Carme.
—Deixa estar lo meu fillet,—déixal estar, gran diable;
la mare que te l' ha dat—de Deu no es perdonada.
Véste á confessar, Joseph,—pusque hi ets á temps encara.—
A las deu horas de nit—en Joseph ja 's confessava:
á las onze de la nit—en Joseph ja combregava:

al punt de la mitja nit—en Josepet ja finava.
Los ángels li feyan llum,—la Verge l' amortallava,
ne sona dolsa música,—dalt del cel se l' empujavan,
y lo fill se n' es salvat,—la mare s' es condempnada.

NOTA.

No passa de ser un romans vulgar, tret de un fet trivial; mes que serveix pera descobre clarament lo fons religiós que anihua dins dels cors de la gent del poble. Esprit religiós es aquest qu' algunt cops s' estravia convertintse en fanatisme; mes que no sol perdres' casi may per caure en lo ateisme.

LO FRARE Y LA PASTORA.

Se canta ab la tonada del *Aucellet,* (vegis, volum I.)

Allí en lo camp
de Tarragona
si n' hi ha un arbre
que 'n brotona.

Quan l' arbre es vert
l' ombreta es bona,
quan l' arbre es vert.

Si n' hi ha un arbre
que 'n brotona,
y sota l' arbre
una pastora
y un frare blanch
que l' ensermona.
Tantas li 'n diu,
la fa fallona.
N' hi pega un colp
á la corona,
la sanch del cap
en terra brolla.
—¡Mira que has fet,
falsa, traydora!
D' aquest pecat
has d' anar á Roma
al Pare sant
que te 'n perdone!
—¿Com hi aniré

jo tota sola?
L' un dia plou
y l' altre tróna
y l' altre cau
pedra rodona.

Quan l' arbre es vert
l' ombreta es bona,
quan l' arbre es vert!

LA PRESÓ DEL REY DE FRANSA.

Ja - par-ti lo

rey de Fran - sa un di -

lluns al de - ma - ti

va par - tir pe - ra

pen - dre Es - pa - nya y'ls Es - pa-

nyo - ls be l'han pris Ja - par-

ti lo rey de Fran - sa un di-

lluns al de - ma - ti.

rti lo rey de Fransa—un dilluns al dematí,
rtir per pendre Espanya-y 'ls espanyols be l' han pris,
ntlo en presó molt fosca—que no 's coneix dia y nit,
per una finestra—dóna al camí de Paris.
lo cap á la finestra—y un passatger veu venir:
ssatger, bon passatger—¿á Fransa que 's diu de mí?
Paris y á Fransa deyan—nostre rey es mort ó pris.
ssatger retorná á Fransa—portarás nbvas de mi,
á la meva esposa—que 'm vinga á traure de aquí.
hi ha prou diné' á Fransa—que vajan á Sant Denis;
venguin la contxa d' or—que 's venguin la flor de lis,
hi ha prou diné' en bossa—que vajan á Sant Patris.

NOTAS.

nova de la presó del rey de Fransa Francis- produhí tanta exaltació á Barcelona que lo rnador de la ciutat, En Pere de Cardona, sa- que 'l rey presoner se dirigia á la ciutat de gobern, va tindre de fer públicas cridas encar- nt que ningú s' atrevís á motejar ni escarnir stre presoner ni á llur patria y sino qui ho agaria una multa y fora tancat vint y cinch á la presó. Lo quinze del mes de juny de 1525 á lo monarca francés acompanyat del virrey ápols en una armada de vint y una galeras y en l' hort del arquebisbe de Tarragona. Va

estarse á Barcelona fins al 23 del dit mes, sent notar que á la nit de l' endemá de sa arribada damas mes notables de la ciutat, ab la compt de Palamós y la muller del gobernador al cap. lluhida cavalcada anaren á ferli cortesia. No en tenia lo rey Francisco fama de ser lo pus galan jador y ben portat home de son temps.

Atés tot lo dit fins aqui res te d' estrany que pòble de tot aixó ne tragués una cansó.

En lo *vers* 17 lo rey encarrega al passatger q diga á la muller que 'l vinga á traure y *aixó* 'r dona un dato per casi creure ser feta la cansó al guns mesos despres de sa estada á Barcelona donchs se complí lo desig del rey si be en lloch la reyna vingué á n' aqueixa ciutat en busca pres, sa germana l' infanta Na Margarida. L' au del romans de fixo tingué present la vinguda aquesta, al compondrel.

En quant á las terminacions en *is* en alguna las paraulas ja hem vist esser aixó un lloch co en la nostre poesia popular; per tant, cap imp tancia te que hi haja *pris* en lloch de *prés*, com sia la necessitat de l' assonant en qui feu la ca

---

Es d' esmentar que feu presoner al rey de Fr sa (segons tradició) lo capitá Aldana, fill de T tosa.

LA NOYA DEL AMPURDÀ.

U- na can - so - ne - ta no-

va be la sen- ti - réu can - tar tre-ta n'es d'u - na min-

yo- na del fon - do del Am - pur - dá Ay! mi - réu

si n'es al - te - ta á la e-dat dels di-vuit anys Ay mi-

réu si n'es al - te - ta que tra-ves-sa dels nou pams

AUTRA TONADA

U -na can-so-ne-ta no - va be la - sen-ti-

réu can - tar tre-ta n'es d'u-na mi - nyo - na

del fon-do del Em - por - dá Ay, mi-reu si n'es al-

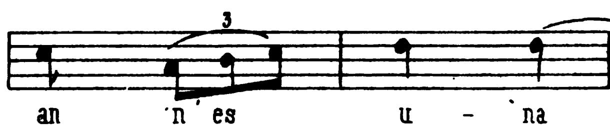
te - ta á la e-dat dels di vuyt anys Ay mi-reu si

n'es al - te - - ta que tra-ves-sa dels nou pams.

Una cansoneta nova—be la sentiréu cantar
treta n' es d' una minyoná—de la plana d' Ampurdá.
Ay miréu si n' es alteta—á la edat dels vint anys.
Ay miréu si n' es alteta—que travessa de nou pams.
Contrabandistas passavan—d' ella 's van enamorar,
tot seguit ja li digueren—que si ab ells volia anar.
La minyona es brilloseta—tot seguit los respongué
doneumen las armas curtas—y 'l vestit d' home també.
Dret á Montlluis anaren—pera comprarli un vestit,
un vestit tot d' una roba—qu' á Espanya no se n' 'guès vist,
tambè una faixa de seda—tambè li varen comprar,
trescentas lliuras qu' hi havia—totas las hi van gastar.
-Ay minyons tots á las armas-dret á n' al pont de Banyuls
á carregar de tabaco—de pols y també de fum.
Quan al pont de Banyuls eran—ja 'n cridan no moura al rey
tiran las capas á terra—y escopetadas á n' ells.
Set horas de foch tingueren—sense may un punt parar
la minyona brilloseta—tot seguit se va espantar,
ja se 'n girava al darrera—sens tenirne cap consol.
—Veusen' aqui las pistolas—donéume lo trabuch sol.
A la plassa de Girona—jo soleta hi vull entrar.—
La minyona es espiada—ja la varen agafar,
ya la agafan y la lligan—la duhen á la presò
lligada ab grossas cadenas—que ne feya compassiò.
Quan á la presò va esse—li fan causa criminal,
per sentencia haguè la mort—á n'a dalt del catafalch.
Quan al catafalch va esse—estas paraulas va dir:
—Ay noyas anéu alerta—preneu exemple de mí.

LO DIA DE S. JOAN.


Lo di-a de Sant Jo-

an Lo di - a de Sant Jo-

3
an n'es u - na

di - a - da a-le - gre

los com - panys m'es tan di -

3
hent Jo — an com

no te'n a - le - gras la - ra la!

Lo dia de Sant Joan—es una diada alegre,
los companys m' estan dihent:-«¿Joan com no te'n alegras?»
—«Com me'n puch alegrar jo-si m' han casat l' amor meva,
«l' han casada lluny d' aqui—que per mi n' es un desterro,
«l' han casada lluny d' aqui—perque may la puga veure.
«L' han casada á san Martí—que per mi es una gran pena.
«Lo dia que 's va casar—va passar per casa meva,
«com si Deu ho hagués volgut—jo m' estava á la finestra.
«Ella n' arrenca un suspir—pensant que ningú la veya
«y desseguida un gran plor,—jo plorava molt mes qu' ella.
«Lo que me'n consola á mi—es que tinch dos prendas sevas,
«l' una n' es un anell d' or—ab quatre pedras bermellas,
«l' altra n' es un mocador—tot voltat d' seda verda
«y ab bell mig un campanar—rodejat de quatra estrellas.»

NOTA.

Acompanya á n' aquesta cansó un acabament qu' es del tot ben lleig. Nosaltres la 'n separém pera deixar á la composició mes bonica. Mes per si algun curiós vol saber com diu, aquí 'l té:

Fadrins que veniu al mon—no poséu amor en ellas,
que son com los rovellons—cullits al mes de septembre,
al dematí son sancers—y á la tarda 'ls cuchs se 'ls menjan.

VARIANTS.

Vers 5.

L' han casada lluny de mi—perque 'ls meus ulls no la vegin.

Vers 9.

Ella'm va di': «adeu Climent.»-Jo li vaig di': «adeu Teresa.»
Ella se 'n posá á plorar,—jo vaig plorar molt mes qu' ella.
De llágrimas dels seus ulls—se 'n va formá' una riera. [1].

Vers 14.

Al bell mig hi ha un campanar-y al cap d'amunt una estrella
que gira la cara al vent—com ho fan moltas donzellas.

1 A n' aquest vers hi segueix eix altre que separem per grotesch y fora de caixa:

Hi passarán deu vaíxells—y vint y quatre galeras.

LOS TRES REYS.

La llum de la es-
tre - lla ja de lluny se veu ni'ls
nú-vols la ta - pan ni'l sol la es-cu-
reix Pas- tors y sa - gals ve- -
hins de Beth - lem cor-
rréu ve - niu ve - hins de Beth-
lem mi - réu qui -na es-tre - lla que
bri - lla en lo cel en lo cel en lo
cel mi - reu qui - na es- tre - lla que
bri - lla en lo cel.

La llum de la estrella
ja de lluny se veu,
ni 'ls núvols la tapan,
ni 'l sol la escureix.
Pastors y sagals,
vehins de Bethlem,
correu, veniu;
vehins de Bethlem
miréu quina estrella
que brilla en lo cel.

La estrella camina
va cap á Bethlem,
això es un prodigi
del Omnipotent.
Pastors y sagals, etc.

Guiats per la estrella
sol-licits y atents
ja ne veuhen vindre
tres magos ó reys.
Pastors y sagals, etc.

Los tres reys ja venen
d' allá d' Orient
per adorá' y veure
aquest nou portent.
Pastors y sagals, etc.

Venen ab criats,
venen ab camells
molt ben adornats
ab grans cascabells.
Pastors y sagals, etc.

NOTA.

En los *cuentos y poesias populars* publicadas per F. Caballero, hi ha una versiò d' aquest cant, si be en ella queda inclós tot lo drama del naixement, des de la Anunciaciò á la *adoraciò* dels tres reys. Nos apar que la má de l' autora haurá rentat un xich la cara al *romans*, donchs aixis nos ho fan sospitar alguns versos que á nostre entendre no tenen gayre de populars. Veusen' aqui un troç:

. . . .
Por ásperos montes
la pareja va;
camina sufriendo
con conformidad
los vientos y escarchas
frio y temporal.
Virgen venturosa
parto celestial!

La doncella pura
ya no puede mas;
rendida al cansancio
fatigada está:
José la consuela
tierno y paternal.
Virgen etc.

. . . .

Ya están en Belen
pero que crueldad!
Ninguno en el pueblo
los quiere hospedar!
Las puertas á Dios
llegan á cerrar!
Virgen etc.

. . . .

Despues acudieron
Melchor y Gaspar
y su compañero
el rey Baltasar,
á quienes la estrella
los vino á guiar.
Virgen etc.

Aquellos tres reyes
con gran humildad
oro y mirra ofrecen
al Dios de la paz,
que de magestades
es la magestad.
Virgen venturosa
parto celestial!

LO RETORN SOPTAT.

Se canta ab la tonada de *La mala muller*. (Vol. II, pl. 81).

Un dia me 'n passejava—desde la sala al balcó
vaig senti una veu que 'm deya:—Maleta estich de l' amor.

Qui pogués dormir la jove – una sola nit ab vos
ab una cambra de rosas—y ab un llit cobert de flors.

—Aquesta nit seré sola—per poder dormir tots dos:
mon marit es á la guerra—cent lleguas lluny de l' amor.

Que quan passi la ribera—se li negui lo grissó
y lo seu cor se li cali—aquell animal falcó.—

Quan fonch dita aytal paraula—á la porta hi fan remó'.
Quan lo sent tota s' esglaya—y ni ve greu tremoló.

N' es lo seu marit qu' arriba—lo qui mou lo trucadó',
ab lo peu empeny la porta,—ab la ma treu lo baldó.

—¿De qui es aquest cavall—que gasta tan de brilló?
—Lo cavall n' era perdut—y lo so arreplegat jo.

—¿De qui es aquest sombrero—guarnit ab tan de galó?
—Mon germá me l' ha enviat—pera regalausel á vos.

—¿De qui es aquesta espasa—que ne 's capsadeta d' or?
—Perdonim lo meu marit—que berganteta so jo.

—¿Ahont ne teniu las claus—d' aquell mes alt miradó?
-Las claus-las hauré perdudas-mon marit queno se hont son

—Busquéulas be per las cambras—ó sino per lo saló,
si las heu perdut de plata—d' or vos las faré fer jo.—

Ja n' arrenca de la espasa—ja pots dir la confessiò
si aquesta te 'n perdonava—me 'n farias de pitjors.»

Mentres mata la Senyora,—cavaller gran tremoló
no s' espanti 'l cavaller—que també 'n passaréu vos.

NOTAS.

Es aquesta cansò una variant y no mes de *La mala muller* que ja hem publicat (volum II, página 81). Llavors senyalavam certa semblansa de la versiò que alli publicarem ab *el adúltero castigado*: ara podem dir que la versiò present n' es casi una traducciò. ¿Prova aixó l' origen castellá de nostre cant? Si no 'l prova, 'l fa molt probable.

També devem fer constar que certs versos y algunas paraulas de la present versiò nos fan sospitar de la seua puresa en punt á llenguatge: creyem entreveurehi certs adops y surgits fills de mans avesadas á escriure; si be per altra part també es mester que digam que de la mateixa n' hem arreplegat algunas altras versions que presentavan la mateixa forma, tal volta ab pretensions de massa literaria. En prova aqui van aquests boçins de una altra versiò:

. . . .
Ab la punta de la espasa
te 'n daré lo sant perdó...

—De qui son aquestas armas
que lluhen molt mes que 'l sol?
—Mon pare vos les envia
per fer la guerra á Lió.

—Ja li 'n pots donar las gracias
que jo ne tinch de millors, etc.

La musa popular no parla aixis.

Tambe coneixem una altra versió d'aquest cant, si be ab diferent assonant, y en donem lo següent boçí per mostra.

—Qui pogués passar la nit
ab aquesta gran senyora.
Ay de la nit!
Ay de la nit que tan poch dura!
En un llit encortinat
y la cambra fos escura,
y tot fos tancat en clau
y la clau ne fos perduda,
y no hi hagués cap manyá
ni á Fransa ni á Catalunya, etc.

VERSIÓ BRETONA.

Ahí plorava á la finestra la jove muller de Saint-Malo.

—Pobreta de mí! M' han mort, m' han mort lo meu rossinyol!

—Dígam, muller meva, ¿perque t' aixecas tan sovint, tan sovint del llit y 'm deixas sol á la nit? Hont te 'n vas sense res al cap y ab los peus descalsos?

—Si m' aixeco á la nit, estimat espós, si fujo del llit es perque m' agrada veure los barcos com van y venen.

—Oh no, no, no es pas per veure barcos perque surts sovint á la finestra; no es per veure barcos

ni tampoch la lluna, ni menys las estrellas; dígam, dígam muller meva ¿perque t' alsas cada nit?

—M' also per anar á contemplar lo meu fill dins del bressol.

—Tampoch es per veure dormir un noy: no son falornias lo que vull sentir ¿perque t' alsas cada nit?

—Oh no 'us enfadéu, mon vell marit, ja 'us diré la veritat: es un rossinyol lo que escolto cada nit des de la finestra; un rossinyol que 's posa sobre un roser. Cada nit l' escolto ¡canta tant be! tant be! tant be! cada nit fins que la mar s' amanseix!»

Quan lo vell senyor la va haver sentida, va rumiar, y 's digué á n' ell mateix:

—Tant si es cert, com si no 'u es, agafarem al rossinyol.

L' endemá al matí, aixis que fou llevat, se n' aná á trovar al jardiner.

—Escolta jardiner, hi ha una cosa que 'm neguiteja, en lo clos hi ha un rossinyol que no para de cantar en tota la nit y 'm desvetlla: si aquesta tarda l' has agafat, te donaré una moneda d' or.—

Lo jardiner, aixis que l' hagué sentit, pará un llas é hi va agafar lo rossinyol y 'l portá á son amo.

Y 'l senyor quan lo va tindre esclafí una grossa riallada; y l' ofegá y sobre la falda de sa jove muller va tirarlo.

—Aquí teniu al rossinyol, li digué. Per vos l' he fet agafar, estich segur que n' estaréu contenta.

Y quan va saberho l' enamorat deya ab trista veu.

—Nos han ben atrapat, ja no 'ns podrém veure mes al clar de lluna.—

LA BRENADA.

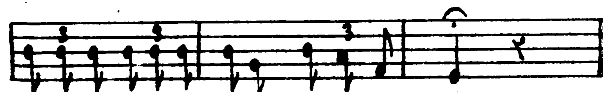

Las do - nas d'a-quest ca-


rrer yo no par-lo pe ra to - tas son a -


mi - gas del Rec - tor del Rec - tor y la ma - jor-


do- na. Em - bo - to- náu Los bo-


tons de la ca - mi - so - la Ab un re-


punt del mig á - la bora, em-bo -to - náu..

Las dónas d' aquést carrer—(jo no parlo pera totas)
son amigas del rector,—del recto' y la majordona.

Embotonáu
los botons de la camisola
ab un repunt del mig á la vora,
embotonáu.

Son amigas del rector,—del recto' y la majordona.
Volen ferne un barenar—quan nó hi sian los seus homes.

Embotonáu etc.

La Teresa paga 'ls ous,—Maria paga las cocas.
La una no te vestit—pera anarne de senyora,
l' altra no te xinel-las—pera ballar la xacona.
Lo senyo' rector ja ho sent,—se fica la ma á la bossa.
—Veusen-aqui aquests diners,—que n' hi haja pera totas.—
Mentre estavan barenant,—ja n' arriban los seus homes.
—¿Qué hi fa aqui, senyor rector?—que hi fa aqui en aquestás hóras?
—Vinch d' aqui mes amuntet—de confessar una dona
que, si no li ve 'l remey,—no tè vida per' un' hora.
—Si ti hi torno á ensopegar—correrás com una bola,
y á vosté senyo' rector,—li llevaré la corona.—
Lo senyo' rector ja ho sent,—de la finestra 'n fa porta;
ab las calsas á la ma—corria com mil dimonis.

Embotonáu
los botons de la camisola
ab un repunt del mig á la vora,
embotonáu.

VARIANT.

Vers 12.

—Ja ho podéu veure, Joan,
confesso á la vostra dona,
si no li 'n feu un remey
dintre un hora será morta.
Lo remey que li 'n faré
será d' un cop de pistola,
y á vosté senyor rector
li 'n tornaré á fer corona.
Ab un bon cop de destral
perque 'n siga mes rodona;
lo rector que sent aixó
de la finestra 'n fa porta.
Ab lo mantéu á la ma
corria com un dimoni.

ALTRA VERSIÓ.

Un dia anantmen' á casa,—un diumenge al matí,
trobo la porta ajustada—y la balda vaig obrir.

—Mentres pujo per la escala—un frare sento tossir.
¿Qué feu aqui lo bon frare?—¿qué feu aqui 'l caputxí?

—Aqui confesso una noya—que se acaba de morir.»

Jo duya un bastó de roure—y ell lo portava de pi,
jo me pensava trucá' 'l frare—y ell me va trucar á mi.

VERSIÓ ITALIANA.

—Cosa fàti, o fraticin?
—Cunfess ra tua mujèe.

—Cunfesara pira ben
che ti darò ra paga.—
L' ha dà man a ra staga di'ss
u j na dà ina bolta an sra testa.
Fratucin u va ar convent,
ra testa sangunanda.
—Cosa hàti fratucin?
Ti sangun-nha ra testa.
—Sunanda ra campan-nha
ir bataj u m' ha dà an sra testa.

(*Ferraro-Canti monferrini*).

LA DANSA.



U - na can - só



vull can - tar a - ra que no per - do



fey - na dels fa - drins pri -



me - - ra ment y des-pres par - la - rem



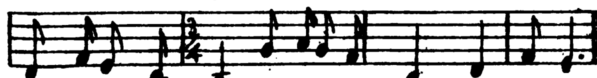
d'e llas Ay qui - me'n da - rá l'a -



mor m'es - - - ti - ma y no m'a con -



ten - ta Ay qui - m'a -



con - - ten - ta - rá si la mia a - mor me ten-ta.

Una cansò vuy cantar
ara que no perdo feyna
dels fadrins primerament
y despres parlarém d' ellas,
festejava un fadrinet
lo mes galant d' esta terra,
cabells rossos com un or
li donan á mitja esquena,
al cap d' avall un gran floch
que li ajuntan las dos trenas,
també porta un xarponet
que n' es tot brodat de seda,
l' espardanyeta en lo peu
lligadeta ab un floch negra,
á la plassa de San Boy
fan una dansa curteta
ne dónan dos ó tres vols
sense dirsen parauleta,
lo primer mot que li diu:
—Donzella ¿voleu ser meva?
—No per cert lo jovenet
no me 'n déu tanta de pena,
que jo no 'n sò pera vos
que 'n duch la mániga estreta.
—Be vos la 'n aixamplarém
ab un vestidet de seda.
—Be me n' estará millor
ab un altra d' estamenya.—
Si voléu saber qui es

es l' hereu Roca Figueras.

Ay cansò ¿qui treta t' ha?
Ay cansò ¿qui t' ha dictada?
La va dictá un fadrinet
que n' era fill de la plana
fill de la plana de Vich,
Ayga fresca y regalada.

—Ay qui me 'n dará l' amor
m' estima y no m' acontenta
ay qui m' acontentará
si la mia amor me tenta.

LOS DOS FRARETS.

Esta cansó sol cantarse ab tonadas d' altras; per eixa rahó com alguna mes que n' hi ha en est volum, no va acompanyada de la solfa.

Una cansó vull cantar—no hi ha molt que s' es dictada
d' un fadrí y una minyona—que pretenian casarse.
Lo galant enamorat—ja n' ha fet la demanada.
La resposta que li fan,—no la volen casá' encara,
que la volen fer se monja—del convent de Santa Clara.
Lo galant al sentí' aixó—determina de robarla...
Quan ja 'ls dos son pel camí—á n' ella li 'n ve una basca.
Lo galant tot aturdit—depressa l' ha descordada,
y li posa una má al front—pensantse que ja finava.
Quan ella s' ha retornat—me 'l ha trobat que plorava.
—No ploréu, lo meu ámor,—que no so pas morta encara:
tinch un oncle capellá—que 'ns fará de bon amparo.
Ja se n' hi varen anar—aquella nit á soparhi.
-Deu lo guart lo senyor oncle-Deu lo guart y ¿com ho passa?
—Neboda ja n' haurás fet—ja haurás fet alguna errada.»
Ella 's posa la ma al pit—y n' hi allarga una carta:
la carta n' está dihent—tot lo qu' entre 'ls dos ne passa.

. . . .

—Tornéusen los bons casats—á casa dels vostres pares
y demanáulos perdò—que no poden pas negárhosel.
Los dos joves ja casats—se 'n van á un convent de frares,
ne diuhen al guardiá—si 'ls deixaria dos hábits.
Lo guardiá 'ls hi respon—que si y de molt bona gana.
Vestits de frare se 'n van—à casa la seva mare.
Soleta la van trobar—tota sola que plorava.
—Deu la guart bona senyora—¿perqué está desconsolada?
-Be m' apar que tinch rahó-oh! y que 'n tinch rahó sobrada!
Tenia sino una filla—y aquesta me l' han robada.
Si robadeta me l' han—bona culpa 'n te 'l seu pare,

que l' ha volgut casar—ab un que no li agradava.
—No 's desconsoli senyora—la filla tornará á casa.
-Que hi sab vosté'l bon fraret-que'm diu aqueixas paraulas?
—Senyora jo no hi sé res—pero es cosa de pensarsho.
—Qui es aqueix altre frare—que no diu may cap paraula?
—Es un novici de poch—que no ha professat encara.
Ne te ordre del prió—que no pot dir cap paraula.
—Ves, ves, ves Catarineta—á posar lo sopá' á taula.
Pósahi plats pèls dos frarets—que soparán ab nosaltres.—
L' un diu que tè molta son—l' altre diu que no tè gana.
—Ves, ves, ves Catarineta—á acompanyá' al llit als frares.»
Al sant endemá matí—los frares may se llevavan.
—Ves, ves, ves Catarineta—á despertar als dos frares...

. . . .

—Vina, vina filla meva—vina la meva estimada
Digasme ahont son las claus—las que t' tenia entregadas.
—A la butxaca las tinch—que prou las hi ben guardadas.»
Tantost m' hauriau fet riure—ahi quan vos preguntavau
«qui n' es aqueix bon fraret—que no diu may cap paraula.»

LO BATEIG.

Aquesta cansó se sol cantar ab la tonada de *l' ánima condempnada*, (vol. III, pla. 209).

—¿Ahont anéu Mare de Deu,—ahont 'neu tan apresurada?
—Aquí baix sota un torrent—que una dona m' hi demana.
—No hi anéu Mare de Deu—qu' es una dona molt rara.
—Ab aquesta vull anar—que tothom la desampara,
no hi ha vespre ni matí—qu' ella no 'm passi 'l rosari.
lo rosari del roser,—lo del roser y del Carme.—
Quan la Verge hi arriba—la dona 'n fou deslliurada.
Ha parit un infantó—com la llet y la rosada.
Ay! ¿qui 'n será lo padrí?—y ¿qui será la comare?
San Joseph va se' 'l padrí—y Santa Agna la comare,
San Joaquim seguidor—nostre Senyò 'l batejava.
Quan ne tornan del bateig—ja troban taula arreglada.
Los minyons en un racò,—las minyonas ab sa mare.
Los minyons menjan confits,—las minyonas avellanas,
los minyons beuhen bon vi,—las minyonas aiga clara.
—¿Qué li ha donat lo padrí?—¿qué li ha donat la comare?
—Lo padrí li á regalat—la doctrina cristiana
y á cada full del llibret—una rosa platejada.
La padrina li ha donat—un manto de seda blava.

VARIANTS.

Ha parit un infantò—sembla la estrella de l' auba:
ja la 'n van á batejar—á la font de Santa Clara.

—

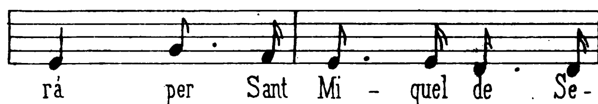
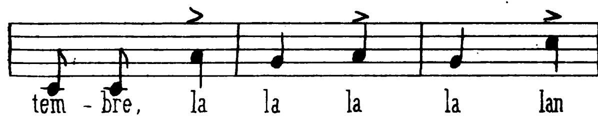
—Ja 'n troban un pastoret—que guardava una ramada.
—Pastoret lo bon pastor—¿te vols vendre la samarra?
—Si per cert, Mare de Deu,—que per ço al coll la portava.

—Pastoret, lo bon pastor—¿ne vols sonar una tonada?
—No per cert, Mare de Deu,—que 'n tinch sola la ramada.
—No la tens soleta, no,—que la tens ben vigilada,
que n' hi tens trenta nou ángels—que t' hi donan la girada,
la girada del Urgell—del Urgell fins á montanya.
Festen ença pastoret—te 'n pagarè la samarra
no te la pagarè en or,—ni en or ni tampoch en plata
. . . . —tampoch en moneda falsa,
sino en la gloria del cel—que es lo que mes desitjavas.
Al punt de la mitja nit—lo pastoret ja finava.
Los ángels li feyan llum,—la Verge l' amortallava.
Ja se l' enpujan al cel—ab gran cantarella d' ángels.
Ay que mes, ay!
ditxosa nit de Nadal!

LO MESTRE.


Lo mes - tre se n'es a-

nat á viu - re á la se - va

ter - rá me n'ha dit que tor - na -

rá per Sant Mi - quel de Se-

tem - bre, la la la la lan

tu - ra ru - ra ru - ra la la la

la lan tu - ra ru - ra rá.

Lo mestre se n' es anat—á viure á la seva terra
me n' ha dit que tornará—per san Miquel de Septembre,
San Miquel ja n' es passat: «Ay mare no he vist al mestre.»
La minyona puja á dalt—trau lo cap á la finestra,
la minyona fa un gran crit—«Ay mare ja he vist al mestre.»
Baixa l' escala corrent—tot cantant ja surt á rebrel;
ja te li dèna las mans—»¿Com ho passa senyor mestre?»
«Jo molt bè te ho diria—sino que no 'm voldrás creure,
hi estat set mesos malalt—al hostal de las ginguetas.»
La minyona puja á dalt—á matá una gallineta.
«La gallina pera mi—lo caldo pèl senyor mestre.»

La, la, la, la,
lantura, rura, rura,
la, la, la, la,
lantura, rura, ra!

NOTA.

En lo romancerillo d' En Manel Milá hi ha una cansò sobre 'l mateix tema: sent de notar que en l' argument d' aquesta l' acció es anterior á la acció del nostre *Mestre*; de modo que las dos venen á compondre una cansò. Heusa aquí la versió de que parlem:

Lo meu pare y ma mare—no 'm tenen sino á mí;

me 'n fan anar á estudi—á apendre de llegir.
Que t' allunyas moreta,
que t' allunyas de mí.
Lo mestre que m' ensenya—s' ha enamorat de mi.
Jo li faig de resposta—que no 'l sabré servir.
—Ja 'n farás com las altras—quan me veurás venir.
Me 'n pararás la taula—m' hi posarás pa y vi,
las estoballas blancas—com lo paper mes fi.
A cada cap de taula—un brot de llessamí;
y al bell mig de la taula—m' hi plantarás un pi,
la soca n' es de plata—y la cima d' or fi;
á la branca mes alta—hi canta 'l francolí,
y á la branca mes baixa—lo puput hi fa niu.
Lo francolí ja canta—y en son llenguatge diu:
—¿Qué pagariau, senyora,—que 'l mestre fos aquí?
—Ne pagaria Tolosa—la meytat de Paris.
—Tolosa no n' es vostra—ni Paris es per mí.—

Aquesta versió termena en lo *romancerillo* ab una fi d' un altre cant. Veusel aquí:

A la horta del meu pare
n' hi ha un taronjí,
la soca n' es de plata
las brancas son d' or fi:
y á la cima mes alta
ne canta un Francolí
que en son llenguatge deya:
—Ahont tens lo teu marit.
—Mon marit n' es en Fransa
que 'n serveix un fadrí.
—¿Qué 'm donarás, beata,
que te 'l faré venir?
—Te 'n donarè Tolosa,
la mitat de Paris
y una fonteta vera

que 'n fa anar tres molins,
l' un de sucre y canyella,
y 'ls altres pebre del fi.

lo deixa de tindre molta semblansa esta cansò *lou retour doou proumes* en la col-lecció de Mr. baud.

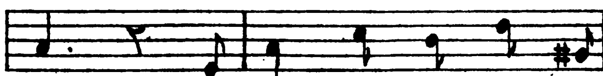
. . . .
M' ant pres moun ami Pierre
lou plus amat de tous,...
—Quand dounariatz, la belo,
per vous lou far trouvar?
—Jou dounariou Marselho
Versalh' et moun pays.
—Marselho n' es pas vouestre,
Versalho n' es doou rei...

D. BERTRAN Y D.ª MARIA.

Allegretto poco.



La ma - re de Don Ber-



tran y la de Do - nya Ma-



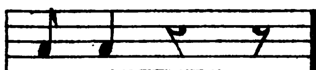
ri - a to - tas du - gas han pa-



rit en u - na nit y un di - a to-



tas du - gas han pa - rit en u - na nit y un



di - a.

La mare de Don Bertran—y la de donya Maria
totas duas han parit—en una nit y en un dia.
Tots dos dormen en un bres;—tots dos los cria una dida.
Quan los dos s' han fet grandets—l' amor ja 'ls ne perseguia.
Los parents de Don Bertran—ja 'l portan á Lombardía.
La filla diu á sa mare:—«¿Don Joan si tornaria?»
—Ay, filla, la meva filla—¿qué voléu que vos hi diga?
Un consell vos donarè—un consell vos donaria.
Sembréu, filla, sembréu sal—y arena de la marina.
Quan tot alló será nat—Don Bertran ja tornaria.
—Aixó, mare, aixó vol dir—que jo may mes lo veuria...
—Ay mare, féume un vestit—á modo de pelegrina:
pare féumen' un bordò—y vos mare, una esclavina,
que me 'n irè pel mon—á veure si 'l trobaria.—
Son pare paga 'l barret—y sa mare la esclavina.
Cent lleguas va caminar—sens trobar poble ni vila.
Al últim troba una font—una font d' aiga molt viva
que set bugaderas hi ha—que pel rey rentan camisas.
—Bugaderas, Deu las guart.—Benvinguda, pelegrina,
á fe que me 'n sembléu be—la figura de Maria;
aquella de Don Bertran—que suspira nit y dia:
al quarto la te pintada—y al arma la porta escrita.
—Bugadera, no so jo,—que jo may m' he dit Maria.
Ma mare, Tecla, me 'n deya—quan jo n' era molt petita.
So filla de pares pobres,—no 's poden guanyar la vida.
Jo me 'n so anada pel mon—de feyna si 'n trobaria.
—¿Quina feyna sabeu fer—vos, hermosa pelegrina?
—Se brodar ab plata y or—or y plata si 'n tenia

Tambè se tallá' y cusir—de la tela bona y fina.
—Allí 'l palacio del rey—de feyna prou n' hi havia.—
Ja n' arriva á ne 'l palau—y ne encontra la regina.
—Linda reyna, Deu la guart.—Benvinguda pelegrina.
A fe que 'm sembléu ben be—la figura de Maria,
aquella de Don Bertran—que suspira nit y dia.
Al quarto la té pintada—y á l' ánima la du escrita.
—Linda reyna no so jo,—que jo may m' he dit Maria.
Ma mare Tecla me 'n deya—quan jo n' era molt petita.
So filla de pares pobres—no 's poden guanyar la vida.
Jo me 'n so anada pel mon—de feyna si 'n trobaria.
—¿Quina feyna sabeu fer—vos, hermosa pelegrina?
—Se brodar ab seda y or—or y seda si 'n tenia;
y tambè tallá' y cusir—de la tela blanca y fina.—
Ja li dona per brodar—feyna per un any y un dia.
Se 'n posa á tallá' y cusir—se 'n posa á fe' una camisa:
en l' un pany hi broda 'l sol,—en l' altre hi broda lo dia,
en l' altre hi broda á Bertran,—en l' altre á la pelegrina.
Quan la regina axó veu—tot seguit s' engelosia.
—Pelegrina fuig d' aquí:—vesten, vesten pelegrina,
que si ho veya Don Bertran—de tú se namoraria.
L' estimada foras tú—y jo, trista, l' aborrida.
—Regina me n' aniré,—m' estaré per 'qui escondida.—
Quan Don Bertran arribá,—demaná mudar camisa.
—Véshi, véshi tú, criada,—dónali aquella camisa.—
Aixis que Bertran la veu—pregunta qui l' ha cusida.
—Jo l' he cusida, Bertran,—jo l' he tallada y cusida.
—Digáume la veritat—si no 'us llevarè la vida.
—Jo l' he brodada, Bertran,—ab aquestas mans tan lindas.
-Ments pel coll, falsa y traydora,-que tal trassa no tindrias.
—Jo l' he tallada Bertran,—pelegrina l' ha cusida.
—¿La pelegrina ahont es?—Ahont es la meva aymia.
-Pelegrina se n' ha anat,-se n' ha anat per qui escondida.-
Ja la busca y l' ha trobada—darrera d' una cortina.
—Alsat, álsat mon amor;—álsat, álsat pelegrina,
que tú serás l' estimada—y la reyna l' aborrida.

NOTA.

na altra versió molt llarga també inclóu lo
Milá en son *Romancerillo* d' esta mateixa can-
sent de notar la diferenta fi ab que termena.

Posa la sella al cavall,
veure si la encontraria.
Si la trobo adormideta
y sobre 'l cavall la tira.
--Deu te guart la linda reyna
aquí tens la pelegrina
y tú te la mirarás
com si fos la teva filla.

lo 'ns apar ni tan natural, ni de tan bon efecte,
a la fi de la nostra versió. Lo nom del protago-
ta també es cambiat, nomenantse D. Joan en
h de D. Bertran; aixis com lo lloch de l' acció
sent *lombardia* en la nostra versió en molts
es es *Castilla*.
odriam posar moltas variants; mes la cansó á
re juhí no te tanta válua per semblant travall,
es á mes de que, si be nombrosas, tenen, la
or part d' ellas, molt poca importancia.

LA BUGADA.

12

Se canta ab la tonada de *La Pepa*, (volum I, plana 229).

Ella 'n fa bugada—ab un cuvell gros
ja la n' ha rentada—en un riu espayòs.
Los amors primers
se 'n portan las flors.
Ja la n' ha aixugada—en un jardí de flors;
ja la n' ha plegada—en una capsa d' or.
Cada plech que feya—son llantos y plors.
Son pare l' escolta—de dalt del balcò.
—¿Qu' es estat ma filla?—¿qu' es estat aixó?
—Prou ho sabéu, pare;—prou ho sabéu vos
que me n' havéu dada—á un vene...
que 'm fa aná' á la farga—á vendre carbò.
Si aixó dura gayre—jo no 'u faré, no.
Pararé botiga—de tots los colors,
de blanqueta y grana—que n' es bon color
y color de rosa—que n' es molt millor.

NOTA.

Notable es la tendencia que 's descobreix en esta cansò á cert esculliment de forma, pertanyent com pertany de ple á l' época de la decadencia ó vulgarisme.

Ella 'n la pujada—ab un [illegible]
je á n' ha rentada—en un riu [illegible]
Los amors primers
se'n portan les flors.
Ja m' ha aixugada—en un jardí [illegible]
ja 'm n' ha plegada—en una capsa d' or.
[illegible] lloch que feya—son llantos y plors.
[illegible] l' escolta—de dalt del balcó.
—¿Qué es estat ma filla?—¿qué es estat aixó?
—Prou ho sabéu, pare;—prou ho sabéu vos
que me n' havéu dada—á un vell [illegible]
que 'm fa anar á la farga—a vendre carbó.
Si aixó dura gayre—jo no 'n faré, no.
Pararé botiga—de tots los colors;
de banqueta y grana—que n' es bon color
y color de rosa—que n' es molt millor.

NOTA.

Vol [illegible] la tendencia que 's desc[illegible] [illegible] [illegible] mert escullíment de forma, [illegible] [illegible] pie á l' [illegible] de la [illegible] [illegible]

LA MORT Y L' ENAMORAT.

Esta cansó sol cantarse ab la tonada de *Lo fill de la viuda,* que va en aquest mateix volum.

—Aquesta nit somniava—somniava y no dormia,
somniava l' amor meva—qu' als meus brassos la tenia.
Con un roserito blanco
de flores muy guarnecido.

Mentres això somniava—una veu me deixondia:
—Jo no so, no, l' amor teva—so la Mort que Deu t' envia.
—Ay, Mort trista y rigorosa—déumen' un dia de vida
per confessá' y combregar—y anar á veure á la aymia.—
Al instant ja se 'n calsava,—al instant ja se 'n vestia,
se 'n va plorant pèl carrer—hont la seua amor vivia.
Ja 'n pega un truch á la porta:—Baixa á obrir, aymada mia,
que la Mort m' está buscant,—potsé' aquí no 'm trobaria.—
La seua amor quan lo sent—li respon tot desseguida:
—Ja t' allargarè un cordó—un cordó de seda fina.
—Si la seda prima n' es,—lo cordó se 'm trencaria.—
Mentres ell está parlant—ja veu á la Mort qu' arriba.
—Vaja, vaja caváller—que l' hora ja está complida.—
Ja s' agafan de las mans—y un camí molt aspre enfilan,
se'n van per una montanya—que no hi ha sino una hermita.
—Deu lo guart bon hermitá,—hermitá d' aquesta hermita
¿si una pregunta li fes—la resposta no 'm daria?
—Si la pregunta sabés—jo resposta li 'n faria.
—Lo qui 's mort de mal d' amors—¿ne pert l' ánima ab la vida?
—Aixó si que no 'u se jo,—Deu del cel li respondria.

Alguns despres del últim vers, hi afegeixen aquests quatre versos:

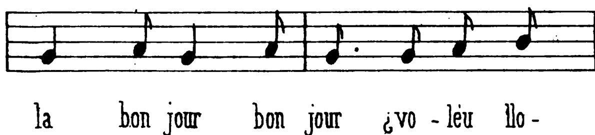
Lo mateix me va passar
ab uns amors que tenia,
ella monja se 'n va fer
y jo hermitá d' esta hermità.

LA PASTÓREL-LA.


Quan lo sol-


dat ve de la guer - ra ja n' en - con-


tra u - na pas - to - rel - la pas - to - rel-


la bon jour bon jour ¿vo - léu llo -


gà un po - lit pas - tor?

Quan un soldat ve de la guerra
si n' encontra una pastorel-la.
—Pastorel-la, bon jorn, bon jorn,
¿voléu llogar un polit pastor?

—Vos d' un pastor no 'n feu la mira,
porteu espasa y carrabina;
tambè porteu vostre xapó,
no feu la cara de pastor.

—Ni vos tampoch, la demosel-la,
no feu ayre de pastorel-la,
sou blanca com un llassamí;
las pastorel-las no son aixi.

¿Voléu venir, gentil pastora?
¿voléu veni' á la ombreta un' hora?
Sota la ombreta d' un llassamí,
floreix é hi grana lo romaní?—

La pastora s' es escusada,
diu que son pare l' ha cridada.
—Tornéu demá de bon matí,
á las nou horas jo seré aquí.—

Las nou horas ja sòn tocadas
La pastorel-la no hi es estada;
lo soldat prou hi es estat,
la pastorel-la ja lo ha enganyat.

—Jo hi faré fer una capella
en honor de ma demosel-la
y quan la gent hi passarán
en l' amor mia pensarán!

NOTA.

Esta cansò es rossellonesa á jutjar per las moltas paraulas afrançesadas que hi ha en algunas de sas versions. Aixis, per exemple, en lloch del vers 3 de la nostra versiò, en altras hi ha aquest.

Pastorel-la, bon jour, bon jour,

que no 'ns pot deixar dupte sobre 'l seu orígen.

Tambè existeix y coneixem la versiò italiana, si be es un poch diferenta. En ella hi campejan aixis mateix qu' en la nostra paraulas afrancesadas.

Su la riva de lo mar,
u j' e ina pasturela,
ra pastrava i soi barbin
e l' erā bela sula:
—Pastirèe, bela, i vostr barbin,
che 'u luv nou ve li mangia,
a l' ho vist ant ir bosch
ch' u men-nha le gambe.—
—I mei barbin sun ben vardai
da ina galanta fija,
i mei barbin sun ben vardai
e u luv u 'n i mangia mia.—
U sort fora u luv
cun ra bucca larga

l' ha pijà ir pì bel barbin
che ra bela a s' aba.
Bela a s' betta a crièe,
sort u gentil galant,
l' ha tirà trei culp au luv,
e ir barbin u scappava:
—Pijèe, vui bela, ir vostr barbin,
bitèle ansem ai atri:
mi a v' ho fà isto piasì,
da vui na vurreiva ïn atro.—
—Che piasì jaurei da mi?
sun dona maridaja:
l' anelìu ch' ajò ant u dij
l' è d' cull ch' u m' ha spusaja.
Viurei lunesdi matin,
au sun di la campan-nha,
tundirò lo mioi barbin,
e vi darò ra lan-nha.—
—Nun fass mia scarlatin di lan-nha,
e manco di stuppa;
vurreiva sul in basin
da ra vostra bela bucca.—
(Ferraro.—*Canti monferrini*).

I' ha pija ir pu el baron
che ra bela a s' aba.
Bela a s' bella a crièe,
sort u gentil galant.
I' ha tira trei culp au lav
e ir barbin u scappava:
—Pijée, vai bela, ir vostr baron
bitée ansem ai atri:
mi a v' ho fà isto piast.
da vui na vurreiva ña atro —
—Che piast aurei da mi?
sun dona maridaja:
i' ancün che ajò aut u dij
I' è de cul che u m' ha spusaja
Vurei lunesdi matin.
au sun di la campan-nha.
tundiro io mioi barbin.
e vi daro ra lan-nha.—
—Nun fass mia scarlatin di lan-nha
e manco di stupa:
vurreiva sul in basin
da ra vostra bela bucca —

FERRARO.—(Canti monf...)

LO ENAMORAT.

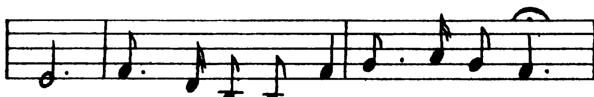
[illegible]



Fa - drins que'm co-nei - xéu,



déu - me la enho-ra - bo - na que me'n sò e-na-mo-



rat d'u - na gen - til mi - nyo - na l'a - mor



quan - ta pe - na m'heu da - da en mig del cor gen - til,



flor de la pri-ma-ve- ra del mes d'A - bril.

Fadrins que 'm coneixéu
daume la enhorabona
que me 'n so enamorat
d' una gentil minyona;
blanca n' es com la neu,
fresca com una rosa;
sempre n' estich pensant
quan la trobaré sola,
de nits no puch dormir
de dias may reposo,
un dia vaig saber
qu' era al hort tota sola
que 'n regava las flors
los clavells y violas,
y tambè un llessamí
y un roser ple de rosas,
jo me n' hi vaig anar
ab intenció bona,
de tan lluny com me véu
ella á riure se 'm posa.
—¿De qué riéu amor?
—Jo de ninguna cosa,
ho faig del be que 'us vull
de voluntat que 'us porto.
Si veniu per diners
ja sabeu que so pobre
que lo dot que jo tinch
á la cara me 'l porto.—
Se 'n prenen per las mans

donan tres toms pel horta,
se 'n van sota un roser
á conversá' una estona,
se 'n van sota un roser
tot carregat de rosas.
—Als meus pares diré
seré la teua esposa
dia que 'ns casarém
ne guanyarém la gloria.
L' amor,
quanta pena m' heu dada—en mig del cor.
Gentil
flor de la primavera—del mes d' abril.

LO MORO ABUL-MEJÍ.

Se canta ab tonadas d' altras cansons.

Un dematinet la trobo
que cullia gessamí,
jo li dich: «Dèu vos guart jove,»
y ella 'm diu: «Fugiu d' aquí,
»no volgueu que la gent digan
»del que tenen prou que dir.
»Lo pare me 'n fa amenassa
»que me 'n vol treure d' aquí,
»me vol fer aná' á una terra
»que no s' hi cull pa ni vi,
»tampoch sal per la vianda.
¡Com m' hi tindré de morir!»
—No te n' espantes minyona
al teu pare déixal' dir
que jo ne vindré á cercarte
un diumenge al dematí.—
Dematinet á las quatre
á la porta n' hi truquí.
Ella soleta en camisa
á la finestra va eixir.
—A qui demanéu vos jove?
Potsè' 'm demanéu á mi.
—Cuyta, arreplega la roba
minyona si vols venir.—
Dugas horas caminarem
paraula no 'ns varem dir.
Acabat estas dos horas
surt lo moro Abul-Meji,

qu' era un home que robava
als que anavan pèl camí.
. . . .
. . . .
—Apartéus d' aquí minyona,
apartéuse del camí,
ne menjaréu pa fet d' ordi
y beuréu un vas de vi.—
Mentres feyan la beguda
la justicia va venir,
agafaren la minyona
lo minyò ne va fugir.

VARIANTS.

Vers 1.

Un dia estant á l' horteta
tot cullintne llessamí.
Ja n' hi dono lo bon dia.

Vers 13.

No t' espantes donzelleta.

Vers 25.

Mentres estant en conversa
surt lo moro Abul-Mejí.

NOTA.

En moltas versions, lo nom del moro es *Xiridixi*; mes naltres hi hem deixat lo que ha servit per la nostra, donchs te mes lluch de veritat.

No hem trobat cap versió mes complerta, faltant á la nostra un tros en la que 's deixa sospitar si 'ls fugitius y 'l moro acabarian per fer vida ayrada, fins á tant que la justicia 'ls va pendre.

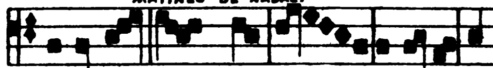
APÉNDICE.

Donem com á curiositat lo cant religiòs ab que avans en las esglesias de vila celebravan y avuy á montanya se celebra lo dia de Nadal.

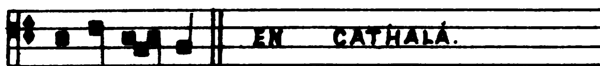
«De la manera de cantar al jorn del judici á les matines de Nadal.

Tambè publiquem á seguiment d' est cant d' esglesia, deventho á la bona amistat del estudiós y erudit jove Sr. N' Andreu Balaguer, una cansò del segle XV. Fou publicada per primera vegada en lo *Gay saber* l' any 1869 y la reproduhim avuy com curiositat. L' havem vista tambè inclosa en una colecciò qu' está eixint á Barcelona, havent notat en ella algunas variants, qu' haurán siguts tretas d' altre manuscrit que fins ara nosaltres ignorem existeixi.

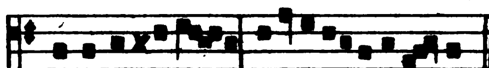
DE LA MANERA DE CANTAR AL JORN DEL JUDICI Á LES MATINES DE NADAL.



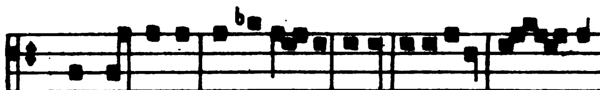
Ju - di - cii sig - num tel - lus sudo re



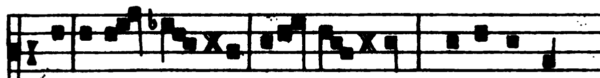
sua des cet.



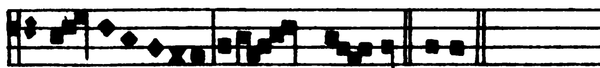
Al jorn del ju-di - ci parra qui haura fet servi ci



llu rey vindrá per-petu al vestit de nostra carn mor-



tal- del cel vin - drá tot cer-ta - ment, per fer de



tot s lo jut - ja - ment. Al jorn.

AL JORN DEL JUDICI.

Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Un rey vindrá perpetual
vestit de nostra carn mortal:
del cel vindrá tot certament
per fer de tots lo jutjament.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Ans quel judici no será
un gran senyal se mostrará.
Lo sol perdrá sa resplandor
la terra tremirá de por.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Après se badará molt fort,
amostrantse de greu conort,
amostrarse ha ab crits y trons
las infernals confussions.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Del cel gran foch devallará,
com á çofre molt pudirá;

la terra cremará ab furor,
la gent haurá molt gran temor.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Après será un fort senyal
d' un terratrémol general:
las pedras per mig se rompran,
las montanyas se fondrán.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Llavors haurán de res talent
d' or, de riquesas, ni d' argent:
l' hom no haurá de res desig
sino solament de morir.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
De morir serán llurs talents,
llavors los esclafirán las dents:
no hi haurá hom qui no plor,
tot lo mon será en tristor.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Los puigs é plans serán iguals
aquí serán los bons y 'ls mals:
los reys, duchs, comptes y barons,
qui de llurs fets retrán rahons.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Après vindrá terriblement
lo fill de Deu omnipotent,
quils morts y los vius jutjará,

qui haurá be fet, allí parrá.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Los infants qui nats no serán
dins en las mares cridarán,
y dirán tots plorosament:
«Ajúdans Deu omnipotent.»
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Mare de Deu pregau per nos,
pus sou mare dels pecadors:
que bona sentencia hajam,
y paradís possejam.
Al jorn.
Al jorn del judici
parrá qui haurá fet servici.
Vosaltres tots qui escoltau,
devotament á Deu pregau,
de cor ab gran devoció
que 'us aporte salvació.
Al jorn.

«Cansò antiga d' autor desconegut encontrada y existent encara en lo arxiu municipal de Barcelona, en lo revers d' una minuta de cert nombrament de jutges inquisidors de la taula de la Batlia de la vila de Tárrega feta per los Consellers de dita Ciutat com á senyora d' aquella vila y de sos termens, als 18 de Juny de 1428.

«Anau vosen la mia amor
Anau vosen
Que la gent se va despertant

E lo gal qui diu en cantant
Anau vosen
Com men ire sense lo cor
Qui de vos nos vol depertir
Son poder fa de romanir
Lexant lo seu cos quis mor
Anau vosen men bel senyor
Anau vosen
E no dubteu daci avant
Que vostre son si beus dich tant
Anau vosen.»

Per copia

ANDREU BALAGUER.

FI.

TAULA.



